

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVIIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

ANUAR
977
ETNIK 24

Besides the transport of passengers, JAT and the Ljubljana airport also deal with freight transport.

6

11

RODNA GRUDA

Komentarji v tujem časopisu, na televiziji ali na radiu pogosto omenjajo Jugoslavijo. Neredko uporabljajo primer naše države tudi tuji politiki, kadar hočejo praktično pokazati na primer samoupravljanja, neuvrščene politike in podobno. Številni naši rojaki, ki živijo po svetu, pa se tujim komentatorjem pridružujejo predvsem z vprašanji, kaj bo z Jugoslavijo v prihodnje? Ali bo njena politika vedno takšna, kot je danes. Znani slovenski družbeni delavec Franc Šetinc poskuša odgovorjati na te komentarje in vprašanja.

Naš tržaški rojak, ki že več kot dve desetletji živi v Združenih državah Amerike, se je v domovino napotil na edinstven način — z jadrnico, ki jo je poleg tega še sam izdelal. Naš sodelavec na kratko opisuje ta podvig rojaka iz Barkovelj pri Trstu.

16

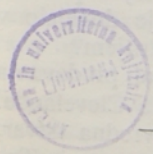
Šmarna gora je tako blizu Ljubljane, da je niti ne moremo upoštevati, kadar pravimo, da »gremo v hribe«. Pa vendar je prav zato tako priljubljen cilj mnogih izletnikov. Kaj predvsem pritegne obiskovalce te gore? Koliko poti pelje na njen vrh?

20

Poslikana gorenjska skrinja je eden izmed najlepših ostankov slovenske ljudske umetnosti. Mnoge stare skrinje krasi moderna stanovanja ter jim tako dajejo poseben pečat, mnogi pa ne vedo, da je še vedno moč naročiti novo poslikano skrinjo, ki pa je vsa izdelana po starih vzorih.

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS
EN EL MUNDO
JANUAR 1977
LETNIK 24
ŠTEVILKA 1

IZDAJA — PUBLISHED BY:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA
TEL.: 061/20-657
NASLOV — ADDRESS:
61001 LJUBLJANA
CANKARJEVA 1/II, P. P. 196
SLOVENIJA-JUGOSLAVIJA
Tel.: 061/23-102 — UREDNIŠTVO
061/21-234 — UPRAVA
GLAVNI UREDNIK:
DRAGO SELIGER
ODGOVORNI UREDNIK:
JOŽE PREŠEREN
UREDNIŠKA:
INA SLOKAN
UREDNIŠKI ODBOR:
JANEZ KAJZER, JOŽE OLAJ, ERNEST
PETRIN, JOŽE PREŠEREN, INA
SLOKAN, MILA ŠENK, JUŠ TURK
UREDNIŠKI SVET:
ANTON INGOLIČ (PREDSIEDNIK),
MATJAŽ JANČAR, FRANCE POZNIČ,
FRANCI STARE, ANDREJ ŠKERLAVAJ,
MARTIN ZAKONJŠEK
UPRAVNICA PUBLIKACIJ:
VERA VALENCI
OBLIKOVANKA:
LILIJANA LESAR
PREVAJALCA:
MILENA MILOJEVIČ-SHEPPARD/
ANGLEŠČINA
ALBERTO GREGORIČ/ŠPANSČINA
LETNA NAROČNINA:
JUGOSLAVIJA 100,00 din, USA 6,00 US\$
KANADA 6,00 c\$, AVSTRALIJA 6,00 au\$
ANGLIJA 2,80 Lstg, AVSTRIJA
115,00 Sch, BELGIJA 220,00 Bff,
DANSKA 35,00 Dkr, FINSKA 23,00 FM,
FRANCIJA 25,00 FF, HOLANDIJA
16,00 Hfl, ITALIJA 4.000,00 Lit,
NEMCIJA 16,00 DM, NORVEŠKA 33,00 Nkr,
ŠVEDSKA 25,00 Skr, ŠVICA 19,00 Sfr.
PLAČILA NAROČNINE:
DINARSKI TEKOČI RAČUN:
50100-678-45356
DEVIZNI RAČUN:
50100-620-010-32002-575
PRI LJUBLJANSKI BANKI
PLAČILO JE MOŽNO TUDI PO
MEDNARODNI POŠTNI NAKAZNICI
ALI S ČEKOM, NASLOVLJENIM NA
»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«
V PRIPOROČENEM PISMU
PAYMENT FROM ABROAD:
ASSIGNMENT TO OUR ACCOUNT NO.
50100-620-010-32002-575
AT LJUBLJANSKA BANKA,
OR BY INTERNATIONAL MONEY
ORDER, OR BY CHECK —
ADDRESSED TO
»SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA«
— IN REGISTERED LETTER
REVILJA IZHAJA VSAK MESEC —
7. IN 8. ŠTEVILKA IZIDETA SKUPNO
OPROŠČENO PROMETNEGA DAVKA
PO PRISTOJNEM SKLEPU ŠT. 421-1/73
Z DNE 24. 7. 1973
TISK — PRINTED BY:
ČGP DELO, LJUBLJANA

920073708

10.10.1977

IZ VAŠIH PISEM

SLOVENCU IZ TORONTA

Ko sem v Rodni grudi št. 10 prebral dopis pod naslovom »Slovenska kulturna kronika v Torontu«, sem se najprej zamislil o piscu tega prispevka. Kdor pozorno prebere to pismo, si lahko iz njega izkleše precej natančno podobo tega avtorja, tega izgubljenega Slovenca iz Toronta. Iz pisma je razvidno, da pisec dobro pozna položaj v Torontu, vsebuje pa toliko protislovij, da človek resno razmišlja, ako sploh ve, kaj hoče povedati. Očitno je, da je pisec zagrenjena oseba, poln razočaranja, sanjač, ki si gradi gradove v oblakih, sebe pa postavlja za kritika, sodnika in svetovalca.

Prepričan sem, da je v Torontu zelo malo Slovencev, ki se strinjajo s piscem tega pisma, zato sem se namenil, da opišem še drugo plat in ob tem pojasnim nekatere stvari tistim, ki niso seznanjeni s slovensko aktivnostjo v Torontu.

Pisec med drugim piše: »Bolj kot spominov in pozdravov iz

domovine smo potrebni spodbude za ohranitev slovenske zavesti in materinega jezika, saj je to temelj vsake kulture.« Kako more govoriti v množini in posploševati osebno prepričanje na vse rojake v Torontu. Jaz ne potrebujem spodbude od doma za ohranitev slovenske zavesti. Kdor je nima sam, mu je tudi drugi ne bodo vcepili; to velja zame in verjetno za mnoge, ki so ponosni na to, da so Slovenci. Če pa omenjeni pisec rabi za to spodbudo od doma, potem je to pač zelo žalosten primer.

Za tem pa nadaljuje, da imajo trenutno najbolj popularni predstavniki naše kulture edini cilj, da bi »čimveč slovenskih melodij zamenjali za dolarje«. Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave je v preteklih nekaj letih res pripeljala v Kanado precej slovenskih ansamblov. Občinstvo je te ansamble povsod lepo sprejelo, dvorane so bile polne, navdušenje veliko. Veliko lepih trenutkov so nam posredovali tako glasbeniki kot napovedovalci, ki so jih spremljali. Lahko pa vsako-

mur dokažem, da so stroški od vstopnine in prodaje plošč komaj pokrivali vse druge izdatke.

Tudi piščeva opomba o torontskem »Karavanu« je žaljiva. Vprašujem se, ali je organizatorjem te prireditve že kdaj ponudil svojo pomoč. Sam sem si že večkrat ogledal »Karavan«, pa se mi je zdel dovolj pester in zanimiv, seveda pa bi se vsako stvar dalo še izboljšati. Vendar pa so tukaj naše možnosti zelo omejene. Ta razstava je res skromna, vendar pa dovolj dostojno predstavlja slovensko narodnostno skupino v Torontu, pa čeprav organizator skrbno prikriva Slovenijo takšno, kakršna je danes. Glede »kulture« in »nekulture« številnih poletnih piknikov si avtor ni popolnoma na jasnem. Menim, da je za nas, Slovence na tujem, kultura tudi to, da se pogovorimo po slovensko, da zapojemo, da prisluhnemo slovenski pesmi, da negujemo slovenske običaje. Vse, kar takega negujemo in ohranjamo, je delček slovenske kulture, del naše kulturne dediščine.

Čudi me, kakor tudi nekaj drugih ljudi, ko smo o tem govorili, da je urednik Rodne grude sploh objavil ta članek. Čemu je sploh koristila ta zgodba? Članek je eno samo protislovje in skoraj klevetanje ljudi, ki se vendarle na en ali drug način mučijo, da bi slovenska naselbina imela vsaj nekaj domačega razvedrila in zabave. Rodna gruda je zanimiva, polna zanimivih člankov in lepih fotografij, zbližujejo nas dopisi z vseh koncev sveta. Taka naj Rodna gruda tudi ostane, vsebinsko blizu poprečnih ljudi, da jo bomo tudi v prihodnje z veseljem pričakovali vsak mesec. Na nas, bralci, ki tako mislimo, pa je, da jo podpremo, da jo beremo in dopisujemo in da jo tudi širimo med tiste, ki je še nimajo.

LEON FISTER, TORONTO, ONT. CANADA

(Zaradi pomanjkanja prostora smo morali članek precej skrajšati in objaviti le nekatere bistvene pripombe. Op. uredništva.)

»Slovenec iz Toronta« med ostalim trdi, da Slovenci v Torontu molče sprejemajo, kar jim kdo ponudi. Zakaj pa molče, saj imajo jezike? Komaj verjamem, da smo kar naenkrat postali tako pohlevni, saj se navadno znamo kar dobro obmetavati. Prav tako trdi, da se v Kanado uvaža preveč ansamblov iz domovine. Po čigavih merilih? Prav gotovo ne bere Rodne grude dovolj pozorno, sicer bi zasledil lepo število bralcev iz raznih mest Kanade, ki navdušeno pozdravljajo ravno te ansamble. Slovenec iz Toronta meni, da je pesem lepša, če se jo poje s tujim naglasom. Na svoj način je že očarljiva, vendar pa lepša? Tega gospoda tudi moti, da se preveč teh pesmi zamenjuje v zelene dolarje — torej bo moral urediti z letalskimi družbami, da bodo te ansamble prevažale brezplačno, s hoteli brezplačno bivanje in hrano ansambla in prepričati lastnike dvoran, da ne smejo računati najemnine, pa godce in pevce, da jim za delo ne bo treba honorarja itd. itd. Potem se gotovo nobena pesem več ne bo spremenila v zelene dolarje. Čimprej to uredi, prej bo po njegovem. Slovenec iz Toronta tudi trdi, da ne spada v nobeno društvo ali organizacijo, govori pa v množini!!! Omenja tudi mednarodno karavano, da bi se tam ne smeje delati kupčije s pesmimi in s »kulturo«. Potem naj, prosim, razloži, zakaj se tam prodaja vse od hrane, pijače, ročnih del in podobnega. Motijo ga kranjske klobase. Naj nam pove, kako bi izgledala taka prireditev brez tega narodnega simbola?

Slovenec iz Toronta omenja še odkritje spomenika Simona Gregorčiča in trdi, da bi šle Gregorčičeve poezije ravno tako v promet kot plošče ansamblov na plesih. Zakaj pa jih ni nabavil? Saj trdi, da bi rad pomagal pri delu, pa je izpustil tako zlato priložnost. Zanima me, zakaj ni povedal vsega, kar se je dogajalo v zvezi s tem odkritjem?

Dotaknil se je tudi predavanja dr. E. Gobca iz Clevelanda. Res pohvale vredna stvar, vendar jo je Slovenec iz To-

ronta gledal iz napačnega zornega kota. Pozabil je namreč, da so se še organizatorji zgrajali nad bojkotom tega predavanja oziroma plesa. Prvi, da se niso upali priti na ples zaradi predavanja. V istem odstavku pa trdi, da je za to kriva radijska postaja, čes da je posvetila premalo časa predavanju, posveča pa ga dovolj ansamblom iz domovine. Naj mu razložim: organizatorji turnej ansamblov iz domovine plačajo za vsak oglas, ki se sliši prek radia. Medtem pa so bile vse reklame za Gobčevo predavanje brezplačne. Slovenec iz Toronta se najbrž ne zaveda, koliko stane ena sama minuta radijskega časa, zato se lahko obrne kar name. Potem pa še korenjaško pribije, da molče išče pot za v svojo čredo? Za katero? Saj v istem članku trdi, da ne pripada nobeni čredi.

In nazadnje še popravek o šoli: šolo za jezike narodov Jugoslavije je ustanovila Kanadsko-jugoslovanska ženska zveza, vodi jo prof. Ivan Dolenc. Lani je veliko pomagala tudi gospa Dolenc, za kar je zveza in šola obema hvaležna, prav tako učiteljem, ki so lani delali brezplačno. Letos pa je zveza uredila, da osebe prejema tudi skromno plačo, otroci pa med odmorom mleko in pecivo. Na koncu bi se rada zahvalila tudi vsem izseljenskim maticam v Jugoslaviji, ki so šoli pomagale s knjigami.

FRANCKA STARČEV,
TORONTO

ŽELIMO ŠOLO V SCHWARZWAL- DU

Rodna gruda je skoraj edina slovenska revija za nas Slovence po svetu, zato bi vam rada opisala, kako se imamo v tujini. Tudi pri nas v Schwarzwaldju je kar precej Slovencev, veliko manj pa družin, ki imamo šoloobvez-

ne otroke. Naša največja želja pa je, da bi tudi tukaj dobili slovensko šolo oziroma slovensko učiteljico, ki bi poučevala naše otroke v materinem jeziku. To je velika želja staršev in otrok, da se ne bi počutili manj vredno, ko se bodo za stalno vrnili v domovino. Kajti Slovenija je res majhna, a je zlati košček naše prekrasne rojstne domovine. Vem, da ste že mnogo žrtvovali za nas Slovence po svetu, zdaj pa vas prosimo še za to, kar bo predvsem koristilo našim otrokom, da se ne izgube v morju tujcev. To je moja želja in tudi želja drugih staršev v Vöhrenbachu in drugod v Schwarzwaldju.

ANČKA LAVŠ,
VÖHRENBACH, SCHWARZWALD, ZR NEMČIJA

LEPOTICI PIŠETA

Minilo je že leto dni, odkar sva se vrnili z dopusta v Jugoslaviji. Še dolgo potem sva bili »home-sick«, kot se temu reče po angleško. Oglasili sva se tudi na Slovenski izseljenski matici, kjer ste nas lepo sprejeli, hvala vam. No, kadar pridete v Avstralijo, vam bova pa vrnili.

Morava se vam pohvaliti, da sva obe s sestro letos zelo aktivni. Lani sva bili »miss« slovenskih društev Springvale in Melbourne, letos pa sva učiteljici v slovenski šoli na Elthamu. Naš hribček Eltham je le nekaj kilometrov oddaljen od Melbourne in nam je v velik ponos, saj smo dom zgradili z lastnimi rokami in sredstvi. To je tudi naš kulturni dom, kjer imamo razne prireditve in zdaj tudi šolo. Šola je zdaj res najvažnejša, da se naša mlada generacija nauči materinega jezika. Vsi Slovenci, ki živimo tukaj, se radi po domače pogovorimo in zapojemo.

JANJA IN VIKI GAJŠEK,
MELBOURNE,
VIC. AVSTRALIJA

UREDNIK VAM

Urednik glasila nekaterih slovenskih društev v Avstraliji — Triglav je v decembrskem uvodniku razpravljal o »veri v obstoj«. Napisal je, kako pomembno je, da izseljenski živelj ustvarjalno deluje zlasti na kulturnem področju, kako si moramo prizadevati, da si celo sami sebi ne bi zdeli nepomembni. In potem je nanizal nekaj dogodkov, pomembnih za Slovence v Avstraliji, ki jim utrujejo vero v lastni obstoj. Zlasti se mu je zdelo pomembno, da se ustavi ob tem vprašanju v času, ko so naši avstralski rojaki odkrivali spomenik pisatelju Ivanu Cankarju. Kaj bi lahko še bolj utrdilo vero v lastni narodnostni obstoj, kakor odkritje Cankarjevega spomenika!

Slovenska izseljenska skupnost v Avstraliji je po večini mlada in ne preveč številna. Večina izmed njih se je tja priselila v zadnjem četrtstoletju, kar je vsekakor zelo kratka doba. Integrirali so se v novo okolje, ob razumevanju nove domovine, ki se je v pravem času zavedla vrednosti kultur, ki so jih njihovi novi državljani prinesli s seboj, pa so veliko svojih sil posvetili prav prizadevanjem za ohranitev svoje narodnostne identitete. Materinščina izseljencev prve generacije prav gotovo ne bo prvi jezik druge, prizadevati pa si je treba, da bi bili to njen drugi jezik. Večina naših ljudi v Avstraliji in podobno tudi drugod po svetu pa si tudi vse bolj utrjuje prepričanje, da bi bil njihov narodnostni obstoj neizbežno obsojen na smrt, ko bi ne bilo dovolj trdnih vezi s prvotno domovino, z matičnim narodom, z matično državo. Prav od trdnosti teh vezi pa je pogosto odvisna tudi trdnost njihove vere v obstoj.

Človek, ki se nekoliko podrobneje pogloblja v vprašanja slovenskega izseljenstva, ima v zadnjem času veliko vzrokov, da se ga ob tem delu ne loteva pesimizem. Odkritje Cankarjevega spomenika v Avstraliji, Gregorčičevega spomenika v Kanadi, otvoritev izseljenskega muzeja v Združenih državah Amerike, vse bolj aktivno delovanje društev med našimi rojaki, ki so na tujem začasno zaposleni, na drugi strani pa tudi vse večje zanimanje za probleme izseljenstva s strani naše samoupravne družbene skupnosti, vse to je dokaz, da smo lahko optimisti glede življenjskih sil našega življa na tujem.

JOŽE PREŠEREN

Po uradnih podatkih avstrijskega statističnega urada se je »ugotavljanja materinega jezika«, ki je bilo po vsej Avstriji 14. novembra lani, udeležilo vsega skupaj 26,9 odstotka prebivalcev. Na Koroškem, ki ji je bil popis predvsem namenjen, se ga je udeležilo 86,3 odstotka volivcev.

Obe največji slovenski organizaciji na Koroškem, Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev, sta pozvali vse Slovence k bojkotu tega popisa pod geslom »Ne damo se preštovati«. Večina naših rojakov, ki so se udeležili popisa, je v popisne liste vpisovala kak drug jezik, ali so bili njihovi popisni listki sploh neveljavni. Po prvih podatkih statistikov je na Koroškem vpisalo slovenščino kot materinski jezik le okrog 3000 ljudi, čeprav so jih še leta 1971 ob rednem popisu našteali prek 20.000. Bojkot, ki sta ga napovedovali slovenski organizaciji, je torej uspel. Avstrijska vlada se na te podatke pri dodeljevanju v vsakem primeru Slovincem pripadajočih pravic ne bo mogla opirati.

Omenimo naj še, da je na dan popisa v nedeljo 14. novembra pred deželnim glavarstvom v Celovcu večja skupina Slovencev sežgala svoje popisne listke v znamenje protesta.

DIALOG Z MANJŠINO

Član predsedstva Jugoslavije Edvard Kardelj je v intervjuju za avstrijski tednik »Profil« poudaril, da ima Jugoslavija tako moralno kot politično pravico angažirati se pri reševanju problemov slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. »Jugoslovanska nacionalna politika,« je dejal Edvard Kardelj, »izhaja s stališča, da je treba narodnostni manjšini kot celovitemu etničnemu te-

lesu in kolektivnemu subjektu zagamčiti narodnostno in demokratsko enakopravnost v večinskim narodom.«

BREŽNJEV V JUGOSLAVIJI

Generalni sekretar CK KP Sovjetske zveze je bil v novembru na tridnevnem uradnem obisku v Jugoslaviji. V zdravici na večerji, ki mu jo je priredil predsednik Tito, je Leonid Brežnjev odgovoril tudi na govornice, ki so bile v zadnjem času na zahodu precej pogoste, namreč o možnostih napada Sovjetske zveze na Jugoslavijo. Dejal je, da so te govornice čista izmišljotina,

saj želi Sovjetska zveza krepiti z Jugoslavijo prijateljske stike na podlagi popolne enakopravnosti, medsebojnega spoštovanja in zaupanja ter popolnega nevmešavanja v notranje zadeve.

POVEČAN IZVOZ GORENJA

Velenjsko Gorenje je v preteklem letu za 15 odstotkov povečalo svoj izvoz v ZR Nemčijo, če ga primerjamo s prejšnjim letom. Njihov izvoz lani je presegel sto milijonov mark. Za več kot 20 milijonov je Gorenje prodalo svojih izdelkov, za ostali znesek

pa različne sestavne dele, ki jih prodajajo tovarnam Mercedes, BMW, BOSCH in drugim. V Gorenju menijo, da bodo letošnji izvoz v ZR Nemčijo povečali še za 15 odstotkov.

USPEŠEN TUDI SLOVENIJALE

Slovenijales je z izvozom v Italijo, Sovjetsko zvezo, ZR Nemčijo in Združene arabske emirate lani ustvaril več kot 100 milijonov dolarjev dohodka. Tudi Slovenijales predvideva, da bo letošnje leto še uspešnejše za prodajo njihovega blaga, kot je bilo lansko.

ZAVAROVALNA SKUPNOST »TRIGLAV«

Z Novim letom sta se zavarovalnici Sava in Maribor združili v enotno slovensko zavarovalno skupnost »Triglav«, ki združuje okrog 1,600.000 vseh vrst zavarovanj. Enotna organizacija zdaj gospodari skupno s 4,3 milijardami dinarjev.

NA STARO LE ŠE SPOMIN

Čeprav je obnovo Posočja precej zaviralo muhasto jesensko vreme, so v glavnem vsa dela potekala po načrtu. Veliko delo je bilo opravljeno s postavljanjem temeljev za montažne hiše in s samo montažo, ki so jo zagotovili delavci Marlesa, Jelovice, Šipada in Platane. V Breginju, na primer, so morali delavci v dveh mesecih porušiti 122 najhujše poškodovanih hiš in je od stare breginjske arhitekture ostalo le še 28 hiš. Pod hribom, nasproti starega Breginja pa je zraslo naselje 79 montažnih hiš. V Podbeli je ostala »za spomin« ena sama

hiša na začetku vasi, Marlesovi delavci pa so tam postavili 26 montažnih hiš. Skupno je bilo konec novembra lani od 497 zasebnih montažnih hiš v Posočju končanih 300, pri ostalih pa je bilo treba urediti le še zadnje podrobnosti.

CANKARJEV IDEALIST V TRSTU

Italijansko tržaško gledališče Teatro Stabile je v letošnji spored uvrstilo tudi dramatisacijo Cankarjevega dela Martin Kačur. Delo je dramatisiral Fulvio Tomizza in ima v italijanščini naslov L'Idealista. Tržaško občinstvo je to dramsko delo sprejelo izredno lepo.

TEDEN SLOVENSKEGA FILMA

Zadnji novembrski teden je bil v Celju v znamenju slovenskega filma. Začeli so s svečanim predvajanjem filma »Idealist«, ki ga je režiser Igor Pretnar posnel po delu Ivana Cankarja Martin Kačur. Kot zadnji pa se je gledalcem predstavil najnovejši film »Vdovstvo Karoline Žašler«, ki ga je posnel režiser Matjaž Klopčič. Film pripoveduje o ljudeh, ki kljub hitri industrializaciji in delu v tovarni še vedno visijo na svoji zemlji, a se ne morejo odločiti samo zanje. V glavni vlogi nastopa ponovno Milena Zupančič, v drugih vlogah pa še Polde Bibič, Boris Cavazza, Zlatko Šugman, Marjeta Gregorčič in drugi. Film je bil posnet na Sladkem vrhu pri Mariboru.

NOVO OB DNEVU REPUBLIKE

Letošnji dan republike so delovni ljudje in občani Slovenije in vse Jugoslavije proslavili kar najbolj svečano. Ob prazniku je bila odprta tudi vrsta novih tovarn in drugih

objektov splošnega družbenega standarda.

V Ljubljani so med drugim odprli velik podvoz pod železniško progo, ki brez večjih zastojev povezuje občini Šiška in Bežigrad. V Metliki so slavili zaključek velikih investicijskih del v proizvodnih obratih. V Vižmarjih v Ljubljani je Metalka odprla velika nova skladišča, v Hrastniku so odprli dom tehniške kulture in pokrito kopališče. V Kopru, ob slovenski obali, so odprli nov del velike vinske kleti in polnilnico brezalkoholnih pijač. Prebivalci Pivke so že začeli kupovati v novem »marketu« Ljubljanske Emone, v Postojni pa so se stari občani vselili v dom počitka. V Celju je nove proizvodne prostore odprla Zlatarna. V Mariboru so dobili nov hotel Areh, v Postojni tudi nov obrat LIV za plastiko in okovje. Druga največja lanska investicija v Sloveniji je bila tovarna magnefitne celuloze,

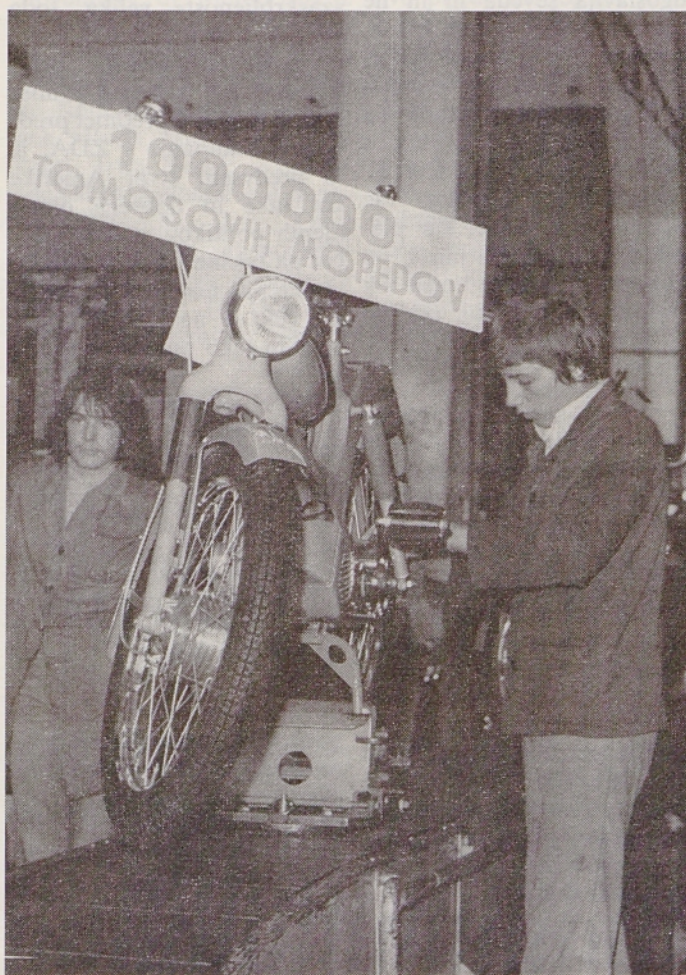
železarji na Jesenicah pa so odprli novo hladno valjarno. Ob prazniku pa so se začela poskusna dela tudi v obratu za proizvodnjo umetnih gnojil v Agrokemiji v Rušah, v novi proizvodni dvorani v Jesenicah na Dolenjskem, v tovarni traktorjev v Štorah pri Celju, v papirnici Vevče pa

je začel delati nov papirni stroj z zmogljivostjo 40.000 ton papirja na leto. V Smarjeti na Dolenjskem je IMV odprla tovarno oken in kovinske galanterije za avtomobilske prikolice, v Metliki pa so dobili tudi nov prizidek zdravstvenega doma.

DEVIZNI TEČAJI

Valuta	enota	srednji
ZDA-dolar	1	18,3401
Avstrija-šiling	100	107,4056
Belgija-frank	100	49,7175
V. Britanija-funt	1	30,1739
Francija-frank	100	368,2503
Nizozem.-forint	100	731,0144
Kanada-dolar	1	18,4916
ZR Nemčija-marka	100	759,9069
Švica-frank	1	752,3241
Švedska-krona	100	435,5332
Avstralija-dol.	1	22,4667

Milijonti Tomosov moped

Tečaji za učinkovite valute so bili v veljavi od 26. novembra do naslednje objave, zato jih objavljamo zgolj informativno. V trenutku, ko to bere, je v veljavi nov tečaj, saj se vrednost dinarja v odnosu do tujih valut spreminja skoraj dnevno. Seveda pa pri tem povečini ne gre za bistvene spremembe.

MILIJON MOPEDOV

Koprski tovarni Tomos je konec oktobra slavila jubilej, saj je z njihovih montažnih trakov prišel moped s številko milijon. Vse tipe motorjev in mopedov, ki jih danes Tomos proizvaja serijsko, so skonstruirali v celoti v njihovi tovarni.

JUGOSLAVIJA — MOČNA, ENOTNA IN NEUVRŠČENA

Franc Šetinc

Jugoslavija, zlasti njena zunanjepolitična opredelitev pa tudi njen notranji razvoj, je v zadnjih letih predmet mnogih zasebnih razgovorov v številnih izseljenskih društvih in skupinah po svetu. Nekatere od njih spodbujajo k takim razmišljanjem tudi sorazmerno pogosti komentarji v tujem časopisju in televiziji, brez dvoma pa vplivajo nanje tudi radijske postaje in listi, ki jih urejajo oziroma vodijo pripadniki posameznih struj politične emigracije. Zato najbrž ni slučajno, da se je tudi na naše uredništvo v zadnjem času obrnilo nekaj bralcev z vprašanji, »kaj bo z Jugoslavijo v prihodnje«. Ali je res ogrožen njen samostojen in neodvisen razvoj? Ta namigovanja je v enem izmed govorov zavrnil tudi predsednik SFRJ Josip Broz Tito, ki je pojasnil tudi mnoga namigovanja v zvezi z bodočo usmeritvijo naše države.

V osebnih razgovorih na Slovenski izseljenski matici odgovarjamo rojakom, da bo Jugoslavija pač takšna, kakršna je in naj si s tem ne delajo skrbi. Za kratek komentar o teh vprašanjih smo naprosili sekretarja sekretariata centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Franca Šetince.

Jugoslovanska skupnost narodov in narodnosti je več kot tridesetletno dejstvo, navkljub občasnim poskusom, ki želijo zmanjšati vlogo samoupravne, neuvrščene Jugoslavije v sodobnem svetu. Tudi naravo vprašanj, ki izkazujejo »zaskrbljenost« nad usodo Jugoslavije, kaže ocenjevati z dveh vidikov: nedvoumno so med njimi poskusi, ki želijo zaradi najrazličnejših razlogov zanižati ustvarjalno moč jugoslovanskih narodov in narodnosti, po drugi strani pa imamo opraviti tudi z vprašanji, ki so zastavljena dobronamerno in predvsem na slednja velja odgovarjati. Zakaj?

Preprosto zaradi tega, ker izhajajo iz spoznanja osveščene sveta, ki se zaveda, da sodobna civilizacija ni nekaj, kar je dano, nekaj, kar se razvija v samoteku. Vedno je namreč postavljen pod vprašaj celoten razvoj človekovega dela in misli, če se sreča z navidez še tako malenkostnim stopnjevanjem nasilja, najsi gre za raznarodovalno politiko, neokolonializem, diktaturo itd. Nihče pa ne more reči, da naš svet ni več obremenjen s temi pojavi, če ravno si nadevajo najrazličnejše maske — od lokalnih vojn do apartheida.

Jugoslavija seveda ni in ne more biti otok v tem svetu, ne more se izolirati od življenja, ker takšne nevtralnosti ni. Vedeti moramo tudi, da je Jugoslavija tesno, kot s popkovino, povezana s civilizacijo, od nje sprejema vse tisto, kar potrebuje, kar plemeniti naše delo in misel, po drugi strani pa teče bogat tok spoznanj in izkušenj: od nas — v svet.

Dejali smo — bogat tok. In prepričan sem, da imamo svetu marsikaj pokazati. Ne le v številke in odstotke užete uspehe, materialne in duhovne narave, pač pa marsikaj, kar je še veliko bolj vredno: dostojanstvo ljudi, ki so se domala goloroki uprli naci-fašističnemu nasilju, ponos, ki ni uklonil glave niti tedaj, ko je bilo potrebno mlado svobodo braniti pred ekonomskimi blokadami vseh vrst, da ne govorim o rožljanju z orožjem na naših mejah ter peti koloni, ki si je na vse pretege trudila omajati novo družbeno skupnost.

Toda tudi v tem času je storila Komunistična partija edi-

no, kar je bilo mogoče storiti: oprla se je na ljudi, na delavski razred, na vse, različnih svetovnih nazorov — toda s skupno željo, da ubranijo pridobitve revolucije in jih razvijajo naprej.

Prav zaradi teh razlogov je bila — in je — Jugoslavija trn v peti marsikomu, ki nas ni napadal zato, ker bi mu ne bili povšeči, kar tako, pač pa zato, ker smo skozi dejanja kazali vsemu svobodomiselnemu svetu, kaj lahko naredi ljudstvo, ki ve, kaj hoče, ki je enotno in pripravljeno, da brani in ubrani sebe in svoje delo.

Špekulacije so mnogotere, »zaskrbljenost« velika, toda na tem ni mogoče graditi sveta in ne posameznih družb. Če smo bili zato na primer uporabljeni kot predmet predvolilne kampanje v ZDA, je to predvsem stvar Amerike kot take in dobrega okusa njenih politikov, na vsak način pa takšne izjave ne morejo skreniti nas samih v apatijo, češ, o naši usodi bodo tako in tako odločale velesile itd.

Tako ni bilo v času revolucije, še manj v vsem našem povojnem obdobju. Govorijo tudi o tako imenovanem »posttitovskem obdobju«, pozabljajo pa na obče sprejeto resnico: ni močan narod zato, ker ga vodi še tako genialen voditelj, pač pa je posameznik močan zato, ker pooseblja zaupanje in interes narodov in narodnosti, zato, če govorimo o nas, ker se opira na ljudi, na Zvezo komunistov, na vedno veljavno moč argumentov, torej družbenih, materialnih in duhovnih dosežkov, ne pa na argument moči.

Dela pa ne more zanikati nihče, niti prispevka, ki ga je

dala jugoslovanska skupnost narodov in narodnosti obči civilizaciji: torej neovrgljive pravice delovnih ljudi, da sami, samostojno, prvič v zgodovini, po samoupravni poti, odločajo o rezultatih in pogojih svojega dela.

Kdor nas zatorej sprašuje po naših izkušnjah, temu bomo vedno odgovorili, kdor prikriva svojo domačo, izvirno zaskrbljenost z »zaskrbljenostjo« nad prihodnostjo Jugoslavije, temu ne bomo odgovarjali drugače kot z delom, ker čas je predragocen, da bi ga porabljali za jalove pogovore o tem, kakšna je prihodnost Jugoslavije, ali bo po Titu zavila v desno ali v levo, ali bo vzdržala pritiske ali se bo sesula itd. Če smo vzdržali leta 1941, ko smo se tako rekoč golih rok spopadli s sovražnikom, ko nismo imeli ne tankov ne letal ne topov, ko so nas v svetu komaj poznali, bomo tudi takšni, kakršni smo sedaj, močni in enotni, kot je rekel Carter, spoštovani v svetu, v vsaki situaciji sposobni braniti svoj obstoj. Če smo leta 1948, ko so nas zahrbtno napadli in nas stisnili v obroč vojaške in gospodarske blokade, ko smo imeli hrane le za nekaj dni, na zahodu pa nam je dolgo niso hoteli dati, ne le vzdržali, temveč izšli iz spopada zmagoviti, bomo tudi sedaj, ko v svetu skoraj ni države, ki ne bi priznavala nadvse pomembne vloge Jugoslavije v svetu, lahko še uspešneje napredovali — kot neuvrščena in samoupravna Jugoslavija. Prek rok in src naših narodov, naših delovnih ljudi, po privrženosti boju za mir in neodvisnost bo zmerom — Titova.

FRANC ŠETINC

Zima v Runarskem na Bloški planoti (Foto: Ančka Tomšič)

NOVE KNJIGE PREŠERNOVE DRUŽBE

Knjižne zbirke Prešernove družbe smo vsako leto posebej veseli. Kako tudi ne, saj so knjige v zbirki vedno skrbno izbrane, da so zanimivo in prijetno branje za vsakogar. In ne samo to. Knjige imamo radi še potem, ko smo jih prebrali. Še in še jih vzamemo s knjižne police in so nam vedno znova ljube družice v tihih urah oddiha.

Pet knjig obsega letošnja zbirka. Pa se ustavimo najprej pri Prešernovem koledarju 1977 in bežno polistajmo po njem. Na naslovni strani in v koledarskem delu vam v barvnih podobah predstavlja nekaj del znanih slovenskih slikarjev bratov Janeza in Jurija Šubica, o katerih vam zanimivo pripoveduje Anica Cevc, ki med drugim pravi, da sta ta dva umetnika »najzlahtnejši in najtrdnjeji veji na častiljivem umetniškem deblu rodu slikarjev in podobarjev Šubicev iz Poljan nad Škofjo Loko, ki je nad tristo let zapisan v zgodovini slovenske umetnosti«. Za ostalo vsebino vas v tem kratkem zapisu seznanjamo le z naslovi: Janko Liška piše o »Štiridesetletnici Komunistične partije Slovenije«, Bogo Grafena-

uer je prispeval »Nekaj poglavij iz zgodovine koroških Slovencev«, dr. Metod Mikuž o »Prvem osvobojenem ozemlju na Slovenskem«, Franc Zadravec o pesniku Dragotinu Ketteju, Ivan Bratko članek »Boris Ziherl in njegov čas«, Ivan Sedej: »Lepote kmečkega stavbarstva v Beneški Sloveniji«, Jože Olaj: »Preusmerjanje gospodarstva«, Janez Čuček: »Odtujeni svet fantazije« (o slovenski politični emigraciji danes). »Kronika 1975—76« popelje bralca skozi najvažnejše svetovne dogodke v tem času. V koledarju boste brali še črtico Miško Kranjca »Divja rasa«, pesmi Dragotina Ketteja, »Tri pesmi« Janeza Menarta posvečene koroškim Slovincem in pesmi Toneta Pavčka »Korenine«, ki bodo s svojo kleno, v verze zajeto besedo, še posebej posegle v srce vam, naši bratje in sestre, ki živite na tujem.

Roman Manice Lobnikove »Mrtvi odred« je druga knjiga v zbirki. To je povest o legendarinem pohorskem bataljonu, ki je na Osankarici na Pohorju izkrvavel do zadnjega borca in borke. Manica Lobnikova, Mariborčanka, ki

je komaj 16-letna odšla v partizane, je roman napisala z živo prizadetostjo, ker je vse to sama doživljala. »Mrtvi odred« je Lobnikova pisala v letih 1962—63. To je bil njen zadnji partizanski roman in obenem tudi njeno najbolj neposredno doživljanje in tudi tako napisano delo. Nekaj zadnjih let je Manica Lobnikova preživela med našimi ljudmi, ki delajo v Nemčiji. Verjetno je imela v načrtu, da piše o njih, a to ji ni bilo dano: v septembru 1974 je umrla v avtomobilski nesreči na poti proti Salzburgu.

Povest Smiljana Rozmana »Leteči krožnik« ima precej skrivnosten naslov, ki bo posebej pritegnil tiste, ki se zanimajo za leteče krožnike in druge podobne reči v zvezi s skrivnostnimi bitji z drugih planetov. Povest se odvija v Črnem dolu, vasi sredi naše dežele, dogajanja so sicer precej napeta, zaključijo se pa brez marsovcev in drugih podobnih nebodijhtreba.

S četrto knjigo v letošnji zbirki se je Prešernova družba oddolžila spominu Ivana Cankarja ob njegovi lanski obletnici. Izdala je »Martina Kačurja«, življenjepis ideali-

sta, po katerem smo lani posneli tudi barvni film z naslovom »Idealist«, ki so ga gledalci zelo toplo sprejeli.

In zdaj je tu peta zadnja knjiga v zbirki. Njen naslov zgovorno pripoveduje o njeni vsebini: »Moda s pletilko, kvačko in iglo«. Ko boste po knjigi, ki je bogato ilustrirana, površno polistali, se je boste razveselili. To velja posebej za žene, za dekleta, za matere, saj bodo našle v knjigi veliko napotkov za vse tisto, kar bi rade znale same narediti s pletilko, kvačko ali iglo. Našle bodo napotke za pletene ali kvačkane obleke, rute, puloverje, otroško garderobo itd., dalje napotke za najrazličnejše vezene, ki tako obogate toplino našega doma. Pri sestavi te knjige je imela avtorica Vlada Marcon prav res posrečeno roko in zasluži vse priznanje. Ker vas bo najbrž zanimalo, vam povemo še to, da je cena zbirke za broširane knjige 80 dinarjev, za vezane pa 140 dinarjev. Poštšina se zaračuna posebej.

I. S.

KRATKA ZGODOVINA STARE ŠESTICE

ZE SAM POGLED NA ENONADSTROPNO POSLOPJE POD FASADAMI LJUBLJANSKEGA NEBOTIČNIKA DAJE SLUTITI, DA JE ZGRADBA STAREJŠEGA DATUMA. KLJUB TEMU, DA JE BILA ŽE NESTETOKRAT PRENOVLJENA IN POPRAVLJENA, NE MORE SKRITI SVOJEGA STARINSKEGA IZVORA. IN RES SE JE NJENA PODOBA IZ LETA 1670 OHRANILA V VALVASORJEVI PREGLEDNI SLIKI MESTA LJUBLJANE. HISA, KRITA S SLAMO, JE STALA MED TAKRATNO DUNAJSKO IN AVGUŠTINSKO ULICO. O NJENIH PRVOTNIH PREBIVALCIH IN NJENEM NAMENU NI DOSTI PISANEGA. MENDA JE PRVOTNO SLUŽILA ZA HLEV IN POSTILJONI SO SE USTAVLJALI TER PREPREGALI NA SVOJI DOLGI POTI ZA TRST IN DUNAJ. HISA JE PREHAJALA IZ ROK V ROKE RAZNIH KMETOVALCEM IN OBRTNIKOM, DOKLER JE NI KONČNO LETA 1776 IZ ROK PEKOVSKEGA MOJSTRA PREVZEL KRČMAR. ZATO VELJA TA LETNICA ZA ZACETNO LETO GOSTILNE PRI ŠESTICI.

LASTNIŠTVO HISE PA JE ŠE NADALJE PREHAJALO IZ ROK V ROKE RAZNIH KRČMARJEM. KO JE LETA 1821 PRIŠLA V LAST BOGATEGA MEŠČANA, JE POSTALA ENONADSTROPNA MEŠČANSKA HISA, KARKRŠNA JE ŠE DANES.

KONEC 19. STOLETJA SO SE TAKRATNI LASTNIKI LOTILI PREUREJANJA GOSTINSKIH PROSTOROV, NABAVILI NOV INVENTAR, DA BI S TEM PRIDOBILI TUDI OBČINSTVO IZ MEŠČANSKIH SLOJEV.

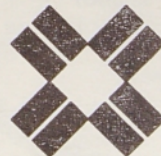
PO I. SVETOVNI VOJNI SO NAPRAVILI PODJETNI LASTNIKI NAMESTO LESENIH VERAND — ZIDANE IN POVEČANE. ZGRAJEN JE BIL NOV VELIKI SALON, KOT TUDI MODERNO KEGLJIŠE IN OB LEVI STRANI TRI ZIDANE LOŽE, KATERIH STEBRI IN OBOKI SO ARHITEKTONSKO PRIJETNO UČINKOVALI.

PO ZADNJI VOJNI JE LJUDSKA OBLAST PREVZELA TUDI STARODAVNO ŠESTICO IN JO JE LETA 1952 DALA PREUREJENO IN MODERNIZIRANO V DRUŽBENE ROKE. TO LETO PA JE TUDI ZNAČILNO ZA PRICETEK SOCIALISTIČNEGA SAMOUPRAVLJANJA V DELOVNEM KOLEKTIVU ŠESTICE, KI JE STARODAVNI ZGRADBI DALA NOV PEČAT, KAJTI NA VEČ KOT 300 LETIH TEMELJIH KLJUBUJE DANDANES ZNANA RESTAVRACIJA V SREDIŠČU GLAVNEGA MESTA SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE.

OB TEJ PRILUŽNOSTI ČUTI KOLEKTIV ŠESTICE PRIJETNO DOLŽNOST, DA SE SVOJIM CENJENIM GOSTOM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM IZ SRCA ZAHVALI ZA IZKAZANO ZUPANJE IN SE ZA NAKLONJENOST TUDI V NAPREJ TOPLO PRIPOROČA

industrijsko podjetje
alprem
kamnik 61240
usnjarska cesta | 9

MLADINEC V KAMNIKU

KAMNIK JE ZNANO INDUSTRIJSKO PODROČJE V SLOVENIJI, SAJ JE TAM INDUSTRIJA Z ZELO DOLGO TRADICIJO. NEKATERA PODJETJA BELEŽIJO ŽE KAR ČEZ 100 LET OBSTOJA. V ENEM OD NJIH, TO JE V TITANU, JE NEKOČ V MLADIH LETIH DELAL TUDI NAŠ TOVARIS TITO. SEVEDA PA SE JE POLEG TRADICIONALNE INDUSTRIJE V ZADNJIH LETIH RAZVILA TUDI NOVA INDUSTRIJA, KATERE NAŠI STAREJŠI IZSELJENCI NE POZNAJO. EDEN TAKŠNIH NOVOROJENCEV JE INDUSTRIJSKO PODJETJE 'ALPREM', KI STOJI ZRAVEN TOVARNE USNJA. NA NEKDANJEM SEJMIŠČU. PODJETJE JE BILO USTANOVljENO KOT OBRTNA DELAVNICA V ČASU PO VOJNI. PREDVSEM SO POPRAVLJALI KOLESA, LONCE, VODOVODE, PA TUDI ELEKTRIKO IN VSE OSTALO. ŠČASOMA SE JE IZ TEH DELAVNIC RAZVILA STAVBNO KLJUČAVNIČARSKA DEJAVNOST, PROTI KONCU 50-TIH LET PA SO ZAČELI S PREDDELAVO ALUMINIJA.

INDUSTRIJSKO PODJETJE ALPREM JE DANES ZNAN PROIZVAJALEC TRGOVINSKE OPREME IN ŽIČNIH IZDELKOV, KI SE UPORABLJAJO V OKVIR OPREME TRGOVINSKIH LOKALOV (TO SO KOŠARE KONTEJNERJI VOZIČKI, RAZNE MREŽE ITD.). TO SKUPAJ PREDSTAVLJA PROIZVODNI PROGRAM, KI OBSEGA KOMPLETNI OPREMO TRGOVINSKIH LOKALOV OD SHOPOV, BUTIKOV DO VELEBLAGOVNIC.

IZ STAVBNO KLJUČAVNIČARSKA SMERI PA SE JE RAZVILA PROIZVODNJA ALUMINIJASTIH VRAT IN OKEN, KOMPLETNIH FASAD IN NOTRANJNH MONTAŽNIH PREDDELNIH STEN NAJBOLJŠE KVALITETE, KI JE TRENUTNO NA JUGOSLOVANSKEM TRŽIŠČU NA RAZPLAGO. NAJVEČJI OBJEKTI V LJUBLJANI SO OPREMLJENI Z ALUMINIJASTIMI OKNI ALI CELIMI FASADAMI IZ ALPREMA.

ALPREM IZ KAMNIKA VSE SVOJE IZDELKE SAM PROJEKTIRA. PROIZVAJA IN MONTIRA. ZARADI TEGA JE PRETEŽNI DEL PRIZADEVNEGA KOLEKTIVA STALNO NA TERENU. V ZADNJIH LETIH SI JE PODJETJE IZGRADIL ZELO LEPE IN NOVE PROIZVODNJE PROSTORE OB USNJARSKI CESTI. SKUPNO JE ZAPOSLENIH PŘIBLIŽNO 250 LJUDI Z ZELO VISOKO KVALIFIKACIJSKO STRUKTURO. PODJETJE IMA VELEKE IN ZANIMIVE NAČRTE ZA IZGRADNJO IN RAZŠIRITEV PROIZVODNJE IN VELJA ZA ENO NAJPERSEKTIVNEJŠIH DEJAVNOSTI V OBČINI. S TEM SE TUDI V KAMNISKO GOSPODARSTVO VNŠAJAO POVSSEM NOVE DEJAVNOSTI, KAR BO NEDVOMNO VPLIVALO NA NADALJNI RAZVOJ MESTA IN POVEČUJEJO SE TUDI MOŽNOSTI ZA OPIRANJE NOVIH DELOVNIH MEST IN ZA BOLJŠI ZASLUŽEK.

DANIEL ARTIČEK DIPL. OEC.

Okolica spominskih obeležij je domiselno in prikupno urejena

ENKRATEN POMNIK HEROJSTVA

Svoboda je prečuden sad,
ki ti ne pade v roke sam z drevesa,
v vrhove strme, ki vihar jih stresa
sam moraš ponj, če rad ali nerad.

Tako je zapisal pesnik Matej Bor. In da si ta sad pridobi, je bila Ljubljana odločna že od prvega dneva okupacije, ko je postala nekakšno mejno mesto med fašistično Italijo in nacistično nemčijo. Ljubljanci so se upirali in bojevali na vse mogoče načine in njihovih uspešnih akcij nikakor ni bilo mogoče streti. Takega stanja neposredno na meji med nemškim rajhom italijanski okupator seveda ni mogel trpeti in tako je 23. februarja 1942. leta preko noči obdal Ljubljano z bodečo žico. 34 kilometrov dolga žična ograja z 69 bunkerji, strojničnimi gnezdi, žarometi in patroljami je spremenila to ponosno in svobodoljubno mesto v koncentracijsko taborišče in v takih težkih razmerah se je Ljubljana borila 1170 dni od 1490 dni okupacije ...

V spomin na te slavne in herojske dni ponosne Ljubljane so preteklo jesen po široki in odmevni javni razpravi sprejeli družbeni dogovor o izgradnji, urejanju in vzdrževanju »Aleje spominov in tovarištva«. Po najdemokracičnejši poti so se odločili, da bodo v petih letih zgradili edinstven spomenik, ki bo opozarjal na herojska leta okupirane Ljubljane. Po 34 kilometrov dolgi trasi okupatorjeve bodeče žice bo potekala »Aleja spominov in tovarištva« (AST), ki bo še bolj poudarila herojstvo slovenskega glavnega mesta ter seveda obogatila in oplemenitila tudi urbanistično in hortikulturno podobo Ljubljane. Ideja o ureditvi te trase je stara že nekaj let, še posebej pa je zaživela leta 1970, ko je bila Ljubljana — kot prvo jugoslovansko in edino v tem

delu Evrope — odlikovana z redom narodnega heroja. (Tudi med njenimi prebivalci je kar 57 narodnih herojev.) Na celotni trasi je šest spomenikov in 102 spominska kamna, aleja pa naj bi kot peščena ali tlakovana pešpot, obdana z drevjem, vodila od enega do drugega spominskega kroga in kroga Ljubljane.

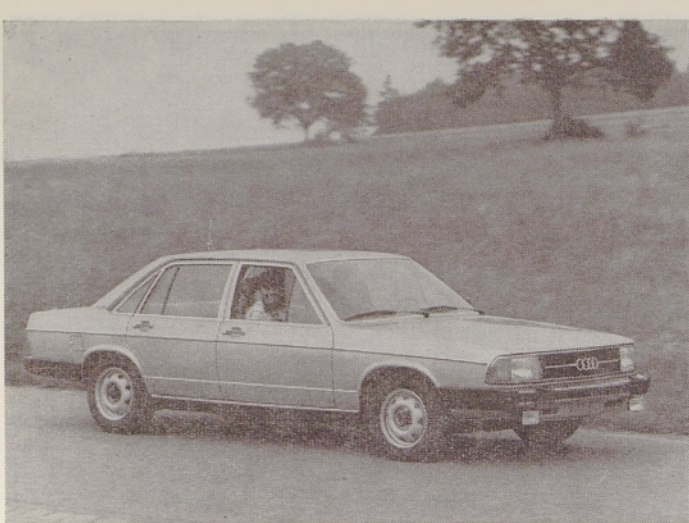
Najprej so uredili tisti del aleje, ki poteka preko Golovca. Dolg je približno štiri kilometre. Sodelovale so mladinske delovne brigade ljubljanskih srednjih šol in mladinci iz gradbenih podjetij, pomagali pa so jim prijatelji s pobratene Reke in iz Zagreba ter mladi iz Wiesbadna. Popravili so obstoječo vozno pot, ki je široka približno štiri metre, uredili okolico spominskih kamnov ter jih povezali tudi z gozdnimi stezicami. V neposredni bližini vsakega spominskega obeležja (na tem delu jih je štirinajst) so postavili tudi klopce in mize. Po tem delu bo letos tudi tradi-

cionalni »Pohod po poteh partizanske Ljubljane«, ko pa bo urejena celotna aleja, bo trasa tega pohoda izključno po njej.

Projekti za ureditev naslednjih odsekov so že pripravljene in letos bodo — ob pomoči mladine in drugih občanov — uredili tri: za Bežigradom mimo Gramozne jame; ob južnem delu mesta ob novem stanovanjskem naselju Murgle, kjer bo v Alejo vključen tudi športni in rekreacijski park, ter na Viču ob ilegalni tiskarni »Podmornica« preko Rožnika do bajerja v Kosezah. V alejo bodo povsod vključevali tudi športne ter rekreacijske objekte in površine.

»Aleja spominov in tovarištva postaja tako neminljivi spomenik partizanske Ljubljane, edinstvenega koncentracijskega taborišča v drugi svetovni vojni, mesta-heroja in mesta herojev ...

PAVLE JAKOPIČ

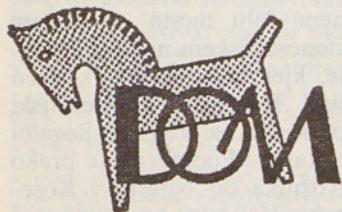

NOVI MODEL AUDIJA 100 JE USPEH NAJNOVEJŠIH SPOZNANJ PRI IZDELAVI AVTOMOBILOV. NJEGOVE ZNAČILNOSTI SO: POPOLNEJŠA TEHNIKA, SODOBNA ZUNANJOST, NADPOVPREČNO UDOBJE, VELIKA GOSPODARNOST IN MAJHNA ZAHTEVNOST GLEDE VZDRŽEVANJA.

INFORMACIJE:

AUTOCOMMERCE

LJUBLJANA, TRDINOVA 4
MURSKA SOBOTA, KOČLJEVA 5
KOPER, VERDIJEVA 2
KRANJ, BLAGOVNA HIŠA GLOBUS, KOROŠKA CESTA

TRGOVSKO IZVOZNO PODJETJE ZA DOMAČO IN UMETNO OBRT
LJUBLJANA — MESTNI TRG 24

ODKUPUJE IN PRODAJA IZDELKE DOMAČE IN UMETNE OBRTI
SLOVENIJE IN JUGOSLAVIJE

OBIŠČITE POSLOVALNICE V LJUBLJANI:
NA MESTNEM TRGU 24
NA CANKARJEVI 6
NA TRGU REVOLUCIJE 15
NA GOSPOSVETSKI 10
»NA TRGU« — VODNIKOV TRG
TER POSLOVALNICO NA BLEDU IN POSLOVALNICO V PORTOROŽU

DOMAČA BESEDA ZVENI VSAKOMUR NAJLEPŠE

PRISLUHnite JI V DELIH SLOVENSКИH AVTORJEV

Tone Svetina

STENA

Roman o znanem slovenskem plezalcu
in gorskem reševalcu Joži Čopu.
464 strani
Um. us. 170 din

Matej Bor

IZBRANO DELO I—III KRITIKE IN ESEJI

340 strani
Pl. 95 din

Tita Kovač

SPOMINI BARONA VALVASORJA

Prijetno berljiv življenjepis velikega
znanstvenega entuziasta in viteza pe-
resa J. V. Valvasorja
240 strani
Pl. 78 din

IZBRANE PESMI

287 strani
Pl. 95 din

DALJAVE

423 strani
Pl. 130 din

Mira Mihelič

PLAMEN ALI DIM I—III

Najobsežnejša in doslej edina kronika
slovenske meščanske družine.
1272 strani
Pl. 360 din

Beno Zupančič

GRMADA

Življenjska in ljubezenska zgodba šefa
kabineta v povojni republiški upravi.
264 strani
Pl. 110 din

Beno Zupančič

PLAT ZVONA

Roman iz življenja na deželi, kjer je
pisatelj preživel mladost.
370 strani
Pl. 40 din

Andrej Hieng

ČARODEJ

Roman iz polpretekle sodobnosti in iz
meščanskega življenja, prekrit s plastjo
finega humorja.
400 strani
Pl. 160 din

Cankarjeva založba
Kopitarjeva 2
61000 Ljubljana

Vitomil Zupan

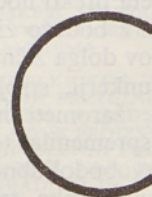
METULJ ZA KITARO

Partizanski roman. Prisposoda člove-
škega iskanja skozi muke in trpljenje.
427 strani
Pl. 130 din

Cene Vipotnik

ZEMLJE ZELENi SPOMIN

Izbrano delo — bogata dediščina enega
najbolj značilnih pesnikov slovenske
sodobne poezije.
358 strani
Pl. 180 din

ZALOŽBA

Dvojambornik, fotografiran v ameriških vodah

Pertotova jadrnica pred splovitvijo. Gradil jo je šest let

Dušan Pertot z ženo Glorio

Z JADRNICO K MATERI

PODVIG TRŽAŠKEGA SLOVENCA

Barkovlje so predmestje Trsta. Še pred desetletji so v tem kraju prebivali sami Slovenci, med katerimi so se mnogi ukvarjali z ribištvom. Tu je svojo mladost preživel tudi Dušan, po domače Slovenček, o katerem govorimo. Kadar ni bil v šoli, je imel vedno kaj opraviti v malem barkovljan-skem portiču. Če ni bil v čolnu, je plaval — mimogrede povedano je bil v letu 1937-38 tudi državni mladinski prvak v plavanju. Strast do morja mu je bila v krvi po starem očetu Jakobu Pertotu, ki je bil več na morju kot doma.

Dušan Pertot se je pred 23 leti odselil iz Trsta v Ameriko, da si poišče boljši kos kruha. Razmere so bile takrat za mlade tako neugodne, da so si tisoči iskali delo v Avstraliji, Dušan pa je stopil na ameriška tla. Kolikor je bilo težko slovo od domačega kraja in od najbližjih — pa je

verjetno že takrat mislil na dan, ko se bo vrnil.

Z veliko volje se je lotil dela; izbral si je poklic litografa in si po letih finančno nekoliko opomogel. Pred šestimi leti je pričel sam lastnoročno graditi jadrnico. Odločil se je, da bo s to jadrnico preplul »veliko lužo« in pristal v rodnem malem portiču v Barkovljah. Med tem se je tudi poročil z Glorio, ki se je tudi sama navduševala nad njegovo idejo in mu pri tem delu vsestransko pomagala. Ko je bila ladja že skoraj gotova, so se nekega dne pojavili huligani in mu jo uničili. Večletni trud je šel po vodi. Dušan se je znova lotil dela in končno mu je lani uspelo uresničiti polovico svojega načrta — ladja je bila pripravljena, bila je tudi krščena po vseh predpisih, ime pa je dobila po Dušanovi ženi — Gloria. Lani 15. julija je končno izplul iz Bostona. Na jadrnici sta odplula z njim še dva ameriška

učitelja in neki nemški študent.

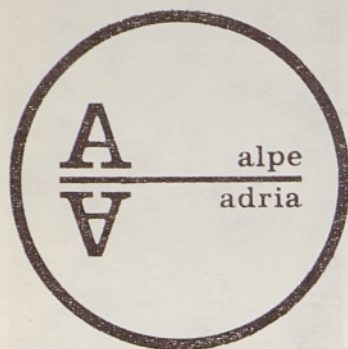
Dušana Pertota sem obliskal na njegovem domu v Barkovljah, da bi od njega zvedel, kako je potekalo to potovanje.

55-letni Dušan daje videz pravega pomorščaka, od vetra in sonca »ožgan« obraz, nas je prijazno sprejel. Ker pa je prav v tistih dneh preživel težke ure ob hudi bolezni svoje matere, smo se morali pogovoriti kar najbolj na kratko.

»Ko smo odrinili iz Bostona, so bili naš prvi cilj Azorski otoki. Moram priznati, da smo imeli v prvem delu kar dobre pogoje za jadranje, zašli smo sicer tudi v dve nevihti, ki sta nas spremljali prva 18 ur, druga pa 26 ur. Škode na ladji nam nista povzročili, pač pa nekaj strahu in seveda tudi spanja ni bilo. Sicer pa sem na vsem potovanju spal približno po tri ure na dan, kadar je bilo sploh

mogoče. Naša hrana so bile konzerve. Rib nismo lovili. Našo jadrnico so večkrat spremljali na poti delfini, morski psi in tudi kiti. Tukaj lahko pripomnim, da je bil Atlantski ocean veliko bolj miren od Sredozemskega morja. Sám pot čez Atlantik smo opravili v 23 dneh, ves ta čas samo z jadri, s seboj sem imel sicer pomožni motor, ki pa sem ga uporabil le v nekaj nujnih primerih. Vse se je srečno končalo. Moja davna želja je bila dosežena, toda vest o bolezni moje matere, ki so mi jo posredovali po radiu, me je težko prizadela, tako da se še nisem odločil, kako naprej. Vse potovanje sem posnel s filmsko kamero in fotoaparatom, pisal sem ladijski dnevnik, morda bom enkrat pozneje o vsem tem kaj zapisal,« se je poslovil od nas Slovenček Dušan iz Barkovelj.

EDI ŠELHAUS

ARGONAVTI SO RAZPELI JADRA

Turistična agencija Alpe-Adria že s svojim imenom simbolizira Slovenijo: Alpe in Jadran — planine in morje — saj imamo Slovenci s svojih hribov do morja samo korak. Skratka, živimo v deželici, ki premore vsega po malem, zato ni čudno, da je Ivan Cankar dejal, češ, ko je bog prišel nad naše kraje, je naokrog opletal samo še s prazno vrečo, zato pa nam je nasul polno prgišče lepot... Turistična agencija Alpe-Adria, ki vsako leto poskrbi za kakih 30.000 izletnikov in počitnic željnih ljudi, v tujini, in sicer od Sovjetske zveze, Poljske in Češkoslovaške do Zahodne Evrope, po vsej ožji in širši domovini, priskrbi lepe in poceni počitnice tudi okoli 15.000 domačim turistom, največ seveda ob Jadranu od Kopra do Ulcinja. Na kratko: agencija AA je specializiran potovalni in počitniški urad, ki zaposluje 300 delavcev, skrbi pa za izredno poceni, dobre in lepe počitnice po domovini in tujini. Glede potovanj v tujino je agencija Alpe-Adria jugoslovanski specialist za socialistične dežele, predvsem za Sovjetsko zvezo, Češkoslovaško in Poljsko. V organizaciji Alpe-Adria boste večkrat ceneje kot s komerkoli drugim

Hotel Argonavti v Novi Gorici

potovali naprimer v Moskvo, Prago in Varšavo.

In: Alpe-Adria ima svoje hotele na Gorenjskem v smučarski Kranjski gori, v romantični Radovljici, pri Bledu, pravo slovensko kmečko pivnico v Ljubljani in Argonavte, svojevrsten hotel v obmejni Novi Gorici, tik ob italijansko-jugoslovanski državni meji.

V naslovu nismo čisto slučajno zapisali, da so »Argonavti razpeli jadra...«

Gre za enega najbolj ekstravagantnih in nenavadnih hotelov ne samo v Sloveniji in Jugoslaviji, temveč prav gotovo tudi na svetu. Narisal, izračunal in oblikoval ga je domači arhitekt dipl. inž. Niko Lehrman, Ljubljčan, predvsem pa strasten ljubitelj nenavadnih oblik toplega počutja.

Argonavti so hotel, ki so komaj pred nekaj meseci dvignili sidro in razpeli jadra. Hotel ima 160 postelj, tri apartmaje, sodi pa v visoko B kategorijo. Toda to še zdaleč ni čisto običajen hotelček s posteljami in restavracijo, temveč premore v svojem okviru še marsikaj, in sicer od vrste prijetnih trgovskih lokalov, do pivnice, aperitiv bara, žar kluba (kjer pred gostom pečejo meso na og-

nju), ima bazen pod streho in delno na prostem pod milim nebom, vrt, disco klub, nočno zabavišče in letni amfiteater za razne prireditve od gledaliških do filmskih predstav in piknikov.

Argonavti so predvsem hotel in družabno središče, kjer vsak lahko najde prostor za sebe. Posebnost hotela in njegove okolice na prostem je ogromna več metrov visoka moderna sončna ura, ki v sončni Novi Gorici skoraj leto in dan kaže najbolj natančen čas. Natančnejšega kot londonski Big Ben, kjer se zadnja leta vsak teden nekaj zatakne.

Hotel Argonavti je kot naročen ne samo za prijetno bivanje v starem kraju, temveč tudi za manjši ali pa največji piknik — po želji. To dobro ve marsikdo, ki potuje okrog sveta in nazaj.

»Krasna si Bistra hči platin...« je zapel naš goriški slavček Simon Gregorčič in ne zaman, ko je iz dneva v dan strmel v svojo Sočo. V njej so doma prave soške postevi velikanke.

Iz Nove Gorice oziroma iz Argonavtov, kjer smo se ustavili, do Postojne je samo dobre pol ure dolg skok, do Lipice in slovitih belih konj, na katere še Dunaj ne more

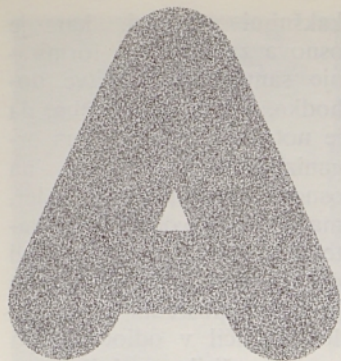
pozabiti, ni skoraj nič dlje. In zgoraj pod osrčjem Triglava sta Bovec in Kanin z najvišjo gondolsko žičnico v Jugoslaviji, ki vas v pol ure potegne na višino 2220 metrov na Prestreljeniške pode in na italijansko mejo.

Iz Gorice do Trsta in slovenskega morja v Kopru je tudi komaj dobro uro prijetne vožnje: skozi Trst ali mimo njega. In: Benetke (Venezia), ki se vse bolj pogrezajo oziroma ob deževju plavajo pod vodo, so iz Nove Gorice takorekoč na doseg roke.

Alpe-Adria, to sta besedi, ki povesta vse o naši majhni domovini. Ko si z eno nogo vrh očaka Triglava, simbola našega boja za svobodo in simbola slovenstva, ste z drugo že ob našem Jadranu.

Argonavti, hotel iz betona, marmorja, plastike, jekla in slovenske pridnosti, iznajdljivosti in prizadevnosti. Kot nekdanja ladja Argo iz legende o Argonavtih, ki je bojda po Savi in Ljubljani priplula do Ljubljanskega barja, in so jo nato prenesli do Soče, po kateri je srečno zaplula v Jadran. Tam so spet razpeli jadra in s hribov — Z Alp — ponosno zapluli na odprto morje.

Torej: včeraj, danes in jutri — Alpe Adria.

TURISTIČNA SLOVENIJA OD A DO Ž

NA KRATKO O TEM IN
ONEM, PA NE O VSEM

ADLEŠIČI so belokranjska vas, ki se sonči in greje nad Kolpo. Vas, ki je veliko trpela med zadnjo vojno, ima veliko svojih sinov in hčera raztresenih po vsem svetu. Izletniki se radi oglašajo zaradi tople in čiste Kolpe ter zaradi skrbno negovanega narodopisnega izročila; folklorna skupina iz Adlešičev pogosto zapleše domača kola na različnih prireditvah.

AJD OVŠČINA je lahko marsikaj. Primorsko *mestece Ajdovščina* v Vipavski dolini je kar znamenito in vsekakor vredno obiska. Stalo je že v

Ajdovščina — obnovljeni stolp v središču mesta

starih časih, ko so tod tekale poti rimskega cesarstva; ostali so stolpi in obzidja iz davnih dni. Petega maja 1945 je bila v osvobojenem mestu ustanovljena prva slovenska narodna vlada. Kraj ima galerijo, hotel, več gostiln in tovarno sadnih sokov — »Fructal«. *Ljubljanska Ajdovščina* je trg, ki je dobil ime po Ajdih, davnih poganjskih prednikih, ki so bili menda »krivi« za rimske izkopačnine, najdene na tem kraju. Na Ajdovščini je največ, a ne najmanj zapleteno ljubljansko križišče, od koder vodijo ceste in mestne avtobusne proge v vsa ljubljanska predmestja. Na Ajdovščini je še sloveča, nad sto let stara kavarna »Evropa« in poleg slaščičarne »Evropejček«, navzoč je tudi priljubljeni (čeprav ne več nekdanji) »Figovec«, pa palača gospodarske zbornice, Nebotičnik »Metalka« in za kavarno še veletrgovina »Supermarket«. Na Ajdovščini je veliko semaforjev in en pravi podhod z »tekočimi« stopnicami (ki navadno ne delujejo). V podhodu je kar lično urejeno podzemlje z mnogimi privlačnimi trgovinami.

AERO TAKSI je postal zadnje čase zelo priljubljena turistična »naprava« za ogledovanje Slovenije iz višine. Aero taksi je na voljo na mnogih letališčih (Ljubljana, Maribor, Lesce, Slovenjgradec, Ajdovščina, Portorož itn.), vendar je najbolj oblegan aero taksi na letališču pri

Aero-taksi nad Julijskimi alpami

Lescah, od koder izletniki letajo nad Bled, Bohinj in nad Triglav ter njegovo sosesčino. Četrtni ure poleta stane tu 90 dinarjev. Zadnji čas je zelo v modi tudi aero taksi na slovenjegraškem letališču, od koder letajo radovedneži nad Pohorje in Uršljo goro. Četrtni polet stane tu (za eno osebo) 80 dinarjev.

ALJAŽEV STOLP je najmanjši, a najvišje stoječi stolp na Slovenskem. Razkazuje se na vrhu Triglava; okrogel je in rdeč ter visok le 3 m. Stolp je postavil leta 1895 Jakob Aljaž, ki je takrat župnikoval na Dovjem in je za 1 goldinar (60 žemelj) od občine kupil vrh Triglava, da bi nemški planinci na njem ne postavili kako svoje znamenje ali karkoli drugega. Stolp je seveda dostopen samo peš, v njem je prostora le za dva suhca, vrata so pa preozka za enega debeluha. Na vrhu Triglava pa je pri stolpu zagotovo dovolj prostora za sto ljudi; dokaz je vsakoletni pohod sto žensk na vrh Triglava.

AMBRUS je mirna vasica v srcu Suhe krajine; 5 km je oddaljena od Zagradca ob Krki. Posebej je obiska vreden bližnji Kamni vrh, nad katerim stoji na griču cerkvice, v kateri so zelo lepe in dobro ohranjene stenske podobe (freske) iz 15. stoletja.

ARGONAVTI so bili vrli grški fantje, ki so se svoj čas podili za zlatim runom po Črnem morju. Od tam so ponevedoma zašli v Donavo, Savo in Ljubljano. Njihov kolovodja Jazon naj bi — po legendi — ustanovil naselje, prednico naše Ljubljane. Potem so svojo barko na hlohlih »posvaljkali« do Vipave in po Soči pobegnili v Jadransko morje. Njim v spomin so pred kratkim postavili svojevrsten spomenik — hotel z imenom »Argonavti«. Izredno zanimiv hotel; drag med gradnjo in bojda še dražji po dograditvi in otvoritvi, a vendarle tako svojevrsten, da je vreden ogleda,

obiska in celo prenočevanja. Stoji kar sredi Nove Gorice.

AJDA ni le moka, ki je najbrž najbolj primerna za ajdove žgance (katere redno dobite na primer v ljubljanskem »Figovcu«), temveč je tudi rastlina, ki zaljša slovensko pokrajino. Bele preproge cvetočih ajdovih polj so najlepše jeseni na Sorškem polju. Povzpnite se (tudi z avtom) do razgledišča pri ruševinah Smledniškega gradu!

ALPE ADRIA je turistični urad, ki ima svoje okence nasproti »Figovca« (Gospodarska 4). Izleti, počitnice in potovanja ter mednarodne letalske vozovnice. V Ljubljani na Masarykovi 14 (pri kolodvoru) imajo slikovito pivnico z vrtom, kegljiščem in snack barom. Imajo tudi cenene počitniške domove v Kranjski gori, pri Radovljici in na morju. Telefon: 311-164.

ALPETUR je potovalni urad, ki združuje prejšnji turistični agenciji »Transturist« iz Škofje Loke in »Creino« iz Kranja. Svoj ljubljanski urad imajo pri »Maxi marketu« (Šubičeva 1), drugi uradi pa so v Škofji Loki, Kranju, Radovljici, Bledu, Bohinju itn. Izleti, počitnice in potovanja; še posebej pa posredujejo podeželske počitnice v Loškem hribovju (glej tudi pod »kmečki turizem«!), v številnih bohinjskih hotelih (Zlatorog itn.) ter v hotelih na slovenski obali. Telefon ljubljanskega urada: 20-188. Vzdržujejo tudi mnoge avtobusne proge, zvečine na Gorenjskem.

ATLAS je dubrovniška potovalna agencija, ki deluje tudi v Sloveniji. V Ljubljani ima svoja urada v veletrgovini »Nama« ter v palači »Kozolec« (Titova 25, telefon: 21-333). Potovanja in počitnice v domovini in tujini ter turistična posredovalnica o vsem kar utegne popotnika zanimati!

30 LET USPEŠNEGA RAZVOJA

Vrhnika, v ospredju industrija usnja

Industrija usnja Vrhnika letos praznuje 30-letnico svojega uspešnega dela. Leta 1946 je bila na mestu nekdanje usnjarne zgrajena nova tovarna usnja, katera danes s temeljnimi organizacijami združene dela iz Šmartna, Šoštanja in Ljubljane predstavlja najmočnejšo in najuspešnejšo delovno organizacijo na področju predelave usnja v Jugoslaviji. Čeprav je bila nova tovarna zgrajena v mestu z veliko usnjarsko tradicijo (pred vojno je bilo na Vrhniki več kot 10 majhnih usnjarskih obratov, se je v prvih letih svojega obstoja borila z vsemi težavami, s katerimi se je soočal največji del našega gospodarstva, ki se je po vojni gradilo na novih družbeno-ekonomskih temeljih. Preobrat vsekakor pomenijo prva šestdeseta leta, ko se je delovni kolektiv IUV odločil za dokončno specializacijo na področju predelave svinjskih kož in ugotovil, da je njegova bodočnost le v plasmaju proizvodov na velikem in obsežnem svetovnem tržišču. Tedaj je novo vodstvo prekinilo z dosedanjimi zastarelimi metodami dela ter z novimi strokovnimi kadri in ob sodobni organizaciji proizvodnje pristopilo k uspešnejšemu delu po načelu marketinga. Začela se je borba za kvaliteto in povečanje produktivnosti de-

la, v kateri je delovni kolektiv prišel do spoznanja, da se lahko zanese le na lastne moči. Pripravljen je pričakal gospodarsko reformo, za katero lahko rečemo, da je bila v tem podjetju zaključena že v njenem prvem obdobju. V šestih letih, od leta 1963 do 1969 se je proizvodnja svinjskega usnja dvakrat povečala, izvoz pa sedemkrat. Od tedaj naprej IUV stalno dosega zelo uspešne gospodarske rezultate, ki so se najbolj odražali v ekspanziji na celotnem svetovnem tržišču, kjer je Industrija usnja Vrhnika danes znana kot najmočnejši in poslovno zanesljiv proizvajalec najkvalitetnejšega oblačilnega usnja.

Danes Industrija usnja Vrhnika proizvaja letno preko 6 milijonov kvadratnih metrov svinjskega in govejega usnja ter krzna in okrog 60.000 kožadov usnjenih in krznjenih oblačil in torbic. Največji delež predstavlja svinjsko usnje (preko 4 milijone kvadratnih metrov), katerega proizvedejo dve tretjini jugoslovanske proizvodnje.

Pomembni rezultati so doseženi tudi na področju izvoza, ki predstavlja okoli tretjino celotne realizacije usnjarske dejavnosti delovne organizacije. Izvoz je presegel vsoto 16 milijonov dolarjev in to

izključno na konvertibilno področje. Najpomembnejši kupci so države zahodne Evrope, ZDA in Kanada. V strukturi izvoza se preko 70 odstotkov ustvarja s prodajo oblačilnega svinjskega usnja — velurja, kateri se prodaja pod zaščitnim znakom IUV-autentic, in je zaradi svoje kvalitete poznan na vsem svetovnem tržišču. Kot drugi izvozni artikel se pojavlja usnjena konfekcija iz velurja, njen izvoz se je letošnje leto povečal skoraj za dvakrat, in bo kmalu dosegel 20 odstotkov celotnega izvoza. Ta rezultat je še toliko pomembnejši, ker je konfekcija finalni proizvod, zato bodo dali tej proizvodnji v naslednjih letih še večji pomen. Kot je bilo že rečeno, je delovna organizacija IUV sestavljena iz več temeljnih organizacij iz različnih krajev Slovenije. Industrija usnja Vrhnika je že pred več kot desetimi leti postala iniciator združevanja usnjarske industrije v Sloveniji. Že leta 1964 je bil pridružen Usnjarski kombinat iz Šmartna pri Ljuti, kasneje Krojaštvo iz Vrhnike, Rožnik iz Ljubljane, pred dvema leti pa Tovarna usnja Šoštanj in Trgovsko podjetje Šoštanj. K tem integracijam so delovni ljudje pristopili zato, ker so menili, da se samo s specializacijo proizvodnje na eni strani in s široko proizvodno osnovo, lahko računa na dobro gospodarjenje, ker si bodo le tako lahko zagotovili socialno varnost. Tako je s priključitvijo trgovine nastala pomembna celota, katera pa na žalost še nima lastne surovinske baze. Zato si prav na tem področju največ prizadevajo za povezovanje iz izvori surovine in proizvajalci finalnih usnjenih izdelkov — z obutveno industrijo, s čimer bi delovna organizacija IUV vsekakor dobila pomen reproduktivne celote. Ob vseh omenjenih integracijah je tudi razvoj samoupravljanja šel po pravi jugoslovanski poti, saj so bili prav dobro razviti samoupravni odnosi spodbuda za nove integracije. Tako se je še pred formiranjem TOZD v IUV vedelo za vsak obrat, kakšen dohodek ustvarja in s

kakšnimi sredstvi, kar je osnova za današnje formiranje samupravne delitve dohodka. Poudariti je treba, da je notranja samoupravna organiziranost ustvarjena na osnovi samoupravnih jeder, manjših proizvodnih enot, katerih je sedaj v podjetju okoli 40. S tem se je doseglo, da se je vsak neposredni proizvajalec vključil v odločanje, ki se je razširilo praktično na vse člane tega kolektiva. Preko samoupravnih jeder se odvija celotno informiranje članov kolektiva, ki preko jeder posredujejo svoje predloge, zahteve in odločitve ostalim samoupravnim organom, ki so te tudi dolžni upoštevati. Ob integracijah in naložbi v usnjarski industriji so se v IUV odločili tudi za vlaganje sredstev v druge dejavnosti. Tako je ena največjih investicij zadnjih let na Vrhniki postavitev nove opekarne. To naložbo so narekovala perspektivna vlaganja finančnih sredstev v omenjeno proizvodnjo, za kar je v bližini Vrhnike mnogo kvalitetne surovine, opekarstvo pa ima — podobno kot usnjarstvo — že dolgoletno tradicijo. Nova opekarna je pred kratkim pričela z obratovanjem in ima kapaciteto 35 milijonov opečnih enot letno, zaposluje pa le 45 delavcev.

Ob vsem tem pa so v Industriji usnja Vrhnika tudi posvečali veliko pozornost družbenemu standardu zaposlenih. Tako so danes delavcu IUV na razpolago za tedenski ali letni oddih planinska izletišča in gostišča na morju v petih krajih Slovenije, s skupno kapaciteto skoraj 200 ležišč. Velik del sredstev delovna organizacija prispeva tudi v objekte družbenega standarda ter šport in rekreacijo v krajih, kjer imajo sedež posamezne organizacije združenega dela. Tudi na stanovanjske probleme zaposlenih so dali velik poudarek, saj je bilo v tem 30-letnem obdobju zgrajenih preko 250 stanovanj. Za individualno gradnjo pa so namenili dve milijardi starih din, kar pa vseeno še ni rešilo vseh stanovanjskih problemov zaposlenih.

Dr. Bratko Kreft ob
spomeniku Srečku Kosovelu
(Foto: Stane Jesenovec)

Detajl kipa Ivana Cankarja,
izdelanega iz poliestra

PROSLAVA OB 50-LETNICI SMRTI SREČKA KOSOVELA

Medtem ko smo spomladi, točneje v maju lani, posvetili v Sloveniji večino prireditev 100-letnici rojstva Ivana Cankarja, je jesenski kulturni čas otvorila osrednja slovenska proslava ob 50-letnici smrti pesnika Krasa, Srečka Kosovega. Triindvajseti dan oktobra se je ob stari osnovni šoli v Sežani zbralo nekaj tisoč ljudi, da so se poklonili spomenu pesnika intimnih pesmi, pa tudi poeta socialne ter politične poezije in prisostvovali odkritju spomenika, ki ga je v beli kraški kamen izklesal Janez Pirnat.

Stara sežanska šola, ki so jo letos temeljito obnovili ter posodobili, ima v svojem drugem nadstropju tudi Kosovelovo spominsko sobo z izvodi knjig njegovih pesmi in fotografijami ter drugimi dokumenti. Ob njej je izvirno urejena spominsko-prireditvena soba. Urejevalcu so bili izhodišče Kosovelovi Integrali (ob obletnici so izšli pri koprski založbi Lipa), njihova avantgardna misel in težišče, da poezija lahko živi le, če je med ljudmi.

Osrednja prireditev ob obletnici Kosovelove smrti je bila tudi priložnost, da je v slavnostnem nagovoru pesnik Ciril Zlobec (pri založbi Lipa izšla te dni njegova pesniška zbirka KRAS, ki je vsebinsko vezana tudi na obletnico Kosovelove smrti) na novo ovrednotil pesniške stvaritve 1904. leta rojenega pesnika. Pesnik Ciril Zlobec je menil, da se nam tudi ob spomenu na Kosovega še enkrat razkriva, da je slovenska kultura neločljivi del narodove podobe in ena od temeljev njegovega družbenega razvoja. Toda čeravno je Srečko Kosovel danes trdno stoječa osebnost v slovenski narodni in kulturni zgodovini, očitno pol stoletja še ni bilo dovolj, da bi brez pridržkov ovrednotili Kosovelovo delo in se spoznamo o njegovi veličini.

Potem, ko je Ciril Zlobec zaključil svoj slavnostni govor z ugotovitvijo, da tudi danes Kosovela včasih le bolj slutimo, kot povsem razumemo, si zaradi tega, kar smo neobremenjeni ali vsaj manj obremenjeni, kot smo bili nekoč, Kosovela tudi vse bolj pril-

ščamo v pozitivnem smislu, v smislu prepletenosti, soodvisnosti in ustvarjalnosti, v spoznanju, da se mora »narod zavesti sebe« in da bo prišel čas, ko bo »vsak delavec« človek in ko bo »vsak človek delavec«.

Ob prisotnosti najvišjih predstavnikov družbenega in političnega ter kulturnega življenja iz Slovenije in Jugoslavije in delegacij zamejskih Slovencev je ob zadnjem odmevu Srebotnjakove skladbe »Bori« akademik Josip Vidmar odkril spomenik.

Književnik dr. Bratko Kreft je prvi položil k spomeniku šopek nageljnov s slovenskim trakom, podobno kot je šopek s takim trakom, družno s pokojnim Janezom Grahorjem kljub kontroli italijanskih fašistov, pred petdesetimi leti vrgel ob pogrebu v Tomaju v Kosovelov grob in izjavil, da šopek polaga tudi v imenu najvišje slovenske kulturne ustanove, Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

S. J.

CANKAR KOT PROTEST

Akademski kipar Bojan Kunaver je dal svojevrsten pečat lanskoletnim slovenskim proslavam stoletnice rojstva Ivana Cankarja. Sredi Ljubljane, v parku Zvezda, je razstavil svoj kip našega največjega pisatelja, ki je močno razburil slovenske kulturniške duhove, večina tistih, ki so si ogledali to najnovejšo kiparjevo delo, pa se je o delu izražala pohvalno.

Kunaverjeva monumentalna plastika, po kiparjevih besedah, odseva pisateljevo tragedijo, upornost in človečnost. V pisateljevi podobi odsevajo drobci njegovih del — Podob iz sanj, Lepe Vide, Jermana iz Hlapcev. Slovenska uradna in neuradna umetnostna kritika se o Kunaverjevem delu še ni izjasnila, vsekakor pa so se mnogi v dneh, ko je bil Cankarjev kip razstavljen sredi Ljubljane, spraševali: »Ali bo to nova ljubljanska znamenitost?«

ZALJUBLJENOST V ŠMARNO GORO

Znano je, da marsikateri Ljubljčan vse življenje ne stopi na Grad. Preblizu mu je, zato pot nanj odlaša iz dneva v dan, iz leta v leto. Zatem pridejo leta, ko postane pot na Grad prestrma. Tedaj se začne zanašati, da bodo postavili žičnico. Zgodi se, da ga prej odneso na Žale, preden vidi svoje rodno mesto iz ptičje perspektive.

Ni pa ga Ljubljčan, ki ne bi kdaj stopil na vrh Šmarne gore, na osamelec z dvema vrhovoma sredi ravnine na severnem delu Ljubljanske kotline. Do vznožja Šmarne gore je iz središča Ljubljane devet, deset kilometrov. Če bi Ljubljčan vprašali za najboljši priljubljen izletniški točko, bi se zagotovo v veliki večini odločili za Šmarno goro, še zlasti, če bi spraševali starejše Ljubljčane. Kaj je na Šmarni gori takšnega, da jo vedno znova in znova oblegajo množice izletnikov?

Predvsem je ravno prav daleč iz mesta: ne preblizu ne predaleč. Na Šmarni gori vsakdo najde kaj zase. Botaniki, na primer lahko tu poleg jelke, breze, kostanja, bukve, drene in leske občudujejo tudi trideset vrst alpskih in predalpskih rastlin. Pred pol stoletja so pri toplem vrelcu pod Šmarno goro naleteli celo na redko praproto, ki je drugod že zdavnaj izumrla. Bolj navadni »botaniki« vedo, da na strminah Grmade zraste prvi teloh, navadno že sredi januarja.

Jamarji imajo za Šmarno goro, blizu Zavrha, svojo Matjažovo jamo z dvema vhodoma, z rovi, s sigo in celo s kapniki. Ni ravno takšna kot Postoinska, a jama je vendarle. Liubitelji živali lahko na stezah gore srečajo srne in muflone, ali pa prisluhnejo pticam pevkam, ki jih je tu še posebej dosti.

Gora je priljubljena bržkone tudi zato, ker so poti nanjo prirajene za najrazličnejše zmogljivosti in okuse. Na Šmarno goro drži kar dvajset poti. Naštejmo jih: Kovačeva pot, čez Peske, iz Za-

vrha, iz Skaručne, partizanska pot, romarska pot iz Tacna, iz Spodnje kuhinje, Pot svobode, Mazijska steza, plezalna pot, Westrova pot, na Zatrep.

Najbolj položne poti zahtevajo le uro zložne hoje. Po njih so pridrveli tudi že avtomobilisti. Prvikrat je menda avto plezal na vrh že leta 1927, po vojni so nekajkrat prišli na vrh z džipom, v zadnjem času pa je uspela vožnja na vrh celo fičku. A vse to so izjeme. Avtomobili ne buče na Šmarno goro vsak dan, še vsak mesec ne.

Nekatere izmed poti so strme planinske steze, najhujša je speljana med skalami. Tam je že skoraj tako kot v planinah. Stopati moraš po jeklenih klinih in opriješ se za jekleno vrv.

Vsi obiskovalci Šmarne gore, pa naj gredo nanjo po najkrajši poti ali po več ur dolgi, se slednjič znajdejo na vrhu. Z vrha se ponujajo široki razgledi na vse strani. V lepem vremenu je videti Blegoš, Ratitovec, Škofjo Loko, Triglav, Kranjsko polje, Karavanke, Kamnik, Čemšeniško planino, Limbarsko goro pa Ljubljansko barje, Krim in Polhograjske Dolomite. Tudi ljubljansko mesto je videti kot na dlani. Pogosto se zgodi, da gleda iz goste megle le vrh Šmarne gore. Tedaj z razgleda ni nič, občutek, da si neke nad oblaki, pa je zato še bolj božanski.

Vrh ne bi bil tako privlačen, če bi ne premogel dobro ohranjenega taborskega obzidja proti Turkom. Zidovje je meter debelo in na notranji strani tri metre visoko. Skrbno oko bo opazilo tudi dve strelni lini. Del obzidja je tudi čokat stolp, v katerem je nameščen zvonik. Veliki Šmarnogorski zvonovi, ki so jih pred pol stoletja zvezli domačini na vrh večidel samotež, so pravo doživetje za otroke, ki lahko čisto od blizu, med samimi zvonovi, opazujejo, kako domačini potrukujejo. Sredi obzidja stoji baročna cerkev, ki jo je postavil

nekdanji glavni ljubljanski arhitekt Gregor Maček. V njej vedno znova zbuja pozornost poslikana kupola, delo mojstra Matevža Langusa.

Pod obzidjem, na razgledni ploščadi, je najti tudi v najhladnejših mesecih človeške martinčke, ki si tu gori barvajo kožo in se predajajo blagodejni sončni toploti. Zatišje vlada na gori le v najtrši zimi in v najbolj vročih dneh, spomladi in jeseni pa se zgnete na vrh tudi po več tisoč izletnikov.

Šmarna gora je obljudena. Dve gostilni sta na voljo številnim izletnikom. Gostilničarska družina je živela na vrhu tudi med vojno. Takrat je bilo obiskovalcev le malo. Zgodilo se je, da so prišli podnevi na vrh Nemci, zvečer pa partizani. Leta 1943 je bila v gostilni na vrhu Šmarne gore celo partizanska svatba. Partizani so prinesli vso hrano s seboj. Prišli so do kože premočeni, ker je divjala nevihta. Ponoči je bilo svatbeno veselje, naslednjo noč pa so Nemci Šmarno goro obkolili. Nekaj svatov, ki so spali pod kozolci, so ubili. Menda je bil ubit tudi ženin. Tretji dan so Nemci za kazen s topom streljali na vrh, oklestili pa so le košato lipo.

Kmalu po vojni so oblegale Šmarno goro armade ljudstva, le postreči jim ni bilo s čim. To so bili časi, ko so jim kuhali čaj brez sladkorja. Med leti 1955 in 1960, ko se je začela avtomobilizacija, je obisk pojenjal, v zadnjih letih pa spet zelo porastel.

Nekateri preprosto ne morejo živeti brez svoje gore. Pred vojno so hodili na goro »četrtnarji«. To je bila vesela družba, ki je govorila, da hodi na vrh na ričet. Toda raje so použili kaj boljšega. Iz vpisne knjige na Šmarni gori je razvidno, da dosega posamezniki prave planinske rekorde, nekateri pridejo na vrh stopenetdesetkrat na leto, drugi se zadovoljijo s sto obiski.

Do šmarnogorskih obiskovalcev pogosto prodro novice, ki

jih potro: zdaj je zapisano, da bodo na Goro speljali cesto, primerno za vsak avto, drugič, da bodo speljali gor žičnico. Prvikrat je načrtoval vzpenjačo na Šmarno goro nadinženir Fran Žužek leta 1911. Načrt je bil odobren, zgornja postaja naj bi bila tik pod vrhom. Takrat je stvar padla v vodo. Prepričani Šmarnogorci upajo, da bodo tudi vse prihodnje podobne zamisli padle v vodo. Menijo, da bi cesta ali žičnica uničili sedanjo tišino in lepoto. Odvzeli bi vrednost številnim lepo speljanim potem, cesta bi zasmradila zrak, ki ga hodijo sedaj dihat sem gor. V tem primeru bi se bili pripravljeno svoji priljubljeni točki celo odpovedati in jo prepustiti turistom industrijske sorte.

V sušnih poletnih dneh se domačini zvečer iz navade ozro na Grmade. Pogosto se namreč zgodi, da kak nepreviden izletnik odvrže žarečo cigareto in tako zažge pobočje. V takšnih, žal dokaj pogostih primerih, žarijo pobočja Grmade vso noč. Domači gasilci pa se prav tako vso noč bojujejo s plameni. V zadnjem času pa se ozirajo domačini na Šmarno goro tudi podnevi. Z Gore in z Grmade namreč vse pogostejše pletavajo zmajarji. Včasih se jih s strmega zaletišča vrh gore spusti po več naenkrat. Pisana krila njihovih zmajev krožijo v zraku in se zlagoma spuščajo na zelene travnike ob Savi.

Šmarna gora z Grmado iz zraka (Foto: Egon Kaše)

RAZPISI POMEMBNIH PRIREDITEV NA PODROČJU AMATERSKE KULTURE ZA SEZONO 1976/77

Pri Zvezi kulturno prosvetnih organizacij Slovenije so pred kratkim razposlali po Sloveniji razpise treh pomembnih prireditev, in sicer Naše besede 77, XX. jubilejnega srečanja gledaliških skupin Slovenije in VII. srečanja lutkovnih skupin Slovenije. Vse tri prireditve so že tradicionalne (kot povedo že zaporedne številke srečanj) in vsaka od njih je postala že del realnosti na področju amaterske kulture in predvsem na področju gledališkega dogajanja na Slovenskem.

Pri Naši besedi 77 (poleg ZKPO Slovenije sodelujejo pri organizaciji še Zveza socialistične mladine Slovenije, Zveza prijateljev mladine Slovenije in Združenje gledaliških skupin Slovenije) gre za srečanje mladinskih in pionir-

skih gledaliških skupin, poleg tega pa še gledaliških krožkov, recitatorskih skupin, kulturnih skupin, ki v mladinskih klubih pripravljajo kulturno vzgojne in kulturno animacijske prireditve ter mladinskih in pionirskih plesno baletnih in likovnih skupin oz. krožkov. Med cilji, ki so si jih za Našo besedo 77 zastavili organizatorji, naj omenimo naslednje:

- poglobiti zanimanje za slovensko besedo, za gledališko ustvarjalnost, za kulturno vzgojno dejavnost, za plesno-baletno izraznost ter za likovno ustvarjalnost mladih ljudi;
- doseči izboljšanje repertoarne politike ter dvig uprizoritvene oziroma ustvarjalne ravni sodelujočih skupin;
- predstaviti najkvalitetnejše in najizrazitejše ustvarjalne

dosežke mladih slovenski javnosti.

Ob tem pa je treba poudariti, da Naša beseda ni tekmovanje, temveč srečanje mladinskih in pionirskih skupin, ki delujejo na prej omenjenih področjih kulturnega snovanja. V bistvu gre potemtakem za organizacijski in vsebinski okvir, v katerem bo teklo prikazovanje in ocenjevanje ustvarjalnih dosežkov mladih.

Za razliko od Naše besede pa gre pri srečanju gledaliških skupin Slovenije za srečanje odraslih gledaliških skupin, in sicer že za dvajseto po vrsti. Cilji, ki jih s srečanjem zasleduje združenje gledaliških skupin Slovenije, kot edini organizator srečanja, so zelo podobni ciljem, ki so bili navedeni pri Naši besedi.

Isto velja tudi za srečanja lutkovnih skupin Slovenije, le da to srečanje vključuje pionirske, mladinske in odrasle lutkovne skupine.

Vsako od teh treh srečanj bo trajalo po več mesecev. Naša beseda in srečanje gledaliških skupin se zaključujeta z zaključnima prireditvama v juniju 1977, srečanje lutkovnih skupin pa bo končano v marcu 1977. Najprej bodo organizirana srečanja na občinskem oziroma na medobčinskem nivoju (v posamezni občini oziroma v več občinah hkrati), nakar se bodo najboljši iz občinskih srečanj »pomerili« na področnih prireditvah, »zmagovalci« teh prireditev pa se bodo udeležili zaključnih prireditev.

je delavski svet železarne podelil lani v jeseni najvišje novatorsko priznanje — nagrado, plaketo in diplomu »Novator leta«. Nagrajena sta bila mlada inženirja Anton Kelvišar in Janez Komelj, ker sta s povečanjem storilnosti in z izboljšavo kvalitete pri izdelavi patentirane žice ustvarila največ prihrankov in to kar za tri milijone sedemsto tisoč dinarjev.

V KRANJU

ki velja za eno izmed naših najmočnejših industrijskih središč, uspešno delujejo tudi številne višje in visoke šole. Osrednja visokošolska ustanova je vsekakor visoka šola za organizacijo dela, ustanovljena pred več kakor desetimi leti. Šola je do nedavna sprejemala le učence, ki so študirali ob rednem delu. Zdaj pa vpisuje tudi redne študente. Doslej je šolo obiskovalo šest tisoč študentov. V okviru delavske univerze »Tomo Brejc« delujejo v Kranju tudi drugi oddelki višjih in visokih šol. Tako oddelek ekonomske fakultete iz Ljubljane, ki ima 73 slušateljev, višja tehnična šola strojne in elektro smeri iz Maribora, ki ima 157 slušateljev, višja pravna šola iz Maribora, ki ima 228 slušateljev. V prostorih kluba gospodarstvenikov pa deluje že vrsto let oddelek višje ekonomske-komercialne šole iz Maribora, ki je imel doslej 11.000 učencev z Gorenjske, ter na prvi stopnji 250 diplomantov.

POLZELA

ta prijetni kraj v srcu lepe Savinjske doline, bi danes težko spoznali tisti, ki so jo poznali nekoč. Iz nekdanj izrazito dolge vasi s kolovozi, pešpotmi, vrtovi in vrtnički je postala danes sodobno strnjeno naselje s stanovanjskimi bloki, asfaltnimi cestami, s kulturnim in zdravstvenim domom itd. Ves ta razvoj se je razpletal in zorel skozi vrsto let in njegova prizadevna »botra« mu je bila vsekakor tovarna nogavic Polzela, ki je danes splošno

znana po svojih izdelkih doma in tudi zunaj meja. Tovarna je prispevala denar za prenovo kulturnega doma, za modernizacijo cest, sodelovala je pri gradnji zdravstvenega doma, zgradila je svojim delavcem stanovanjske bloke in uredila v enem otroški vrtec, sodelovala pri adaptaciji šole ter v številnih drugih akcijah v kraju samem kot tudi v okviru celotne občine. Seveda delovni kolektiv pri tem ni zanemaril tudi svoje tovarne, njene strojne opreme in podobno. Letos, ko tovarna praznuje svoj zlati jubilej, je delovni kolektiv lahko ponosen na uspešno delo v preteklih letih.

NOVO MESTO

bo v letošnjem letu dobilo nov hotel. Z gradnjo so začeli lani. Investitor je podjetje Gorjanci. Hotel bo B kategorije in bo imel 53 sob s sto posteljami ter nekaj manjših prostorov za družabne namene. V hotelu bo gostom na voljo tudi sauna. Z opremo bo novi hotel veljal 35 milijonov dinarjev. Računajo, da bodo novi hotel lahko izročili namenu ob novomeškem občinskem praz-

niku 29. oktobra letos. Kasneje nameravajo prenoviti tudi novomeški hotel Metro-pol.

V SADINJI VASI PRI SEMIČU

so lani v jeseni slovesno odprli novo tisoč dvesto metrov dolgo asfaltno cesto do Vapče vasi, ki jo je tako rekoč zgradilo petnajst ljudi in to v glavnem vaščani Sadinje vasi. Od enajstih gospodarjev te vasi le dva nista delala in prispevala sredstva za novo cesto. Ostalim devetim pa so pridno pomagali še nekateri lastniki zemljišč ob cesti in nekaj vaščanov iz Vapče vasi. Nova cesta je velikega pomena, saj je bila Sadinja vas prej povezana s Semičem le s slabo kolovozno potjo.

NA LOČNI PRI NOVEM MESTU

so ob novomeškem občinskem prazniku 29. oktobra slovesno izročili namenu novi zdravstveni dom z lekarno, ki je bil zgrajen z velikim delovnim zanosom v letu dni. Pobudo za gradnjo tega prepotrebne objekta so dali de-

lavci novomeških tovarn Laboda in Krke. Ta tovarna je za zdravstveni dom tudi brezplačno odstopila zemljišče. Novi zdravstveni dom ima dve splošni in dve zobni ambulanti, ginekološko ambulanto in ambulanto medicine dela, rentgen in ustrezne laboratorije. Prve paciente je sprejel 2. novembra lani.

V METLIKI

je znana vinska klet, ki je lansko jesen od domačih vinogradnikov odkupila precej več grozdja kot leto prej. Deloma zaradi boljše letine, ponudba pa je bila večja tudi zaradi ugodnih odkupnih cen. Akontacija za rdeče sorte je bila lani jeseni 8.40 do 9.50 dinarja, za bele pa 6.60 do 8 dinarjev za kg grozdja. Spodbudno je bilo za vinogradnike tudi doplačilo k akontaciji za prejšnje leto, ko so jim za kg grozdja doplačali 1,50 din. Metliška vinska klet uskladišči in predela lahko 200 vagonov grozdja. V prihodnjih letih pa jo nameravajo razširiti za nadaljnjih 80 vagonov, da bodo v njej res lahko prevzeli vse belokranjske tržne presežke grozdja. Lansko jesen so v kleti predelali 70 vagonov grozdja, odkupili pa bodo še 40 do 50 vagonov vina.

V KRŠKEM

so 27. novembra lani slovesno odprli pri Tovarni celuloze nov velik obrat za magnetno celulozo, že obstoječo tovarno pa rekonstruirali. S tem se tovarna celuloze Krško uvršča med največje proizvajalce celuloze in papirja v Evropi z letno proizvodnjo 260 tisoč ton.

V STRAŽI PRI ROGATCU

so novembra pri tovarni embalažnega stekla svečano odprli nov obrat, s katerim so zmogljivost steklarne povečali za okrog 40 odstotkov. V novem obratu so vgradili peč francoske proizvodnje z zmogljivostjo 150 ton stekla na dan. Steklarna v Straži je stara že 115 let in je bila prva

Postojna (Foto: Miroslav Zajec)

te vrste na območju današnje Jugoslavije. Seveda je bila to takrat majhna steklarna, šele po letu 1960 so jo postopoma modernizirali in povečevali. Steklarna embalažnega stekla v Straži zaposluje delavce z obeh strani Sotle, ki si skupno prizadevajo za napredek tovarne.

MURSKA SOBOTA

bo kakor mnoga druga mesta in kraji pri nas v prihodnjih desetletjih zelo spremenila svojo zunanjo podobo. Po novem zazidalnem načrtu nameravajo porušiti kar dvesto enajst hiš, o katerih trdijo, da kazijo podobo mesta. Namesto teh bodo zgradili stolpnice in stanovanjske bloke.

V ŠEPULJAH NA KRASU

gradi podjetje Kras iz Sežane novo sodobno pršutarno, v

kateri bodo lahko letno obdelali sto tisoč šunk v pristen kraški pršut, povečali pa bodo tudi količine kraške pancete in nekaterih drugih iskanjih suhomesnatih izdelkov. Za kraški pršut je po gostiščih in trgovinah vse več povpraševanja. Poleg sežanskega podjetja Kras so doslej sušili pršut še pri Živinoprometu iz Nove Gorice, ljubljanski tovarni Emona in postojnski tovarni mesnih izdelkov. V Lokvi so imeli prvo večjo pršutarno, sicer pa so si za sušenje pršuta pomagali tudi s prostori pri zasebnikih. Ko bodo dobili novo pršutarno v Šepuljah, bodo postopoma zaprli manjše zasebne sušilnice.

V NOvem MESTU

je lani praznovala znana kmetijska šola na Grmu devetdesetletnico. Lepo obletnico so

praznovali v drugi polovici oktobra z zborovanjem kmetijskih strokovnjakov iz vse Slovenije. Grmska kmetijska šola je v času svojega obstoja izšolala nad 2500 strokovnjakov, od katerih so bili mnogi ali so na odgovornih delovnih mestih. Na šoli so se šolali tudi slovenski fantje iz zamejstva.

KRŠKO

bo prihodnje leto slavilo petstoletnico. Poseben odbor je pripravil program glavnih jubilejnih prireditev. Jubilej bodo proslavljali skozi vse leto, glavna slovesnost bo pa 5. junija. Do takrat bo na levem bregu Save zgrajen delavski dom. Pred njim pa bodo na ta dan odkrili spomenik Matiji Gubcu, eno zadnjih stvaritev pokojnega akademskega kiparja in dolenskega rojaka

Toneta Kralja. Uredili bodo tudi stari del mesta ter pri tem obnovili pročelja najbolj znamenitih hiš, med katerimi so Valvasorjeva hiša, Fridrikov stolp, meščanska šola, stara sodnija in še nekatere. Izdali bodo tudi obsežen zbornik »Krško skozi stoletja«.

V DOLENJSKIH TOPLICAH

so se zbrali predstavniki enajstih slovenskih zdravilišč in podpisali samoupravni sporazum o skupnem sodelovanju. Dogovorili so se, da bodo skupno načrtovali nekatere akcije in se dogovarjali o merilih za ekonomsko vrednotenje zdraviliškega zdravljenja. Podpisniki so se tudi obvezali, da bodo skupno iskali nove možnosti razvoja posameznih zdravilišč.

Bolj za šalo kot zares je nekoč nekdo v okrogli družbi pristavil, da so Avseniki po svoje bolj zlatarji kot muzikantje. Zaradi česa, se ve: skoraj vsaka nova plošča, ki jo posamejko, je zlata...

In kot je v vsaki šali nekaj resnice, tudi ta domislica ni brez jedra. Veseli godci izpod Robleka, ki ju že leta in leta s svojimi razigranimi vižami bogatita brata Slavko in Vilko Avsenik, so prve dni novembra prejeli že svojo petnajsto zlato ploščo!

Slavnostna podelitev tega imenitnega priznanja, ki so ga Avseniki prejeli za 15 milijonov prodanih plošč zahodnonemške diskografske družbe Teldec (Telefunken — Deca), je bila v okviru redne vsakomesečne turnee ansambla po zahodni Evropi. Tokrat — po severni Nemčiji, kjer je v Nortofu tudi tovarna Teldec.

Petnajsto zlato ploščo so Avseniki prejeli na koncertu v Lübecku, slavje pa se je potem nadaljevalo še v Nortofu. Namreč letos mineva natanko dvajset let trdnega in sila uspešnega sodelovanja med

PETNAJSTA ZLATA PLOŠČA ZA AVSENIKE

Avseniki in Teldec, s katerim ima ansambel podpisano ekskluzivno pogodbo za snemanje in prodajo svojih plošč v zahodni Evropi. Za uslužbenca Teldec, med katerimi je tudi vrsta naših ro-

jakov, je bilo neposredno srečanje z Avseniki nadvse pri srčno in sproščeno. Sploh pa, ko so jim vrli godci na koncertu v tovarni zaigrali spored svojih najbolj priljubljenih polk in valčkov.

Ansambel bratov Avsenik

Čeprav je petnajsta zlata plošča zdaj že nekaj časa v vitrini ansambla, pa vseeno praznovanje po podelitvi še ni mimo. Takoj po vrnitvi s turnee v domovino so Avseniki pripravili vrsto nastopov za prijatelje svojih viž po Sloveniji, prav tako pa že prve dni decembra z novim dvojnim albumom, na katerem je 24 novih skladb Slavka in Vilka Avsenika, voščili »Srečno 1977!«

Tovarna gramofonskih plošč »Helidon« je namreč poslala na tržišče album z naslovom »Kjer pesem in veselje sta doma«. Na dveh velikih ploščah je štiriindvajset skladb, v katerih Slavko in Vilko ter Franc Košir, Albin Rudan, Mik Soss, Lev Ponikvar ter pevci Ema, Jožica in Alfi opevajo lepote in znamenitosti Slovenije. Natančneje — lepote slovenskih krajev. V verzih, ki sta jih skovala pesnik Marjan Stare in pevec Alfi Nipič, pa je povedana tudi kakšna pikra na naš račun. In veliko raje kot svoje specialitete naročamo tuje, »uvožene« poslastice...

Gorenjska skrinja, poslikana s slovenskimi narodnimi ornamenti je eden izmed najlepših ostankov slovenske ljudske umetnosti. Z njo se srečujemo po muzejih ali na stanovanjih vnetih zbiralcev starin, le malokdo pa ve, da mizarji še vedno izdelujejo take skrinje. Obiskali smo enega od zadnjih, če ni sploh zadnji, mizarja Vinka Golmajerja, 53, iz Podljubelja.

Mizarskega poklica se je Vinko izučil pri svojem očetu na Bregu pri Križah v času, ko je ročno izdelovanje predmetov še nekaj veljalo, in so imeli obrtni mojstri in pomočniki velik ugled med ljudmi — posebno še dobri mojstri, ki so sloveli daleč naokoli. Med temi mojstri je bil tudi Vinkov oče. Pred mnogimi leti je prišel iz Celovca in, čeprav je bil nemškega rodu, se je na tej strani Karavank popolnoma vživel in se čutil Slovenca. Bil je izredno socialen človek. Podpiral je napredno delavsko gibanje in ščitil ilegalce.

Vinko Golmajer izdeluje tudi druge pohištvene elemente, kot so postelja, omara, skledniki, potem kuhinjske omare (kredence) itd. . . . Toda skrinja mu pomeni nekaj posebnega. Takole pripoveduje šegavo:

»Na skrinji so se ljubili naši predniki. To je bil najbolj pripraven kos pohištva in na tej trdi podlagi se je spočel marsikakšen slovenski otrok. Skrinja je zelo star in zelo karakterističen pohištveni element, ki je služil za spravilo oblek, posebno perila in posteljnine, v skritih predalčkih pa je bil shranjen denar in druge hišne dragocenosti. Ko pa so se možila dekleta, je morala biti skrinja še posebno lepo izdelana in poslikana. Peljali so jo na vozu vsem vaščanom na vpogled in bilo je malo bahavosti pa tudi samozavesti, saj se je na ta način manifestirala pomembnost, bogatija pa tudi ugled kmečke družine.

Nevestino skrinjo so postavili na najvidnejše mesto v novem domu in dišeče poškrabljeno perilo je polnilo izbo, da so vsi domači in sosede čutili prijetni vonj, ki ga je prinesla k hiši mlada nevesta.«

Vinko Golmajer ob enem izmed svojih izdelkov

Nova, a v starem slogu poslikana skrinja

SLOVENSKA DOMAČA OBRT

POSLIKANE SKRINJE PREDNIKOV

Slovensko kmečko skrinjo pa razumemo lahko tudi drugače, kakor je zapisal dr. Gorazd Makarovič, umetnostni zgodovinar in poznavalec etnografskih zanimivosti:

»Kmečko življenje je bilo v preteklosti zelo težko. Kmetje so delali od zore do poznega večera. Orodje je bilo preprosto, pridelek je bil majhen, skoraj vedno je grozila lakota. Temu primerna je bila skromna tudi kmečka hiša. Vendar je vsaj od 16. stol. naprej imela vsaka hiša najmanj eno, pogosto pa tudi po več skrinj. Danes si že težko predstavljamo, kako so bile nekdaj skrinje pomembne; ob pomanjkanju ostalih kosov pohištva so skoraj vse važnejše reči, od živil do obleke, spravljali v skrinje.

Skrinje so bile poslikane v živih barvah — z intarzijo, vlaganjem raznobarnih koščkov lesa, včasih pa so jih tudi rezljali. V teku stoletij se je na-

čin okraševanja spreminjal in razvijal. Razvojni višek je doseglo oblikovanje skrinj v 19. stol., ko se je kmetov položaj nekoliko izboljšal.

Po različnih področjih Slovenije so prevladovali različni načini krašenja skrinj. Na Primorskem so bile pogosto rezljane in intarzirane, na Gorenjskem in severozahodnem Štajerskem so jih največkrat poslikavali. V Beli krajini je bila pogosta intarzija, v Prekmurju pa so se ob poslikanih skrinjah odlikovale zlasti tako imenovane tesarske skrinje, te so bile tesane, črno pobarvane ter nato okrašene s kanalnimi vrezji z dletom. Vendar tu ni bilo kakšnega strogega pravila, povsod so se pojavljali tudi drugi načini krasitve.

Načini in oblike okraševanja so se vedno prilagajale oblikam skrinj. Sprednja ploskev je bila npr. vedno drugače oblikovana kot stranske ali

pokrov. Praviloma se je v oblikah in barvah okrasa uveljavljala somernost, tako da je bila leva stran enaka, vendar zrcalno obrnjena, kot desna. S takšnimi načeli so bile skrinje oblikovane tako, da so ugajale očem.«

Vinko Goldmajer je zaupal svoje srce in svojo ljubezen lesu. Najraje ima smreko, ki ji pravi kraljica naših dreves.

»Do smreke smo premačehovski,« pravi in boža tiste svoje deske zložene na prepihu v podaljšku hiše, kakor bi bile žive in bi komaj čakale, da jih spremeni in začara v skrinje. Skrinje so večje in manjše in nerad jih proda, čeprav mu pomenijo vir zaslužka. »Skrinjo delam tudi po štiri leta. Delam jo po starem, preizkušenem izročilu najboljših mojstrov,« pravi. V njegovi mizarski delavnici diši po mehki in blagi mojstrovni prisotnosti. Saj je več v delavnici kakor v hiši in vse naokrog je polno skrinj in drugega pohištva.

»Že več kot petindvajset let se poklicno ukvarjam z izdelovanjem pohištva. Naslanjam se na naše slovensko etnografsko izročilo, posebno na literaturo prof. Alberta Siča in Jožeta Karlovška. Zdaj delam predvsem za potrebe kmečkega turizma, v tehniki pa se seveda prilagajam novejšim metodam. Prilagajam se moderni tehniki izdelovanja skrinj in drugega pohištva, vendar s posebnim posluhom za izvirnost in neizmaljenost originalov in ornamentike. Pri delu se naslanjam na naše domače sodelavce v kovaški in slikarski stroki. Zelel bi, da bi se še več poklicnih mizarjev in drugih obrtnikov odločilo za podoben korak, kajti tudi na ta način bomo ohranili in požlahtnili našo narodno zavest.«

Vinko Goldmajer je energična in klena natura. Eden od tistih redkih mojstrov, ki dajejo čar in prabitnost našemu podeželju in eden od tistih mojstrov, ki ljubijo svoj poklic kakor svojo deželo, svojo družino, tradicijo in pokrajino, to lepoto, ki je vse bolj ogrožena.

LADISLAV LESAR
Foto: ZVONE PELKO

Spet se vam oglašam, ker bi vam rad napisal, kako živi in dela naše društvo. Moram vam sporočiti, da smo dobili nove prostore. To je prijetna podstrešna dvoranica, ki sprejme 100 ljudi, zraven je kuhinja in sanitarije, prostori so centralno ogrevani in primerni za manjše prireditve, sestanke in klubsko delo. Knjižnica je redno odprta vsako sredo in soboto od 18. do 22. ure. Vestno jo vodi Bojana Hostnik.

V septembru smo imeli družabni večer že v novih prostorih. Priredili smo ga za delovne člane društva, povabili pa smo tudi naše častne člane in konzularne predstavnike iz Düsseldorfa. Večer je minil v prijetnem razpoloženju.

10. oktobra smo imeli goste iz domovine. Na potovanju po ZRN so bili pevci zabavne glasbe z ansamblom Sevški fantje. Iz Frankfurta, kjer so nastopali 9. 10. 1976, so se pripeljali k nam v Kaarst, kjer smo organizirali prireditev za naše rojake onstran Rena — tam namreč ni slovenskega društva, rojakov pa veliko. Nastopajoče je vodil Jože Logar, ki je s svojim napovedovanjem tudi pripomogel, da je prireditev izzvenela domače in prijetno. Zahvalujemo se vsem nastopajočim in Kompas, ki je omogočil to gostovanje.

15. 10. 1976 nas je obiskal mešani pevski zbor Angel Besednjak iz Maribora; nastopil je v Hildnu na žalost ne pred polno dvorano. Kljub temu je bil večer prijeten, le časa za razgovor je bilo premalo, ker so pevci nadaljevali pot v Wuppertal k svojim nemškim gostiteljem. Zbor je našemu društvu podaril sliko Maribora, županji mesta Hildna pa sliko in knjigo o Mariboru. Založba Obzorja pa nas je razveselila z 22 knjigami. Vsem iskrena hvala!

30. 10. 1976 je kegljaška sekcija našega društva priredila prijateljsko srečanje s kegljači ESV-NÜRNBERG-West-Fürt. Naslednje srečanje naših kegljačev pa je bilo s kegljači društva SAVA iz Frankfurta 13. novembra. V počastitev dneva republike smo se udeležili tekmovanja

PO EVROPSKIH DRŽAVAH

NOVI PROSTORI MARIBORA

med kegljači društev Bled iz Essna in Sloge iz Grewenbroicha. Naslednja naša prireditev je bila 13. 11. 1976 — martinovanje v Remscheidu.

Proslavo dneva republike smo imeli 27. novembra 1976 v društveni dvorani. Novi učenci iz hildenske šole so bili na tej prireditvi sprejeti v pionirsko organizacijo. Slovenska dopolnilna šola v Hildnu šteje 47 učencev, ki so razdeljeni na dve skupini. Pouk vestno in požrtvovalno vodi učiteljica Zofija Češnovarjeva. Požrtvovalno pravim zato, ker se učiteljica po dveh dneh pouka v Hildnu, v sredo odpelje v Krefeld, kjer poučuje 18 slovenskih otrok, v četrtek in petek pa se odpelje daleč proti holandski meji, kjer poučuje dva oddelka otrok v srbohrvaškem jeziku. Ta dva oddelka bo v kratkem zapustila, ker se je v Burscheidu zbrala skupina slovenskih otrok in so nemške

oblasti že dovolile tri ure pouka v slovenskem jeziku, prav tako pričakujemo v kratkem dovoljenje za pouk v Wuppertalu. Obe omenjeni skupini sta se zbrali s pomočjo staršev. Končno se je v soboto dne 6. 11. 1976 pričel pouk slovenskih otrok tudi v Essenu.

Upravni odbor našega društva je na zadnji seji sklenil, da se priredi miklavževanje dne 11. 12. 1976 v Hildnu. Izkupiček pa bomo dali v sklad za pomoč potresnim področjem v Sloveniji.

In še to obvestilo:

1. Novi društveni prostori društva »Maribor« so na Kolpingstrasse 2 v Hildnu; odprti so v sredo od 18—22. ure, soboto od 17—22. ure in nedeljo od 10—12. ure.

2. Pozivamo vse starše šolobveznih otrok v Burscheidu-Wuppertalu, da prijavijo svoje otroke v slov. dopolnilno

Na družabnem večeru društva »Maribor« v Hildnu

šolo na naslov društva Maribor v Hildnu, kjer bodo dobili nadaljnje napotke.

JOŽE PAHIČ

USPEHI DRUŠTVA BLED

Že vseskozi smo želeli pri našem Slovenskem mdruštvu Bled v Essnu imeti večje klubske prostore, da bi društvo lahko razširilo svojo dejavnost. Lani septembra smo najeli od rudarske družbe v Essnu hišo s šestimi prostori in jo imenovali Dom Slovencev. Člani smo pokazali izredno navdušenje in smo ob prostem času v lastni režiji obnovili zastarele prostore. Dve manjši sobi smo združili v večjovadbico, smo združili v večjo vadbico sobo za kulturne skupine, v eni smo uredili knjižnico, ostale pa smo uporabili za oblačilnice, pisarno in prostor za goste. Večji prostor je primeren tudi za prireditve ob jugoslovanskih državnih praznikih. Seveda pa moramo za naše slovenske družabne večere še vedno najeti večjo dvorano, kjer naši fantje in dekleta v narodnih nošah lahko zaplešejo in zapoje pred večjim številom domačih in nemških obiskovalcev.

Kot najpomembnejši uspeh našega društva je bila pomoč pri organizaciji dopolnilnega pouka v slovenskem jeziku. Približno 30 otrok iz Essna in okolice obiskuje vsako soboto peturni dopolnilni pouk. Društvo upa, da nam bodo ti otroci v bodoče opora pri našem kulturnem udejstvovanju.

Po novih uspehih smo si rekli, kaj če bi jo spet kam mahnilo? Lepo vreme v lanskem oktobru nas je zamikalo in tako je nekega dne izpred klubskih prostorov odpeljal avtobus 50 članov v nedeljsko jutro. Naš cilj je bil znano vinsko središče Rüdheim v dolini Rena. Navdušila nas je lepa okolica s srednjeveškimi gradovi. Za dobro voljo sta skrbeli harmonikar in kitarist, dekleta so postregla s potico in klobasami, žejo pa smo si gasili z laškim rizilngom.

VINKO PIBER
DÜSSELDORF

Na vinski trgatvi v Winterthuru je zbrane rojake zabaval znani ansambel Gorenjci iz Radovljice

VINSKA TRGATEV V WINTERTHURU

Športno-kulturni klub SPD TRIGLAV Winterthur je že drugič organiziral tradicionalno prireditev »vinsko trgatve«. Tudi tokrat je prireditev izredno lepo uspela. Več kot 300 rojakov iz vse Švice se je zbralo na tej prireditvi. Dvorana pa je ostala polna prav do 4. ure zjutraj.

Tako kot lansko leto so nas tudi tokrat zabavali »Gorenjci« iz Radovljice. Namen takšne prireditve je, da se rojaki med seboj spoznavajo in tako se ohranijo tudi slovenski običaji, rojake pa trenutno povežemo z rodnim krajem. Prepričani smo, da so naši rojaki odšli domov zadovoljni.

Nam organizatorjem je to v spodbudo in obljublamo, da se bomo naslednjič še bolj potrudili pri organizaciji. Na tej prireditvi so sodelovale naslednje ustanove in podjetja: SZDL občine Ljubljana-center, Tovarna alkoholnih pijač »DANA« Mirna, MTT — Maribor, »Droga« — Portorož, »SLOVENIJALES« — Ljubljana, »ETA« — Kamnik, »ANTENA« in »PAVLIHA«, Jugoslovanski konzulat Zürich, Radenska Slatina.

Vsem se iskreno zahvaljujemo za pomoč.

Dan te prireditve pa je bil za naš klub še zlasti pomemben. S SZDL občine Ljubljana-center smo navezali tesne stike medsebojnega sodelovanja. S predstavnikom te občine, sekretarjem SZDL občine Ljubljana-center Andrejem Mlinarjem in predsednikom krajevnih skupnosti ter članom predsedstva SZDL Ljubljana-center Dušanom Komparejem smo se pogovarjali o konkretnem sodelovanju s to občino. Domenili smo se, da bomo do novembra pripravili vse možnosti sodelovanja.

V počastitev dneva republike pa smo svečano podpisali listino medsebojnega sodelovanja med klubom ŠKK SPD »TRIGLAV« Winterthur in SZDL Ljubljana-center.

To je tudi prvi primer takšnega sodelovanja v Švici. Želimo pa, da še ostala društva in klubi v tujini navežejo take tesne stike z eno izmed občin v domovini.

Predsednik
ŠKK SPD »Triglav«
Winterthur
MARKO URBAS

PODJETNI ROJAKI

MÜNCHEN, novembra 1976 — Letni občni zbor društva je prava slovesnost. Dvorana znanega Münchenskega lokala »Löwenbräukeller« je skoraj polna. Jedro slovenske kolonije je tu. Med slovensko in jugoslovansko zastavo »Triglavani« ponosno kažejo svoj prapor, ki so jim ga v maju podarili Trboveljčani. Tudi tokrat jih pozdravlja predsednik občinske SZDL Drago Sotler ter jim obljublja še tesnejše sodelovanje občine Trbovlje.

Če bi povsod šli po imenih društev, bi morala jeseniška občina prevzeti vse »Triglave«. Essensko društvo »Bled« je res prevzela Radovljica pod svoje pokroviteljstvo, Maribor pa bo morda le prevzel istoimensko in zelo delavno društvo v Hildenu pri Düsseldorfu.

Dosedanjega zaslužnega predsednika društva Slavka Mastnaka zamenja znani Münchenski gostilničar Marjan Kepić. S polno paro se bo lotil društva, obljublja novi predsednik. Od sedanjih 200 naj bi kmalu zbral 500 rojakov. »Triglav« pozna tudi članstvo pravnih oseb in naša

podjetja ali podjetja naših rojakov velikodušno pomagajo svojemu društvu.

V novem upravnem odboru društva so poleg dosedanjega predsednika še Franc Dietner, strojni ključavničar iz Lenarta v Slovenskih Goricah kot podpredsednik, Kazimir Rožman kot blagajnik in Janja Bizjak kot tajnica.

Če že občni zbor morda ne zanima vsakogar, pa se kot vedno do zadnjega napolni dvorana, ko se začne zabava s plesom. Soršakovi otroci — zdaj se imenujejo ansambel »Alpe-Adria« — zaigrajo in zapojejo o »domovini ljubljeni«. Dobršen del zbrane družbe zapleše. V večernih urah jih zamenjajo odrasli »Zdomci«, novi instrumentalni kvintet društva, ki bi se zlahka »prodal« za prave »oberkrainerje«, saj tako temperamentno posnema Avsenike in druge.

Nedopustljivo bi bilo, če ne bi omenili še športnikov: kegljači, igralci namiznega tenisa in smučarji se redno srečujejo z rojaki iz drugih društev.

ANTON RUPNIK

Zanimivemu kulturnemu programu v Olofströmu je sledil tudi ples, kjer so za zabavo poskrbele Lastovke iz Landskrone

V OLOFSTRÖMU SO PROSLAVILI 100-LETNICO ROJSTVA IVANA CANKARJA

Kakor se spodobi, da se spomnimo rojstva svojih bližnjih, tako je tudi na področju kulture na mestu, da se spomnimo naših velikih prednikov, ki so nam zapustili toliko lepih del. Posebej dobro je, da se tudi Slovenci v tujini, daleč od svojih domov, spomnimo takšnih obletnic in prenesemo to na mlajšo generacijo. Tako je KD »Slovenija« iz Olofströma priredila večer, posvečen spominu Ivana Cankarja. Že po pozdravnih besedah predsednika Milana Starca je bilo slutiti, da so bile priprave vestne, ter vložile mnogo truda za ta dan, da bomo zares čutili v naših srcih veličino prizadevanj Ivana Cankarja na področju kulture in narodne zavesti, ki jo je znal tako lepo opisovati — spodbujati. Velika volja in mnogo prostega časa, katerega so vložili nastopajoči, da pokažejo, kako se naši mladi še vedno počutijo to, kar so njihovi starši. Posebno presenečenje so nam pripravile tovarišice, ki vodijo dopolnilni pouk otrok slovenskega porekla. Saj smo bili vsi presenečeni nad njihovim izvajanjem programa ter odgo-

vornosti, katero so prevzele, da ostane naša mladina to, kar smo mi sami. Tako smo imeli pevski zborček iz Landskrone in tudi najmlajši iz Olofströma so pokazali, da so se naučili že kar lepo številno pesmic in tudi zaplesali so. To nam je v veliko veselje in tudi v ponos, saj je bilo doseženo mnogo več, kot smo pričakovali. Program so dopolnili tudi starejši, ki so se potrudili, da so nas popeljali v domače okolje. To so storile sestre Budja s pesmijo in skečem, katerega so izvedle. K sodelovanju smo povabili tudi švedske amatere, ki so se radi odzvali in nam tudi predstavili njihovo pesem.

Da je proslava in vsa organizacija tega nepozabnega večera dosegla svoj namen, nam je v dokaz, da so bili rojaki iz daljne in bližnje okolice nadvse zadovoljni; izrazili so nam željo, da to obliko delovanja še razširimo.

Seveda pa ta večer ne bi bil slovenski, če se tudi občinstvo ne bi samo udeležilo še drugega dela te proslave. Za ta del so poskrbeli gostje iz Landskrone, že dobro znani

ansambel Lastovke s pevka-ma Budja. Tudi domači fantje niso hoteli zaostajati, tako so nas tudi oni razveselili z domačimi vižami v ritmu polk in valčkov vse do jutra.

FRANC KRANJC

OBČINSKI ZBOR »SLOVENIJE« V LANDSKRONI

Kulturno društvo »Slovenija« v Landskrone na švedskem je imelo 4. decembra redni letni občni zbor, na katerem so kritično pretresli delo v preteklem obdobju, pregledali finančno stanje društva ter razpravljali o bodočem delovnem programu. Ugotovili so, da je dosednji odbor dobro opravil svoje delo, vendar pa je bil pogosto preobremenjen s številnimi nalogami. Poleg vrste uspešnih prireditvev in družabnih srečanj, ki so jih izvedli prek leta, naj posebej omenimo proslavo dneva republike, ki so jo pripravili skupaj z drugimi jugoslovan-

skimi društvi v mestu in s švedskim društvom Skane. Na občnem zboru so med drugim sklenili, da bodo letos organizirali več filmskih predstav z zanimivimi jugoslovanskimi filmi, da bodo pospešili učenje materinega jezika med njihovimi otroki in da bodo okrepili svojo dejavnost tudi na področju Helsingborga. V novi upravni odbor društva Slovenije so bili izvoljeni: Štefka Berg, Marjan Ušaj, Slavko Turk, Karel Vrabelj, Ciril Senčnik, Slavko Dolničar, Milena Pukmaister, Ana Borko in Štefan Matičič.

Ožji odbor prireditve: Meta, Roman, Marjan, Jani, Marjeta, Marica, Marija, Milena, Jože in Irenca in Milkica, pa seveda Zvonko

Med obiskovalci je bil tudi slovenski trgovec Anton Novak, ki je prispeval dragocena darila za srečolov

TRIGLAVANI ZA POSOČJE

Že meseca maja lani, točneje 22. maja, so slovenski rojaki, združeni v SKUD Triglav Stuttgart, na svojem pikniku začeli z zbiralno akcijo za pomoč v potresu prizadetim Slovincem, No, kljub temu, da takrat zbrana sredstva niso bila majhna, Triglavani z uspehom niso bili zadovoljni. Upravni odbor Triglava je zato sklenil, da posveti svojo tradicionalno jesensko prireditev — Vinsko trgatv v celoti temu humanemu namenu. Organizatorji »Triglava« so se odločili tudi za pripravo srečolova — z izključno darovanimi dobitki. Pozivu društva so se odzvali skoraj vsi: JAT, Inex-Adria, Iskra, Elektronik, Jugobanka, Ljubljanska banka, firma Anton Novak, firma Milčinič, firma Mikulič, firma Mate Puzin. Prav kmalu smo zbrali skoraj 800 dobitkov. Dve letalski vozovnici, magnetofon, radio, dva računalnika, mikroskop, diaprojektor, televizor in celo vrsto drobnih darilc... V biroju Ljubljanske banke, pri Zvonku, ki je bil za srečolov zadolžen, je gora rasla... V društvu Triglav pa je gorela luč vsak večer pozno v noč... Priprava dekoracije dvorane, izdelava cenikov — skrb, da bo kuhinja delala v redu, da bodo klobase pravočasno dobavljene in da bo vino pravi čas v dvorani — priskrbeti je treba prte za mize, vstopnice, srečke za loterijo, bloke za natakraje. Pa še in še... Delo je bilo že davno razdeljeno. Podružnica iz Nagolda skrbi

za kuhinjo in bife — skuha naj se segedinski golaž in kranjske klobase. Točilo se bo belo in rdeče vino, pivo, razen tega prodajamo še kokto, sinanco in špeci, pa kave seveda ne smemo pozabiti! Treba je vse nakupiti čim ceneje! In računati tako, da ne bo ničesar prehitro zmanjkalo — ali da ne ostane preveč! Kegljaška sekcija iz Stuttgarta poskrbi za postavljanje miz in stolov, za pogrinjalo miz, postavljanje pepelnikov... Dramska skupina iz Stuttgarta postavi v petek zvečer dekoracijo. Marjeta iz dramske bo skupaj z Behkovo iz Sindelfingena prodajala pijačo v baru. Dragica in Milena, naši učiteljici, bosta pobirali vstopnino, redarje priskrbi podružnica iz Reutlingena. Glavna blagajna naj bo v rokah društvene blagajničarke Marije Stermecki, njej pa naj pomaga tudi naša učiteljica Marija Kurent! Pri srečolovu naj pomaga Jože Koritnik z Irenco — saj se na to delo spoznata! Za garderobo bosta poskrbela Viktor Štuhec in Ivan Možic... Edina možnost za ansambel v Stuttgartu je Planinski kvartet. Fantje igrajo vsako soboto pri Polančiču v Rohru. Za Triglav so vedno radi igrali — toda le nekaj dni pred prireditvijo...? Gostilničar Polančič, pri katerem se zbirajo naši planinci, in kjer je imel Triglav že marsikatero prireditev, je najprej zmajal z glavo, potem ko smo mu povedali vse, pa je le obljubil

svojo pomoč. »Za potre,« je rekel, in pa »v stiski ste — saj rad pomagam, če le morem.« In ko je Slavc obljubil, da bo namesto Planincev raztegnil svoj meh v Rohru, so tudi Stanko Ptčar in njegovi fantje radi privolili. Hvala, vsem po vrsti! Če smo uspeli rešiti problem, potem bomo tudi vsemu ostalemu menda kos! V petek zvečer je bilo v dvorani kar živo. Lestve, orodja, škripanje miz, iz kuhinje pa je prijetno dišalo. Cilenšek Alojz in žena pa Korc Karmela so imeli solzne oči. No, pa le od čebule! »Segedinar« je odlično uspel, jutri bo še boljši, ko se pogreje! V soboto ob petih je vse pripravljeno. Vsi so na svojem mestu. Tudi kegljači, ki so prevzeli strežbo. Dekleta v belih predpasnikih, kot prave natakaričice. Za šankom še Jože Gradišar z ženo. Jani in Marjan sta pripravljala vino in kranjske, skrbno popisala vso prevzeto robo. Z Romanom Gracijem bosta danes skrbela, da bo vse potekalo v redu. Meta se sicer bodrilno smeji, toda do jutra ne bo zdržala. Nikola in Feliks od Ljubljanske banke sta si pripravila pult, na katerem sta vpisovala posojilo za slovenske ceste in sprejemala prostovoljne prispevke za Posočje in Benečijo. Srečolov je postavljen, mladinci in mladinke društva Mladost, privlačno oblečeni že preštevajo srečke, preden jih gredo ponujat.

Ob osmih negotovost z naših obrazov izginja. Ob devetih v dvorani zmanjkuje prostora. Takega obiska že dolgo ni bilo! Planinski kvartet reže eno za drugo kot že dolgo ne. Pri srečolovu je živo. Ob enajstih zvečer je skoraj vse prodano. Tudi dobitnik televizijskega aparata je že tu. Med tremi kupljenimi srečkami ga je izvil — temu se pravi sreča! Naš stari znanec Anton Novak, slovenski trgovec iz Stuttgarta, eden od tistih, ki Triglavu vedno rad pomaga in ki je k srečolovu tudi to pot prispeval levji delež, nas pozdravlja z vrat. »Domov moram, žena me bo čakala!« Z nami si je izračunal, da bo prireditev izpolnila svoj namen, na obrazu mu je videti zadovoljstvo. S tem nocoj bomo komu le pomagali še pred zimo postaviti streho! Ob koncu seštevamo čisti dobiček: Čisti dobiček srečolova DM 3.744,50, vstopnina DM 2.040,—, prostovoljni prispevki DM 1.125,—, bruto prejemek od prodane hrane in pijače DM 6.000,— Po grobi kalkuciji bo po plačilu nabavljene pijače in hrane, dvorane, Geme, stroškov dekoracije, ostalo precej... Skupni prispevek slovenskih zdomcev iz Baden Wuerttemberga — ki ga je SKUD Triglav poslal na račun Rdečega križa Slovenije je bil polnih DM 8.312,84. Vsi smo lahko ponosni na to.

TEKST IN SLIKE: JOSIP FRLJUŽEC

SPOSODNI SE UVELJAVLJAJO TUDI V KRIZI

Kako vpliva oživiljena gospodarska konjunktura v ZRN na naš izvoz bele tehnike? Zahodni Nemci že od konca 1975 spet pospešeno kupujejo trajne potrošne dobrine, se zadolžujejo s potrošniškimi krediti — kako vse to občutijo v »Gorenju«, ki tu prodaja 92 odstotkov vsega, kar jugoslovanski proizvajalci bele tehnike plasirajo v ZRN? Letos bodo iztržili kakšnih 15 do 20 odstotkov več kot lani, za drugo leto pa naj bi spet dosegli podobno povečanje prodaje, ker se jim od doma zastavljajo proizvodni programi. Konjunktura? »Gre sicer na bolje, ampak mi smo tudi v največji stagnaciji na tem trgu naredili iz nič nekaj, plasirali nove proizvode,« pravita oba šefa münchenske prodajne firme »Gorenje-Vertriebs-GmbH« Oskar Pistor in Vlado Vizjak. S tem potrjujeta razširjeno trditev, da se naš ponudnik niti ne more preveč izgovarjati na konjunkturalno nihanja, ker so količine, ki jih (vsaj v začetku) ponuja, tako neznatne na brezmejnem trgu, da jih tudi ob najslabših konjunkturalnih pogojih lahko plasira. Mnogi naši sposobni izvozniki to dokazujejo, ne nazadnje tudi v »Gorenju«. Obratno pa to pomeni: od same konjunkturalne ni dosti pričakovati. Kdor se zna spoprijeti z vse hujšo tujo konkurenco na tem obleganem (precej odprtem) trgu, ta bo prodal.

Zvezna republika Nemčija je daleč na prvem mestu po izvozu v celotni SOZD »Gorenje«, saj tu prodajo polovico vsega: letošnja vrednost izvoza v ZRN bo okoli 100 milijonov mark. »Gorenje« je prisotno na tem trgu že skoraj 13 let in »utaborilo« se je z zelo sodobno prodajno organizacijo. Münchenska firma usmerja svojo dejavnost v tri smeri:

1. Gorenje international je lastna proizvodna zaščitna znamka, ki jo zadnja leta z

vse večjim uspehom širijo po ZRN. Gre za velike gospodinske aparate, kot so štedilniki, hladilniki, pralni stroji in zmrzovalne omare ter skrinje. S svojim TOZD Kikinda sestavlja »Gorenje« kombinirano kuhinjsko pohištvo. Vrednost tega prodanega blaga z lastno znamko dosega zdaj okoli 20 milijonov mark. Če pa si hočeš na tem trgu privoščiti lastno prodajo, moraš imeti preverjeno kvaliteto, pa tudi lasten servis, lastno skladišče. »Gorenje« si ga je zgradilo v Fürthu pri Nürnbergu. Tu ima svoj železniški tir in okoli 4000 kvadratnih metrov skladiščne površine. V treh regijah si je organiziralo že 205 servisnih postaj, navadno so to siceršnji servisi za znane znamke gospodinjskih aparatov. Za Bavarsko ima servisni center v Münchnu, za severno Porenje in Porurje v Düsseldorfu ter za severni del ZRN v Osnabrücku. V Fürthu pa deluje osrednja servisna izpostava. Do zdaj vse to teče brez pripomb.

2. Najpomembnejši dosedanja način prodaje gre velikim trgovskim hišam, industriji bele tehnike oziroma ostalim, ki jim OZD direktno izpolnjuje naročila. Primer: OZD »Sever« iz Subotice dobavlja zahodnonemškemu naročnikom elektromotorje za 20 milijonov mark. Naročajo pa jih najrazličnejše firme, od Mercedesesa za svoje remontno vzdrževalne naprave do BBC. Radgonski »Elrad« izdeluje televizijske antene za tretjo največjo zahodnonemško firmo. Lendavski »Varstroj« pošilja na zahodnonemški trg majhne prenosne transformatorje za amaterje in industrijske namene. Velenjsko »Gorenje« pa prodaja svojo belo tehniko pri največjih naročnikih. Veletrgovske mreže »Quelle«, »Neckermann« in »Karstadt« jih prodajajo kot svojo znamko in vsakdo nerad izda, kdo mu je kakšen

pralni stroj zares izdelal. Na štedilnikih kupec morda lahko zasledí čudno znamko varnostnega stekla (»Sigmurnost«) in izve, da gre za jugoslovanski proizvod. To je skoraj vedno »Gorenje«.

3. Kooperacija je prav tako zelo pomembna postavka v poslovnem sodelovanju »Gorenja« z zahodnonemskim gospodarstvom. Pojem je vedno raztegljiv; tudi pri »Gorenju« poznajo razne oblike, od izdelovanja polproizvodov za zahodnonemške naročnike do skupne delitve dela, ki je v beli tehniki že dolga leta čisto razumljiva, le da gospodinja tega ne ve, ko kupuje Boscheve ali Bauknechtove hladilnike ali pralne stroje. Velike znamke se prodajajo zase, samostojno, čeprav je (le) gospodarskim poznavalcem jasno, da sta Siemens in Bosch v bistvu eno in isto. Vrednost teh poslov dosega spet 20 milijonov mark.

Težave? Težav je vedno dosti, le premagovati, obvladovati jih je treba. Vzhod (NDR, Madžarska) ponuja vse več pod ceno. Pri münchenskem »Gorenju« so sicer samozavestni, pa vseeno jim delajo omejitve pri zaposlovanju servisnih in distribucijskih sodelavcev velike preglavice. »Gastarbeiterstopp« pojmujejo marsikje po zahodnonemških vele mestih, kjer velja popolna prepoved zaposlovanja novih tujih delavcev (torej tudi tistih, ki imajo ustrezno dovoljenje drugje) kot absolutno načelo. Kako pa naj ob tem uspeva gospodarsko sodelovanje med obema državama, na katero tako radi prisegajo politiki v Bonnu, kadar se srečujejo s svojimi jugoslovanskimi kolegi?! Ali zahodnonemška stran s tem ne duši jugoslovanske na lastnem trgu? Kako pa naj jugoslovanski proizvajalec pralnih strojev zaposli nemškega servisnega strokovnjaka, ko pa ima večino posebnih navodil bodisi v slovenščini ali srbohrvaščini? Kako pa naj se nemški sodelavec telefonsko sporazumeva s centralo v Velenju?

Tale problem sicer ni izključno »gorenjski«, marveč vse več naših gospodarskih kro-

gov v ZRN toži nad vse bolj nemogočimi omejitvami. V Bonnu dobivajo na te pritožbe lepe tolažbe, v Münchnu ali Frankfurtu pa seveda odločajo po svoje deželni ali mestni organi, ki so za to pač pristojni.

ANTON RUPNIK

ZDRAVSTVENO VARSTVO

Bil sem na začasnem delu v Avstriji in sem se pri delu ponesrečil, tako da sem invalid. Avstrijsko nezgodno zavarovanje mi je priznalo nezgodno rento (Unfallrente), ko pa sem se s to rento vrnil v domovino, mi niso hoteli priznati zdravstvenega varstva, ko sem zbolel. Enako tudi ne morem družini. Kaj naj storim, da bi bil kot rentnik tudi bolniško zavarovan?

Alojz B. Lendava

ODGOVOR:

Ako ste težji invalid, uveljavite čimprej tudi dajatve iz avstrijskega, pa tudi — ako imate vsaj nekaj jugoslovanske delovne dobe — iz jugoslovanskega invalidskega zavarovanja. Že avstrijsko rentno zavarovanje zagotavlja hkrati z rento tudi zdravstveno varstvo, tako za vas, kakor za vašo družino. Ako pa pridobite tudi pravico do sorazmernega jugoslovanskega dela pokojnine, boste itak izenačeni z jugoslovanskimi zavarovanci in uživali zdravstveno varstvo zase in za družino popolnoma enako, kakor domači upokojeanci. Obrnite se torej najprej na avstrijski zavod za delavsko rentno zavarovanje oziroma njegovo podružnico, kjer ste bili pokojninsko zavarovani, ter navedite, da uživate že avstrijsko nezgodno rento in da ste bili zaposleni tudi v Jugoslaviji. Nato bo uradno stekel postopek po sporazumu o socialni varnosti med Jugoslavijo in Avstrijo ter boste dobili od obeh strani odločbo o tem, kakšne pravice vam pripadajo iz avstrijskega in jugoslovanskega invalidskega zavarovanja. Tedaj pa boste tudi na jasnem, kako bo z vašim zdravstvenim zavarovanjem v Jugoslaviji, kamor ste se vrnili kot uživalec avstrijske nezgodne rente.

dr. LS

STIKI SLOVENSКИH IN NEMŠKIH SINDIKATOV

Sredi oktobra se je mudila v deželi Baden-Württemberg slovenska sindikalna delegacija pod vodstvom generalne sekretarke republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Ivanke Vrhovščak. Slovenska delegacija je s tem vrnila obisk sindikatom te nemške dežele v Ljubljani in s tem potrdila medsebojne stike.

Povedati je namreč treba, da je v deželi Baden-Württemberg največja koncentracija jugoslovanskih, še posebej slovenskih delavcev, ki so na začasnem delu v Zvezni republiki Nemčiji. Vseh jugoslovanskih delavcev v tej deželi je namreč preko 100.000, slovenskih delavcev pa blizu 20.000. Že to število narekuje posebno skrb matične domovine za socialno varnost naših ljudi v tej deželi, za kar so posebej poklicani tudi sindikati obeh dežel. Poleg tega je v tej deželi zelo močna tudi industrija, ki je delno povezana tudi s slovensko. V Stuttgartu, glavnem mestu dežele Württemberg, pa deluje tudi aktivno slovensko društvo »Triglav« s petimi podružnicami. V industrijskem centru Villingen-Schwenningen pa obstaja center za inozemske delavce, kjer tvorno sodelujejo tudi jugoslovanski delavci. Ako prištejemo k temu še nameravano pobratenje sindikata v Kranju s sindikatom Villingen-Schwenningen ter sindikatov v Mariboru z nemškimi sindikati v Heilbronn, je to še razlog več za tesne stike tudi med deželnima vodstvom sindikatov obeh dežel.

Na obisku v deželi Baden-Württemberg se je slovenska sindikalna delegacija seznanila s trenutnim položajem v tej deželi in v vsej Zvezni republiki Nemčiji, posebej glede gospodarske perspektive, zaposlovanja in v tej zvezi gibanje števila tujih delavcev. Perspektive niso preveč ugodne, saj se bo zmanjševanje števila tujih delavcev v Zvezni republiki Nemčiji še naprej nadaljevalo; na delovni trg pritiska mladi nemški nara-

ščaj, pa tudi družinski člani tujih delavcev, kolikor jih ne zajame prepoved zaposlitve (tiste, ki so prišli v ZR Nemčijo po 31. decembru 1974). Zato bo dejavnost sindikatov obeh dežel usmerjena v bodoče v zaščito pravic jugoslovanskih delavcev in njih nadaljnjemu delu v Zvezni republiki Nemčiji — kolikor je to mogoče spričo sedanje restriktivne politike nemške vlade — sicer pa v zagotovitvi njih pravic iz socialne varnosti, kolikor morajo zapustiti Zvezno republiko Nemčijo in se vrniti v domovino. V tej zvezi bo nadaljnje sodelovanje med sindikati obeh dežel nedvomno v veliko korist našim delavcem, ki bodo kot člani nemških sindikatov upravičeni do istih ugodnosti, kakor jih imajo njihovi kolegi-nemški delavci.

dr. LS

POGOVORI O SOCIALNI VARNOSTI V HAMBURGU

V dneh od 13. do 18. septembra 1976 so bili v Hamburgu pogovori med jugoslovanskimi in nemškimi nosilci socialnega zavarovanja o izboljšanju socialne varnosti jugoslovanskih delavcev, začasno zaposlenih v Zvezni republiki Nemčiji. Pogovorov se je z jugoslovanske strani udeležila delegacija Zveze skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Jugoslavije, z nemške strani pa delegacije vseh petih nosilcev nemškega rentnega zavarovanja, ki imajo zvezo z Jugoslavijo: to je delegacija delavskega zavarovanja v Landshutu, nameščenkega zavarovanja v Berlinu, rudarskega zavarovanja v Bochumu, železničarskega zavarovanja v Rosenheimu in pomorske blagajne v Hamburgu. Pogovori sodijo v že rutinske vsakoletne pogovore med naštetimi nosilci zavarovanja, vendar postajajo vse važnejši spričo pospešenega zmanjševanja tuje delovne sile v Zvezni republiki Nemčiji. Letošnji pogovori so bili namenjeni skoraj izključno izboljšanju in pospešitvi pri-

znajanja pravic, ki jih zagotavlja sporazum o socialni varnosti med obema državama iz leta 1968 o socialni varnosti. Sprejeta je bila vrsta sklepov, ki naj poenostavijo postopek in ga čimbolj skrajšajo, saj prizadeti delavci terjajo hitre pomoči za primer bolezni, invalidnosti, brezposelnosti ali starosti. Obe strani sta sprejeli vrsto sklepov tudi v zvezi z izplačevanjem že priznanih dajatev v primerih, ko pridobi jugoslovanski delavec tudi nemško državljanstvo, pa tudi takrat, ko ostane jugoslovanski državljan in ima torej dvojje državljanstev. Vse več je tudi primerov, ko uživalci dajatev želijo ostati še naprej jugoslovanski državljan, pa se vseeno še dolgo zadržujejo v Zvezni republiki Nemčiji, ne da bi se bili odjavili v domovini. Obe strani sta omilili nekatere trdote v dosedanji praksi, ko se takšnim osebam niso mogle izplačevati že priznane dajatve. Jugoslovanska stran pa je obljubila, da ne bo delala zaprek v transferiranju svojih dajatev delavcem, ki postanejo nemški državljan, obdržijo pa tudi jugoslovansko državljanstvo in se morajo torej obravnavati še vedno tudi kot jugoslovanski državljan, kadar pride do uporabe jugoslovanskih predpisov.

Mnogo se je na tem posvetovanju tudi govorilo o boljši obveščenosti jugoslovanskih delavcev, posebej glede možnosti uveljavitve več dajatev (npr. kratki iz nemškega nezgodnega in rentnega zavarovanja, pa še sorazmernega dela jugoslovanske pokojnine), potem zagotovitve preobrazbe nemške začasne invalidske rente v trajno rento, pristojevoljnega zavarovanja v nemškem zavarovanju in vključitev pripadnikov svobodnih poklicev v obstoječi sporazum o socialni varnosti. Dogovorjeno je bilo, da bodo prihodnje leto nemški predstavniki obiskali vse jugoslovanske republike in pokrajine zaradi rešitve preostalih visečih zadev, ki se jih zaradi vračanja jugoslovanskih delavcev v domovino nabira vse več in več.

dr. LS

SPORAZUM O SOCIALNI VARNOSTI Z DANSKO

Že več let se pripravlja sporazum o socialni varnosti med Jugoslavijo in Kraljevino Dansko, s katerim naj bi se zagotovile pravice jugoslovanskih delavcev — in obratno danskih — ki delajo v drugi državi - podpisnici sporazuma. Spričo obstoječih razlik v sistemih zdravstvenega, invalidskega, pokojninskega zavarovanja in zavarovanja za nesrečo na delu, kakor tudi v priznavanju družinskih dodatkov, je bilo težko ugoditi sicer upravičenim zahtevam jugoslovanske strani po popolnejšem varstvu jugoslovanskih delavcev, začasno zaposlenih na Danskem, zato tudi ta sporazum, ko bo ratificiran, ne bo mogel zagotoviti popolne socialne varnosti našim delavcem. Vendar je le-ta zagotovljena vsaj v temeljnih okvirih, ki jih naj v naslednjem naštejemo.

Na področju zdravstvenega zavarovanja prinaša konvencija popolno izenačitev jugoslovanskih delavcev z danskimi v času, ko delajo na Danskem. Tudi dajatve za primer bolezni ali materinstva se izplačujejo v drugo državo podpisnico, ako odide delavec ali delavka na zdravljenje ali porodniški dopust v svojo domovino. Ni pa zagotovljeno zdravstveno varstvo družinam jugoslovanskih delavcev, ki živijo v Jugoslaviji, niti uživalcem danskih pokojnin — jugoslovanskim državljanom, ki prebivajo v Jugoslaviji, niti turistom in drugim, ki se samo začasno mudijo v drugi državi podpisnici (dopust, obiski in drugi zasebni opravi). Tudi otroški dodatki se ne bodo izplačevali za otroke, ki živijo v Jugoslaviji, ker tega ne dopuščajo danski predpisi. Izjema bo mogoče le za tiste otroke, ki so nekaj časa živeli s starši na Danskem, pa so se vrnili v Jugoslavijo zaradi šolanja (podobna rešitev je bila dosežena tudi pri uporabi konvencije o socialni varnosti s Švedsko).

Pravice iz nezgodnega zavarovanja (nesreča na delu, poklicna bolezen), so zadovoljivo urejene s sporazumom. Danska stran pa ni sprejela želje jugoslovanske strani, da bi se kot primer nesreče na delu smatrala tudi prometna nesreča na poti jugoslovanskega delavca v domovino ali nazaj na delo na Danskem v času dopusta ali nastopa dela na Danskem.

Področje pokojninskega in invalidskega zavarovanja je sicer zadovoljivo urejeno, vendar ima danski sistem kot pogoj določeno dobo prebivanja na Danskem (sistem nacionalnih pokojnin) in ne zaposlitve. Določena doba prebivanja dve leti) se terja tudi za pridobitev pravice do vdovske pokojnine. Oba sistema bo potrebno uskladiti, vsekakor pa črtati pogoj dveletnega prebivanja na Danskem za pridobitev pravice jugoslovanskih vdov do danske družinske pokojnine.

Upati je, da bodo pogajanja o dokončni obliki sporazuma kmalu končana in s tem zagotovljena tudi našim delavcem na Danskem potrebna socialna varnost.

dr. LS

RATIFIKACIJA KONVENCIJE Z BELGIJO O IZVRŠEVANJU PREŽIVNINSKIH ODLOČB

Jugoslovanska vlada je ratificirala konvencijo s kraljevino Belgijo o priznanju in izvrševanju sodnih odločb o preživljanju. Konvencija prihaja v poštev za naslednje vrste sodnih odločb:

- za sodne odločbe, izdane na področju obveznosti o zakonskem preživljanju;
- za sodne odločbe o razvezi zakonske zveze, ako se z njimi odloča hkrati tudi o preživljanju;

— za javne listine, s katerimi se določa soglasje o preživljanju;

— za poravnave, sklenjene pred sodiščem med sporom o preživljanju ali pred pristojnim skrbniškim organom.

Pogoji za priznanje sodnih odločb v drugi državi so, da je bilo sodišče, ki je odločbo izdalo, pristojno za izdajo odločbe in da je odločba pravnomočna. Pristojnost sodišča pa je določena z naslednjim:

— da je imel toženec v času, ko se je postopek začel, v tisti državi svoje stalno ali običajno začasno prebivališče;

— da sta imela toženec in tožnik do takrat, ko se je postopek začel, v tisti državi svoje zadnje skupno stalno ali skupno običajno začasno prebivališče;

— da sta toženec in tožnik državljana tiste države;

— da je tožnik priznal pristojnost sodišča, ki je izdalo odločbo.

Ker je izvrševanje in priznavanje sodnih odločb o preživnini in drugih aktov, ki jih ureja konvencija, zelo pereče tudi v zakonskih sporih med našimi delavci, ki so začasno zaposleni v drugih državah, in njihovimi ženami, ki ostanejo v domovini, naj naštete še, kaj mora tožeča stran — to pa je običajno žena — predložiti, da se prizna jugoslovanska sodna odločba tudi v Belgiji in s tem izterja preživnina od našega delavca, ki dela v tej državi. Žena mora predložiti potrjen prepis jugoslovanske odločbe, potem listine o izpolnjevanju zgoraj naštetih pogojev za uporabo konvencije, potem listino, s katero se potrjuje, da je bila sodna odločba tožencu pravilno dostavljena in končno prevod omenjenih listin v enem izmed jezikov zaprosene države. Pri tem veljajo na jugoslovanski strani srbsko-hrvatski, hrvatsko-srbski, slovenski in makedonski jezik, na belgijski strani pa francoski in flamski jezik. Sam postopek za priznanje in izvršitev sodnih odločb pa ureja zakon zaprosene države, v tem primeru torej Belgije.

dr. LS

Kdaj se vrneš, očka? (Foto: Joco Žnidaršič)

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

VPRAŠANJE:

V zvezni republiki Nemčiji sem zaposlena tri leta. Poročila sem se s svojim rojakom in pričakujem otroka. Kaj moram storiti, da bi lahko izrabila porodniški dopust v domovini in tudi rodila doma, kjer imam družino?

Marija K. Stuttgart

ODGOVOR:

Za odhod v domovino se morate obrniti na svojo bolniško blagajno, pri kateri ste zavarovani, in povedati svoje želje. Sporazum o socialni varnosti, sklenjen med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo, omogoča brez nadaljnjega, da lahko jugoslovanske delavke odidejo na

porodniški dopust v domovino in tja tudi prejema domačo plačo v času poroda, seveda ob izpolnitvi določenih formalnosti. To je predvsem izstavitelj dvojezičnega obrazca Ju-6, s katerim odidejo tudi drugi jugoslovanski delavci v domovino in se zdravijo za primer bolezni na račun nemškega bolniškega zavarovanja. Ako boste že na porodniškem dopustu, pa bi želeli roditi v domovini, boste dvignili pri nemški bolniški blagajni obrazec Ju-5 in si omogočili s tem zdravniške in denarne dajatve v domovini, spet na račun nemškega zavarovanja. Seveda se boste morali po preteku osmih tednov po porodu vrniti na delo v Zvezno republiko Nemčijo, sicer lahko postavite na kocko vašo nadaljnjo zaposlitev v tej državi.

LP GRAMOFONSKE PLOŠČE

SPET SMO PRIJATELJI
ZBRANI
ZALJUBLJEN PAR
DIMNIKAR, KI NOSI SREČO
VETER VE ZA POTI
ANSAMBEL MIHE DOVŽANA z

MAVRICA — dvojna
DESET VESELIH LET — dvojna
POD GORJANCI JE OTOČEK
GLAS NJEGOV V SPOMIN
VISOKO NAD OBLAKI
TITANIC
ANSAMBEL LOJZETA SLAKA

LOVSKE LAŽI
V DEŽELI GLASBE IN PETJA
— dvojna
SLOVENIJA OD KOD LEPOTE
TVOJE — dvojna
ZA TVOJ PRAZNIK — dvojna
OTOČEK SREDI JEZERA
ANSAMBEL AVSENIK

NOCOJ PA OH NOCOJ
SEDEM ROŽ
SLOVENSKI OKTET

MI SE 'MAMO RADI
ANSAMBEL
ZADOVOLJNI KRANJCI

SLOVEN'C SLOVENCA VABI
MOŠKI KOMORNI ZBOR, CELJE

ŽE ČRIČEK PREPEVA
MOŠKI PEVSKI ZBOR, MARIBOR

NAŠE GESLO
MLADINSKI PEVSKI ZBOR,
MARIBOR

KAJ TI JE DEKLICA
POJDAM U RUTE
KOROŠKI AKADEMSKI OKTET

HEJ TOVARIŠI
MOŠKI KOM. ZBOR
RTV JUBLJANA

PESEM O SVOBODI
PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR

IZ SLOVENSKE GLASBENE
ZAKLADNICE
FLP 03-004 - F. T. Marolt
SLOVENSKI LJUDSKI PLES
in PESMI
AKADEMSKA FOLKLORNA
SKUPINA F. MAROLT

ROGOVI VABIJO
20 LET VESELI PLANŠARJI
ANSAMBEL VESELI PLANŠARJI

DVAJSET LET POLK IN
VALČKOV
OGLAR
ANSAMBEL STIRJE KOVAČI

SLAVNI RIBIČ
ALPSKI KVINTET
ČOLNIČ SREČE
ANSAMBEL BORISA KOVAČIČA

DRUGI ČASI
ANSAMBEL JOŽETA KREŽETA

BRATJE IPAVEC
SLOVENSKE NARODNE PESMI —
RAZNI ZBORI

POHORJE
ANSAMBEL VILIIA PETRIČA

SE RIBNIČAN SPREMENIL NI
DOLINA RIBNIŠKA
ANSAMBEL FRANCA MIHELIČA

PESMI SLOVENIJE
KVARTET DO — ANSAMBEL
J. KAMPIČA

OB ZILJI IN DRAVI
KOROŠKI ZBORI

TAM DOV ZA DRAVO
KOROŠKI MEŠANI ZBOR

SLOVENSKE
Z OKTETOM GALLUS

MAGNETOFONSKE KASETE

MAVRICA I, II
IZ SLAKOVE SKRINJE I, II
DESET VESELIH LET,
VESELO V DRUGO
DESETLETJE
GLAS NJEGOV V SPOMIN
ANSAMBEL LOJZETA SLAKA

SLOVENIJA OD KOD LEPOTE
TVOJE
V DEŽELI GLASBE IN PETJA
I, II

LOVSKE LAŽI
ANSAMBEL AVSENIK

20 LET POLK IN VALČKOV
OGLAR
ANSAMBEL STIRJE KOVAČI

POZDRAV SLOVENSKIH
GORIC
TA ŽLAHTNA VINSKA
KAPLJICA
ANSAMBEL TONETA KMETCA

LOVCI
ANSAMBEL MIHE DOVŽANA

SEM VEDNO VESEL
VESELI PRIJATELJI
BORIS FRANK S SVOJIMI KRANJCI

ŠMENTANI GAŠPER
POHORJE
ANSAMBEL VILIIA PETRIČA

BRATCI VESELI VSI
SLOVENSKI OKTET

SLOVENSKE LJUDSKE PESMI
ANSAMBEL TONČKE MAROLTOVE
SE RIBNIČAN SPREMENIL NI
DOLINA RIBNIŠKA
ANSAMBEL FRANCA MIHELIČA

PARTIZANSKE PESMI IN
KORAČNICE
PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR

ZVEZDICA ZASPANKA —
MILČINSKI

OSEMTRAČNE KASETE

DESET VESELIH LET — Slak
NAJ VRISK POVE — Slak
ŠTIRJE KOVAČI
PESMI SLOVENIJE
KVARTET DO — ANSAMBEL
KAMPIC

DELOVNA ORGANIZACIJA

GOZDNO GOSPODARSTVO MARIBOR

TYRŠEVA ULICA 15
PREKO TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA IN OBRATOV
ZA KOOPERACIJO:

ZA GRADNJE IN MEHANIZACIJO
PODVELKA
OŽBALT OB DRAVI
LOVRENC NA POHORJU
RUŠE
REKA /POHORJE
MARIBOR
SLOVENSKA BISTRICA
OPLONICA
PTUJ
ORMOŽ

GOSPODARI Z DRUŽBENIMI GOZDOVI IN GOZDOVI V DRŽAVLJANSKI
LASTNINI, SAMOSTOJNO GRADI GOZDNE KOMUNIKACIJE IN GOZ-
DARŠKE ŠTAVBE, GOJI DIVJAD TER IZVAJA LOVSKI, RIBOLOVNI,
LETNI IN ZIMSKI TURIZEM

ČE STE SE PRESELILI...

izpolnite naslednji
obrazec in ga v
kuverti pošljite na
naslov naše uprave:
Rodna gruda,
61000 Ljubljana,
Cankarjeva 1/II,
p. p. 169,
Slovenija,
Jugoslavija

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

NARODNI MUZEJ V LJUBLJANI

Narodni muzej v Ljubljani je sicer precej manjši od številnih tujih narodnih muzejev, vendar zato nič manj vreden obiska. Res je, da se ne more kosati z razsežnostmi Louvra, Britanskega muzeja, Rijks muzeja in še mnogih drugih. V njem tudi ne boste videli redkosti in stvaritev (večinoma naropanih na osvajalnih pohodih) že davno izginulih civilizacij z različnih predelov sveta. Na sprehodu po njegovih sobah pa boste došli pe- stro in bogato zgodovino slovenskega prostora in Sloven- cev, majhnega naroda, ki se je skozi vso svojo dolgo zgodovino moral boriti za svoj ob- stoj. Boriti se je moral tudi za svoj narodni muzej. Boj zanj je pomenil tudi boj za obstoj. In v tem je njegova velika vrednost, edinstvena, ki je ni moč meriti z denarjem.

Redko kdo razen zgodovinar-jev danes še ve, koliko truda je veljalo nekatere zavedne Slovence, da smo pred dobri- mi 150 leti le dobili svoj mu-zej. Kranjski deželni stanovi so ga sicer ustanovili leta 1821 kot Domovinski muzej za Kranjsko, vendar pa se je zamisel zanj že več let prej porodila v Zoisovem prosvet- ljenem krogu. Da bi bil mu-zej čim bogatejši, so mu šte- vilni Slovenci darovali svoje zbirke. Tako so takratni obi- skovalci lahko občudovali Zoisovo zbirko mineralov, Rudeževo zbirko ptic, sta- rine Hradeckega, ki so jih našli pri poglobljanju Ljublja- nice, Repežičevo zbirko sta-rega denarja (preko 8000 ko- vancev), Hladnikove herbari-

je in še mogoč drugega. — Muzej je bil ena prvih slo- venskih kulturnih ustanov. Prvih pet let se je imenoval Nacionalni muzej, nato pa Deželni muzej za Kranjsko. Šele sto let po ustanovitvi, leta 1921, se je preimenoval v Narodni muzej.

Muzej ni od vsega začetka domoval v prostorih, kjer je danes — na Trgu narodnih herojev. Sprva so muzejske zbirke selili po različnih stav- bah v Ljubljani. Šele leta 1883 je cesar Franc Jožef po- ložil temeljni kamen za seda- njo muzejsko palačo. Pet let kasneje jo je takratni deželni glavar Jože Poklukar kar se da svečano otvoril, kajti to je bilo prvo poslopje v Sloveniji, namenjeno izključno kulturi. Danes je v njem ohranjena edina stropna dekoracija jav- nega poslopja v Ljubljani ki sta jo ustvarila brata Janez in Jurij Šubic.

V letih po ustanovitvi so mu- zejske zbirke postajale vse bogatejše, tako da se je mu-zej po sto letih razcepil v štiri samostojne ustanove: Narod- ni muzej, Prirodoslovni mu-zej Slovenije, Slovenski etno- grafski muzej in Arhiv Slove- nije. Sam Narodni muzej ima danes pet oddelkov: arheolo-škega, kulturno zgodovinske- ga, knjižnico, numizmatični in grafični kabinet.

V arheološkem oddelku pro- učujejo in prikazujejo arheo- loško preteklost Slovenije — od prvih pojavov človeka na slovenskih tleh (100.000 let pred našim štetjem) do nase- litve Slovencev v zgodnjem srednjem veku. V zbirki, ki je

stalno na ogled, so zanimivi predmeti nekdanjih koliščar-jev z Ljubljanskega barja, ki so jih arheologi izkopali na Igu. Nič manj pozornosti niso vredni predmeti iz halštatske dobe, ki so jih našli v gomi- lah v Stični, na Magdalenski gori, v Vačah in Šmarjeti. Po- leg obrambnega orožja je med njimi najbolj znana vaška si- tula iz 6. stoletja pred našim štetjem. Iz rimskega obdobja je lepo ohranjen kip emon- skega meščana, katerega ko- pijjo lahko vidimo na Trgu osvoboditve. Našli so ga leta 1836, ko so kopali temelje za Kazino. Škoda pa bi bilo prezreti tudi dragoceno zbirko rimskega stekla.

Kulturno zgodovinski oddelek zbira, hrani in preučuje pred- mete s področja uporabne umetnosti — stilno pohištvo, svetila, ure, orožje, kovino, porcelan, keramiko in steklo. Gradiva pa ima ta oddelek toliko, da ga ne morejo vsega razstaviti. Tako je na ogled postavljena stalna zbirka Orožje in bojna oprema od naselitve Slovencev do konca 17. stoletja, v kateri je zla- sti dragocen maksimaljanski ploščni oklep, ki ga je naredil nuernberški mojster Sieben- bueger okoli leta 1520.

Da pa bi lahko videli tudi druge predmete, muzej pri- pravlja občasne tematske raz- stave v Arkadah. Tako smo si lani lahko ogledali pivsko posodje skozi stoletja, kako je potekal promet in s čim so se prevažali na Slovenskem od 17. do 19. stoletja. Raz- stava o kmečkih puntih, ki je iz Arkad krožila po sloven-

skih krajih, pa je sprožila to- liko zanimanja, da jo v muze-ju nameravajo vključiti v stal- no zbirko.

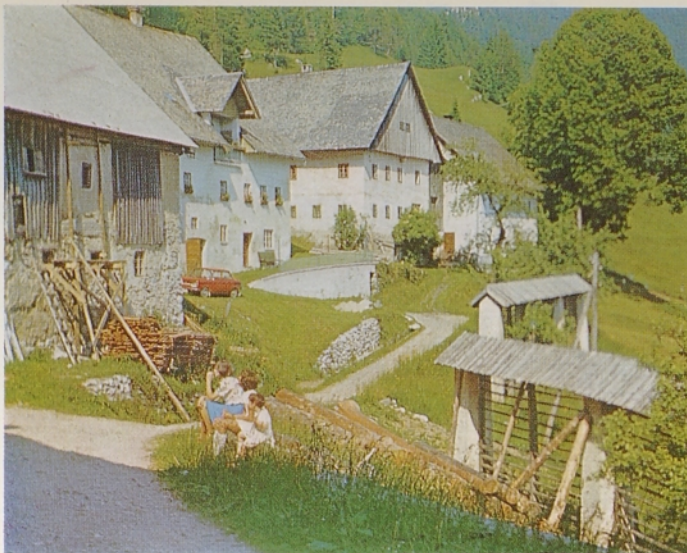
Svojo depandanso pa ima kul- turno zgodovinski oddelek iz- ven Ljubljane, na Bledu v sli- kovitem gradu vrh pečine nad jezerom. V sobah gradu, ki je bil leta 1004 sedež uprave obsežne fevdalne posesti brik- senških škofov na Gorenj- skem, je podan prikaz pretek- losti blejske kotline, razvoj fevdalne gosposke in razvoj turizma na Bledu ter orožar- na in sosledje stilnih ambien- tov od renesanse do biderma- jerja.

Seveda ne smemo pozabiti na muzejsko knjižnico, ki pa je skoraj vedno polna študentov zgodovine, arheologije, geo- grafije in še katerih. Poleg so- dobnih strokovnih del najde- mo na njenih policah številne stare tiske in rokopise (Zoi- sove, Vodnikove in Prešerno- ve), pa tudi drugo največjo zbirko slovenik do leta 1918. Zanimivi so tudi stari zemlje- vidi in gledališki listi. Grafič- ni kabinet v okviru knjižnice pa se postavlja z bogato zbir- ko baročne grafike, ima pa tudi nekaj redkih listov iz 16. stoletja ter nekaj del domačih slikarjev iz 18. in 19. stoletja. Muzej pa ne predstavlja naše preteklosti le preko razstav- nih vitrin ampak tudi v pis- meni obliki. Tako objavljajo strokovne razprave v reviji Situla, več let pa izhaja tudi Argo — informativno glasilo za muzejsko dejavnost in Ar- heološki katalog Slovenije.

SILVESTRA ROGELJ

Za belimi pročelji hiš je bilo nekdanj kakih 70 ljudi

Teta Micka Beguš

V NAJVIŠJE LEŽEČI SLOVENSKE VASI

VZPOREDNICI DVAJSETIH LET

Prvega srečanja z Zgornjimi Danjami se dobro spominjam. Komaj deset let sem dopolnjeval tedaj, ko sem prebil teden dni v ob gozdu stoječi hiši Marije Gaser. Vanjo se je tedaj skoraj vsak teden vračala moja svakinja Francka.

O vrisku in veselih dneh Zgornjedanjarjev pripoveduje spomin na tiste dni; o pastirju, ki je sleherni jutro gnal kar mogočno čredo proti obsežni planini Jiren; o lisici, ki je mesarila med kokošmi; o moštvu vrstnikov, s katerimi sem se podil po okoliških hostah, travnikih, ob studencih; o prvem košu lubja, ki naj bi ga prinesel iz gozda, pa je bil neusmiljen in me je potegnil na hrbet; pa o razbitem koleni in arnikih, s katero so ga zdravili; o zoranih njivah pod vasjo in češnjah, ki so zorele avgustovske dni, ..., o mlademu, svežem, klenem življenju tam v najvišji slovenski vasi.

Zdaj po dveh desetletjih me je pot ponovno zanesla v skupino v vrsto postavljenih domačij v zavetnem kotu pod gozdnatim vrhom Avfernom (1456 m), enim od vrhov planote Ratitovec.

Prve minute mi je nenavadni mir prijal. Oglasili so se spomini. Ne, ne, sem se zdramil, raje bi imel ropot, vrisk otrok,

škripanje kmečkih voz, glasove moških in žensk. Nisem jih čul. Šele ko sem se s svakinjo in njeno družino sprehodil med hišami, smo srečali gospodinja pri Jurjevih, Micko Beguš ter gospodarjevo sestro, teto Micko Beguš. Ob skladovnici sveže nasekanih skodel sem spoznal Valentina Kodra.

Jurjevi Micki sta nas povabili v hišo. Veseli sta bili obiska. S Francko, ki je pred dvema dobrima desetletjema zapustila hišo ob robu gozda, z Lojzetom, ki jim jo je otel, ter Metko in Anko, ki se večkrat pomudita v maminem rojstnem kraju, so se zaklepetale. Kako tudi ne, ko je v dolini toliko novega in to nič manj ne zanima sivolasi ženici.

Proti meni sta se večkrat obrnili in mi mimogrede zaupali to in ono iz sedanjih in preteklih dni Zgornjih Danj.

— Tako žalostna sem, je kar na začetku potožila teta Micka, ker pri hiši ni več živine. Telico smo prodali letos, lani pa kravo. Imam misel, da bi pomladi nabavili eno kravo, ali saj kozo, da bi imeli mleko. Ne bo lahko. Roke me bolijo in težko bi molzla.

Kar nerada pomislim na dni, ko smo imeli pri hiši osem glav živine, do 15 ovac in nekaj prašičev.

Živina je morala biti pri hiši. Tedaj nas je bilo pri hiši več, kot nas je danes v vsej vasi. Deset nas je sedaj tu, če prištejem še tri ostarele tete z roba vasi in nihče ni mlajši od pol stoletja. Sedemkrat več nas je bilo v vasi ob začetku stoletja. Po osvoboditvi je imela 43 krajanov.

— Poleti je kar lepo, ji je priregnala gospodinja Micka, tedaj gredo mnogi planinci na Ratitovec. Pozimi? Tedaj samo slike gledam v okviru na steni. Gospodinjska dela postorim vsa. Stari smo postali. Tudi bolj slabo sem že začela videti. Bo treba iti po »šinkelne« v dolino. Pa še mož je bil nekaj časa v bolnici.

Ste pri vas čutili potres, je spremenila temo pogovora. Tu je tako bobnelo, da sem mislila, da nekdo buta po oknih, da potrebuje pomoč. Vprašala sem, kdo je, pa se ni nihče oglasil.

Ste letos nacepili te skodle? sem vprašal ata Kodra.

— Vse od pomladi jih počasi cepim. Macesnove so. Na strehah se kažejo luknje, pa jih bo treba pokriti, — je potegnil z roko po eni od svetlo rumenih prijetno dišečih deščic.

Nekaterih streh ne popravlja več.

— Malo jih že »poštukajo«, ko pridejo iz doline na obisk, me je popravil 76-letni Valentin, a sprašujem se, koliko časa jih še bodo. Morda pa, če bodo le uresničili načrt o turistično-sportnem centru »Soriška planina«. Že sedaj privabijo tamkajšnja smučišča na stotine smučarjev in izletnikov. Če bo središče res urejeno, bodo gostje potrebovali hrano, ležišča, zabavo. To smo jim v Zg. Danjah pripravljani dati. — Bi vi to zmogli?

— Vprašanje je na mestu. Pred desetimi, petnajstimi leti, laže. Precej mladih družin je bilo tu. Pa so jim vzeli šolo v Zabrdi in odselili so se tudi oni. Drug problem našega kraja je dobra in vse leto vzdrževana cesta. Če bi bilo to, bi nekateri še prav gotovo ostali. Sedaj menim, ni izhoda.

Bo odstavek iz programa razvoja »Soriške planine« ovrgel njihovo črnogledost. V njem je zapisano, da je v nekaterih domačijah (izmed skupno približno stotih v naseljih Sorice in Danj), ki jih sestavljajo stanovanjske hiše in gospodarska poslopja, predvidena možnost ureditve vsaj okrog 200 turističnih ležišč v sklopu razvoja kmečkega turizma.

STANE JESENOVEC

USPEŠNO
DRUŠTVENO LETO

Za člane, odbornike in prijatelje društva Planica, odseka št. 13 V. Z. P. Bled iz Hamiltona se je letos izteklo nadvse uspešno društveno leto. V poletju, vse od maja, se je zvrstila vrsta piknikov, ki so bili vsi lepo obiskani in polni razigranega veselja. Glavni cilj vsega našega društvenega dela in prizadevanj pa je bila lani otvoritev našega društvenega doma. Seveda je bilo s tem v zvezi veliko priprav, naporov in dela. Posebno v zadnjem tednu pred otvoritvijo, ki je bila 18. septembra, je bilo precej nervoze, saj je bilo treba še to in ono pripraviti, toda s požrtvovalnim skupnim delom in razumevanjem je vse steklo, kot je bilo treba. Slavili smo dva dneva: v soboto je bila otvoritev doma, v nedeljo 19. septembra pa piknik. Za otvoritev smo pripravili krajši kulturni program. Nastopili so pevci Majolke in plesna skupina Soča iz Hamiltona. Rojakinja Danica Dolenčeva iz Toronta je recitirala dve pesmi. Imeli smo tudi častne goste. To sta bila Frank Dolmanič, predsednik, in Nik Kuzma, nadzornik Vzajemne zveze Bled iz Kirkland Lake. Navzoča sta bila tudi župan in tajnik mesta Beamsville. Presenečenje te slovesnosti sta bila gosta iz domovine: pisatelj Ivan Potrč in dramski igralec Andrej Kurent, ki sta s svojo navzočnostjo in lepo ubrano besedo obogatila naš program. V imenu vseh članov se jima tukaj še enkrat lepo zahvaljujem, kakor tudi ostalim, ki so sodelovali v programu. Najlepša zahvala tudi vam v domovini, ki ste gostoma omogočili potovanje k nam in nas s tem zelo razveselili.

Ko to pišem, smo sredi priprav na nastop ansambla Štirje kovači 19. novembra, ki nas obišče iz domovine ter seveda na Silvestrovanje, s katerim bomo zaključili naše letošnje tako uspešno dru-

štveno leto. Da bo naše slovo od starega leta bolj veselo, bo poskrbel znani orkester Alpinci iz Toronta.

Prav gotovo vas zanima, kako velik je naš društveni dom? Ko bo popolnoma dokončan, bo lahko sprejel okrog 450 gostov poleg plesišča. V mehurah povedano znaša prostornina $25 \times 18 \times 6$ in balkon. Kako so naši rojaki zadovoljni z našimi prireditvami in novim društvenim domom, boste razbrali tudi iz pisma, ki nam ga je poslal iz Wellanda, Ont. rojak Anton Cvet. Takole piše:

»Moja žena in jaz sva zelo zadovoljna na vaših piknikih, posebno zato, ker ste vsi tako prijazni. Slovenska beseda pravi: 'Dobra beseda, dobro mesto najde.' Jaz sem vedno pripravljen pomagati slovenskim organizacijam, če te res pokažejo napredovanje in to je vaše društvo Bled v Hamiltonu pokazalo.

Ko sem bil v nedeljo 18. septembra na otvoritvi vaše društvene dvorane v Beamsvili in si vaša dela ogledal, sem ocenil, da ste vsi skupaj vložili veliko dela in truda v vse to, kar danes imate in na kar ste res lahko ponosni. Zato vam čestitam! Odločil sem se tudi, da vam tudi z ženo pomagava in vam v ta namen pošiljam ček za sto dolarjev za Bled Mutual Hamilton zemljišče v Beamsvili. Z bratskimi pozdravi! Anton in Angelina Cvet, Welland, Ontario.«

Menimo, da je postavitev lastnega društvenega doma res velik uspeh za nas vse, ki smo v društvu in smo na to res ponosni! Za ta uspeh se moramo zahvaliti vsem članom in članicam, ki so na kakršenkoli način pomagali in ki še pomagajo pri društvenem delu in pri zgradbi društvenega doma. Posebna zahvala velja tudi mnogim našim rojakom, ki so nesebično priskočili na pomoč z delom in denarnimi prispevki, čeprav niso člani. Upamo, da

bo naša društvena zavest postala med nami še bolj čvrsta v skupnem delu pod streho lastnega doma!

E. KODARIN
SEKRETAR ODSEKA ŠT. 13
V. Z. P. BLED
HAMILTON

SPET SMO PRIČELI
S POUKOM
SLOVENŠČINE

Naše društvo v St. Catharinesu, ki se imenuje »Lipa Park«, kar lepo napreduje. Jaz sem zdaj tri leta tajnica. Odbor in člani so skozi vse leto kar precej zaposleni. Poleti prirejamo piknike, zdaj čez zimo in spomladi bomo pa pripravili nekaj plesnih zabav, enkrat ali dvakrat na leto imamo tudi filmsko prireditev, ko predvajamo kakšen slovenski film, žal pa celovečernih domačih filmov ni veliko na izbiro. V novembru smo spet začeli s poukom slovenščine in to je zdaj že šesto leto. Drugo leto že deluje pri društvu tudi folklorna skupina, ki jo vodi rojak Polde Kline iz Hamiltona. V skupini so otroci, ki so razdeljeni na začetnike in tiste, ki že dalj časa plešejo. Lani so plesalci dobili tudi narodne noše, ki so jih svojim otrokom sešile same matere. Poleti so plesalci nekajkrat z lepim uspehom nastopili, kar jim bo prav gotovo v spodbudo za bodoče. Redne plesne vaje imajo ob nedeljah. Društvo ima tudi pevski zbor, ki ga je vodil rojak Drago Ložar. Poleti je zbor dvakrat nastopil. Že zdaj se pripravljamo na 10-letnico društva, ki jo bomo praznovali v juliju 1977.

LJUBA PIŠEK,
ST. CATHARINES, ONT.

NOVICE
Z DALJNEGA
SEVERA

Po dobrem prijatelju, ki gre na obisk v rodni kraj, pošiljam naročnino za Rodno grudo in 2 dolarja za tiskovni sklad. Tukaj pa vam sporo-

čam nekaj novic iz Kirkland Lake, kjer prebivam že skoraj 50 let, torej pol stoletja. Takrat je bilo to mlado mesto, ki je imelo komaj pol ducata avtomobilov in še prave gozdne poti. Potem pa se je kar hitro začelo razvijati v lepo cvetoče »zlato« mestece. Hiše so rasle kakor gobe po dežju. V najboljšem času je bilo zaposlenih okrog pet tisoč delavcev v tistem rudniku, kjer sem delal. Slovenci smo bili v večini. Rudnik se je imenoval Kirkland Gold majna ali River. Slovenci, ki so kopali v drugih rudnikih, so našemu rudniku rekli tudi »Ribenška jama«, ker so bili rudarji večinoma doma od Ribnice. Tudi v času gospodarske krize nas niso odpustili, če smo tam delali že prej. Res zaslužek ni bil velik, a tudi vse, kar smo potrebovali za življenje, ni bilo drago in tako smo kar zložno živeli v tistih hudih letih, ko je bilo drugod toliko brezposelnosti. Veliko brezposelnih od drugod je v tistih letih prihajalo k nam v Kirkland Lake iskat dela in zaslužka, ker je bilo tu okrog veliko rudnikov. Eni so imeli srečo, drugi ne. Prišlo je tudi do izkoriščanja, da so nekateri svoje delo drago plačali.

Ščasoma se je položaj izboljšal in mesto je spet napredovalo. No, pa se je spet poslabšalo in prišlo je do stavke. Tri mesece smo stavkali in konec koncev smo stavko izgubili. A gospodarji so bili uvidevni in so nas vzeli nazaj na delo, seveda ker so nas potrebovali. Povsod pa ni bilo tako. Pri nekaterih kompanijah so po stavki prebivali svoje delavce kakor hruške in tako so morali nekateri brezposelni mesto zapustiti in oditi drugam iskat kruha. Veliko jih je moralo zapustiti tudi svoje domove. Pozneje smo spoznali, da so ti ljudje, ki so takrat odšli, pravzaprav imeli srečo, saj so se na jugu odprla številna delovna mesta, kjer so tovarne delale s polno paro za vojaške potrebe. Ljudje so si gradili lepe nove domove ali urejali kmetije s sadovnjaki; tako so se kar lepo ustalili na jugu naše Kanade. Tudi mladino so lahko šolali, da si

je potem našla v mestih boljše službe.

Jaz sem triintrideset let in pol delal pod zemljo. Vrtal sem kamen in iskal zlato in tako sam ostal brez zlata. In takšni smo tukaj vsi Slovenci. Saj nas je zdaj le še okrog ducat. Med nami je precej vdovcev in vdov, ki pa jim ni do ponovne ženitve. Tu na našem severu smo zadovoljni. Vsi imamo lepe domove, okrog lepo urejene vrtove, ki so poleti zeleni in cvetoči. Imamo z njimi veselje in zabavo. Pozimi imamo lep suh sneg, kakšen meter debela je snežna odeja, in se res lepo pozabavaš, ko ga zjutraj čistiš okrog hiše. Po takšem delu se dober zajtrk še bolj prileže. Vsi smo upokojenci. Imamo brezplačno zdravnika, zdravnica in v potrebi bolniško oskrbo in še nekatere druge ugodnosti. Tako je kar prijetno živeti, če je človek zdrav, a žal, pride bolezen in že veliko dobrih prijateljev in znancev je leglo k večnemu počitku. Že v prejšnji številki sem se na kratko spomnil treh, ki so nas zapustili v zadnjem letu: Izpustiti ne smem tudi svojega prijatelja iz šolskih let Johana Bahorja, rojenega na Knežini pri Črnomlju v Beli Krajini. Delal je v Fordovi avtomobilski industriji, potem pa se je preselil z družino v Jucaipo v Kaliforniji. Na materinski dan je na kegljišču še balinal. Naslednji dan je šel z ženo k pogrebu, kjer se je nenadoma zgrudil in umrl. Bil je tudi dober dopisovalec Prosvete, kjer ga bodo pogrešali, kakor ga pogrešamo tisti, ki smo ga poznali. No, po žalostnih novicah naj pridejo tudi vesele, kakor posije za slabim vremenom sonce. Obiskala nas je hčerka Kristina s sinovoma Nickijem in Frankijem. Dva tedna smo se lepo imeli, da se kar težko pozabi. Potem sem moral z njo in z vnuki z avtom v Oshawo. Tam sem bil dva dneva. V soboto smo se v Kitcheneru udeležili Belokranjske ohceti. To je bila res ohcet, polna razigranega veselja, zabave in prijateljstva. Ženil se je Ivan Mihelič iz Vinice, doma iz nekdanje gostilne pri Klobučarju. Jaz sem poznal njego-

vega pradedu, deda in mater, ki je bila iz gostilne Štefanič iz Dragatuša. Seveda sem poznal tudi očeta. No in to je Albin in njegova prijazna žena Anne. Na ohceti so bili bratje in sestra, zeti in snahe, pa prijatelji in znanci, skupaj do tristo veselih svatov. Jaz sem bil veselo presenečen, saj je bilo med zbranimi komaj kakšnih petdeset takšnih, ki jih ne bi poznal.

Hvala vsem za dobro postrežbo in vsa prijetna doživetja ob imenitni belokranjski ohceti!

NICK KUZMA,
KIRKLAND LAKE

SLOVENSKO-KANADSKA REVIIJA »DNEVNIK-DIARY«

Slovenci v Kanadi so lani dobili svoj list »Dnevnik — Diary«, ki izhaja kot mesečnik v Torontu, ureja in izdaja pa ga publicist prof. Ivan Dolenc. V osmi oktobrski številki, ki je vsebinsko res pestra, pravi uredništvo revije list, da »izhaja iz kulturne in prosvetne potrebe Slovencev v Kanadi«. Objavljala bo gradivo iz slovenske in kanadske zgodovine, književnosti, umetnosti, poročila o društvenem delu itd. in vabi rojake k sodelovanju. Akcija za zbiranje novih naročnikov je lepo uspela. Uredništvo je prejelo več spodbudnih pism. Posebej sporoča zahvalo naročnikom, ki so prispevali za tiskovni sklad ter društvu Bled iz Hamiltona, ki se je prvo med slovenskimi društvi odločilo, da bo Dnevnik podprlo z rednimi denarnimi prispevki in z zbiranjem novih naročnikov.

Osma številka Dnevnika prinaša na naslovni strani fotografijo z obiska slovenskega pisatelja Ivana Potrča in dramskega igralca Andreja Kurenta v šoli jugoslovanske zveze »Mati in otrok« v Torontu. Vsebinska, ki zajema prireditve naših društev, razne aktualnosti, ki živo zadevajo naše kanadske rojake, kakor na primer: o novem zakonu o državljanstvu v Kanadi, o zbiranju gradiva o etniških skupinah v Ontariu itd. ter razne zanimivosti. Tekste do-

polnjuje nekaj posrečeno izbranih odlomkov iz del Ivana Cankarja ob letošnji stoletnici rojstva. Dnevnik je prav gotovo porojen iz žive potrebe in zato smo prepričani, da se bo število naročnikov med našimi v Kanadi hitro večalo, kar bo pripomoglo, da bo list iz meseca v mesec pestrejši in lepši.

S.

ARGENTINA

NOVO DRUŠTVO

V mestu Esquel, v provinci Chubut, ki je 2500 km oddaljena od Buenos Airesa, so nedavno ustanovili novo jugoslovansko izseljensko društvo. To je v zadnjih dveh letih že tretje novo jugoslovansko društvo ustanovljeno v Argentini. V provinci Chubut na jugu Argentine so naselbine jugoslovanskih izseljencev v mestih Comodoro Rivadavia, Esquel in Trelew. V Comodoro Rivadavia, kjer žive predvsem naši rojaki iz Primorja, že obstaja jugoslovansko dobrodelno društvo, ki letos praznuje svoj zlati jubilej. V mestu Esquel so naseljeni predvsem Jugoslovani makedonske narodnosti, ki imajo svojo naselbino čisto na meji Čila. Tretja manjša naselbina rojakov makedonske narodnosti je v mestu Trelew. Novoustanovljeno Jugoslovansko društvo v mestu Esquel je že sodelovalo na raznih prireditvah v tem mestu, predvsem na nedavnih proslavah ob 200-letnici Združenih držav Amerike, kjer so zastopali našo izseljensko naselbino. Predsednik novoustanovljenega društva je Risto Kalecić, tajnik pa Naum Radevski. Rojakom v Esquelu čestitamo k ustanovitvi društva, kateremu želimo uspešno delo.

ZDA

55 LET JUGOSLOVANSKEGA KLUBA V CHICAGU

Lani je praznoval 55 let ustanovitve Jugoslovanski klub v Chicagu, ki ga je leta 1922 ustanovila manjša skupina jugoslovanskih izseljencev, med katerimi je bilo največ Dalmatincev in Srbov. Ti so s svojimi prihranki kupili precej zapuščeno zemljišče v jugozahodnem delu Chicaga in tam so zgradili nekaj prostora za družabna srečanja ob nedeljah. V letih krize so se srečevali ne le toliko, da so se skupaj poveselili, temveč predvsem da so drug drugemu potožili o svojih težavah in si medsebojno pomagali. Takrat so društvo imenovali Jugoslovanski dobrodelni in veselilni klub, kakor mu še danes mnogi pravijo. V času krize so se prvotnim članom pridružili še izseljenci drugih jugoslovanskih narodnosti. Med drugo svetovno vojno je klub izdatno podpiral rojake v domovini v borbi proti okupatorju. Po drugi svetovni vojni, ko se je gospodarski položaj precej izboljšal, se je število članov zelo povečalo in to na tristo in včasih celo nekaj več. Svoje društveno zemljišče so spremenili v prijazen park z ogromnimi hrami, ki nudijo prijetno senco članom in njihovim družinam, ki se tam zbirajo na nedeljskih družabnih srečanjih. Iz nekdanjih skromnih društvenih prostorov pa je zrastle velika zgradba, ki je članom v ponos. Tam prav radi prirejajo svoje družabne prireditve tudi druga naša društva. Zaradi vzdrževalnih stroškov oddajajo prostore v najem ostalim bratskim organizacijam. Lani, v začetku leta, je mlajši rod pri klubu osnoval svojo sekcijo, ki prireja razne kulturne prireditve, med temi proslavo ob dnevu žena, ob dnevu mladosti, spominskem dnevu itd. Klub je namenjen vsem izseljencem jugoslovanskega porekla, ki v enaki meri cenijo ZDA kakor Jugoslavi-

MARTIN MATJAN IZ FOREST CITYJA

Ko sprejemamo vaša številna pisma, ki nam jih dnevno dostavlja pošta, smo velikokrat ganjeni in ponosni na vas, dragi naši rojaki po svetu. Mnoge od vas poznamo le po pismih, vendar ste tako živi pred nami, kakor da bi si že dolgo bili skoraj sosedje. K tem nedvomno sodijo tudi Matjanovi iz Forest Cityja, Pa. To so: Martin Matjan, njegova žena Jennie, ki pridno neguje domači vrt ter vkuhava in vlaga sočivje in sadje za zimski čas, kakor vemo iz pisem, pa njuna »taščica« Marija Žagarjeva, ki živi z njim in je lani izpolnila že 92. leto. Martin Matjan je klena slovenska korenina, čeprav je rojen v Ameriki v Manticoke. Njegova pisma, ki prihajajo k nam, so napisana v lepi slovenščini. To pa zato, ker imajo Matjanovi tako radi slovensko pesem in besedo. Saj v naši upravi pogosto prejemo njegova naročila za plošče slovenskih pesmi, za kasete in za slovenske knjige. Med drugim je naročil in prejel tudi slovenski slovar v dveh zajetnih knjigah. »Sem ponosen, da sem Slovenec in posebej še, da imam stike z vami. Rodna gruda je zame prijetna, krasna, zelo zanimiva revija,« tako nam je napisal v enem izmed pisem. Rad je imel svoje starše, ki sta bila iz Raven v Šmartnem pri Tuhinju. Napisal je, da je to precej hribovska vas, a lepa in njegovemu srcu draga in da bi bili veseli, če bo kdaj objavljena v Rodni grudi. Dragi rojak Matjan, ob prvi priliki vam bomo željo izpolnili. Matija Matjan je bil doma iz hiše, kjer se je reklo po domače pri Goršetovih, mati Marjeta, rojena Osolnikova, pa je bila iz družine, ki so ji rekli pri Slimškovich.

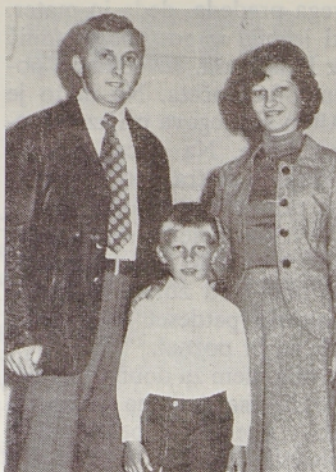

Lydia Schillo

Schillo iz Euclida, ki je pred meseci postala prva žena direktor pri Blue Cross Blue Shield za severovzhodni Ohio. Lydia dela pri tej zavarovalnici devet let in se je v tem času, ko je delala v raznih oddelkih, izkazala kot odlična organizatorica, zato so tudi izmed desetih kandidatov, ki so bili vsi z daljšo delovno dobo, izbrali prav njo in je zdaj pri tej zavarovalnici edina ženska med 22 direktorji. Lydijina starša Joseph in Karolina Zadnik sta med clevelandskimi rojaki znana in spoštovana. Dve desetletji sta vodila lastno restavracijo, pet let pa sta bila upravitelja Slovenskega delavskega doma na Prince aveniji. Oba sta tudi nad pet desetletij člana društva št. 139 Slovenske narodne podporne jednote.

SLOVENKA — DIREKTORICA PRI BLUE CROSS

Da se ženske lahko lepo uveljavimo na vseh področjih, je dokaz tudi imenovanje mlade ameriške Slovenke Lydie

Peter Krobe z ženo in sinom

AVSTRALIJA

TRIGLAV IMA NOVEGA PRESEDNIKA

Na zadnjem občnem zboru Slovenskega društva Triglav v Sydneyu je bil za predsednika izvoljen dosednji referent za kulturo in razvedrilo Peter Krobe, doma iz Kidričevega pri Ptuj. Peter je med našimi najbolj prizadevnimi društvenimi delavci. K organizaciji se je pridružil kmalu po ustanovitvi in takoj poprijel za delo. Že pri prvem obisku na našem društvenem zemljišču, so mu dali v roke kramp in lopato v znamenje, da bo treba veliko garati in vztrajno delati. In Peter res tako dela že vsa

leta. Razen dela pri klubu je neutrudljiv tudi pri slovenskih radijskih oddajah, za katere sestavlja programe, izbira glasbo in poleg tega tudi napoveduje. Tudi v triglavski dopolnilni šoli je vsako soboto: z mladino čita, ji razlaga slovensko zgodovino ter jo poučuje o lepotah in posebnostih Slovenije.

Da bi bil bližje našemu društvu, se je pred dvema letoma preselil iz mesta v Cabramatto, tako da je zdaj le dober streljaj od središča slovenskega življenja v Sydneyu. Ker je še mlad (ima 29 let), mu kljub ogromnemu delu ne zmanjkuje moči. Lažje mu je tudi zato, ker ga pri delu zvesto podpira njegova žena Ivica. Tudi ona je vzorna delavka za našo skupnost. Sodeluje pri radiu, pri dramski skupini in celo pri ženski balinarski sekciji. Ker je Krobejeva družina med rojaki zaslužen cenjena in spoštovana, smo lahko prepričani, da bo novi predsednik uspešno nadaljeval delo prejšnjega predsednika Emila Kukovca in popeljal Triglav v še uspešnejšo bodočnost.

J. ČUJEŠ

DRUGI OBČNI ZBOR V GEELONGU

Jugoslovansko-avstralski kulturno jugoslovanski center v Geelongu je imel 29. avusta lani svoj drugi letni občni zbor, katerega se je udeležilo blizu sedemdeset odstotkov vseh članov. Predsednik Miomir Lazović je poročal o dosedanjem delu centra, tajnik Stevo Raduka pa je zatem spregovoril o problemih in možnostih bodočega društvenega dela. Zatim pa je prebral blagajnik blagajniško poročilo. V razpravi so navzoči člani ugotovili, da je center dobro delal. Po razrešnici prejšnjega odbora so izvolili nove odbornike. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Miomir Lazović, za tajnika nekdanji namestnik tajnika Stojan Trajkovski, za blagajnika je bil soglasno izvoljen nadzornega odbora Mile Jojić Jevto Bain, za predsednika nadzornega odbora Mile Jo-

Na občnem zboru v Geelongu

jič. Za predsednika organizacijskega odbora pa Mirko Zulemija. V novem odboru so še: Ranko Novković, namestnik predsednika, Kosta Klasev, namestnik tajnika, Marko Vlahović, namestnik blagajnika in Vojin Vasić, namestnik predsednika nadzornega odbora.

BELGIJA

USPEL DRUŽABNI VEČER

Društvo sv. Barbare v Eisdenu je priredilo 23. oktobra v dvorani Casino družabni večer, ki je dobro uspel. Predvidena igra »Lepa Micka« pa je morala odpasti, ker je bil glavni igralec Rak ml. zadržan. Na hitro pa ni bilo mogoče najti in naučiti drugega igralca. Na programu so bili turistični filmi iz Jugoslavije in prvi del celovečernega filma. Predvajal jih je Jugoturs iz Bruslja. Pri programu je sodelovala tudi skupina osmih učencev slovenske šole, katere je za nastop dobro pripravila slovenska učiteljica Lucija Užmah. Ta učiteljica, ki je komaj prišla k nam v Belgijo, je zelo delavna in že priljubljena pri starših in otro-

S HVALEŽNOSTJO SE JU BOMO SPOMINJALI

Dne 21. oktobra smo žalostni spremili k zadnjemu počitku članico našega društva Antonijo Trkaj-Bertrand, hčerko znanih društvenih delavcev Franca in Tončke Trkaj. Pokojna je bila rojena v Haseletu v Belgiji 5. avgusta 1929 in je podlegla dolgi mučni bolezni 18. oktobra lani, stara komaj 47 let. Pogreba se je udeležila velika množica rojakov in predstavnikov drugih narodnosti. Vencev in cvetja pa še nikoli nismo toliko videli. Pokojna Antonija je bila zelo nadarjena. Že kot štiriletna deklica je nastopila na naši društveni prireditvi in v vezani besedi pozdravila zbrane rojake. Zatem smo jo leto za letom občudovali na odru. Rasla je in tudi vloge, ki jih je igrala, so bile večje in bolj odgovorne. Rada je nastopala v igrah in tudi najtežje vloge je rada sprejela in jih

izvedla v splošno zadovoljstvo. Bila je izvrstna igralka. Deklamirala je, pela in igrala na naših prireditvah skozi vsa svoja dekliška leta, dokler se ni poročila in je bil njen mož službeno prestavljen v oddaljeni Seraing. Tudi od tam je pridno prihajala na naše društvene prireditve, dokler je ni bolezen položila v posteljo.

Hvaležni smo ji za njeno prizadevno plemenito delo na področju slovenske kulture. Možu, sinu, staršem, sestram in ostalim njenim domačim izrekamo iskrene sožalje!

V ponedeljek 8. novembra se je na naši njivi miru odprl nov grob in v vrstah naših društvenih članov je nastala nova vrzel: pokopali smo našega častnega predsednika Pankracija Spitala. Doma je bil iz Šmartnega pri Velenju, kjer se je rodil 11. maja 1892. Umril pa je v Genku v Belgiji 4. novembra lani. Kakor cvet, ki ga utrgaš, je usahnil. Iskreno žalujemo za njim.

Pokojni Spital je bil izreden organizator in kulturni delavec, zaveden Slovenec, kakršni so danes že zelo redki. Že v prvi svetovni vojni (bil je štiri leta na raznih frontah) je kot mlad vojak na Koroškem organiziral klube slovenskih rojakov. Sestajali so se po lokalih in v zasebnih stanovanjih, kar je bilo za vojake bivše Avstroogrske strogo prepovedano. Zato so ga oblasti preganjale, a on vseeno ni odnehal. Po končani prvi svetovni vojni se je vrnil domov

in si poiskal družico. Ker pa na majhnem posestvu ni bilo dovolj kruha za veliko družino, se je odločil, da gre na delo v tujino. Delal je v Avstriji in Nemčiji. Povsod se je tudi posvečal društvenemu delu.

Bil je med prvimi Slovenci, ki so prišli na delo v Limburg v Belgiji. Za stalno se je naselil v Genku, kjer si je postavil svoj dom. Postal je član društva sv. Barbare v Genku. Ustanovil je pevsko društvo »Slavček«, ki je zatem sodeloval na vsaki prireditvi. Danes društva »Slavček« ni več, vendar je bilo na pogrebu še nekaj pevcev nekdanjega društva, ki so svojemu ustanovitelju zapeli v zadnji pozdrav in slovo. Pokojni je vse svoje dolgo življenje delal pri društvih kot član, odbornik, predsednik in častni predsednik. Veliko izkušenj si je nabral in jih rad posredoval drugim organizacijam. Vsaki slovenski kulturni organizaciji je bil v moralno pomoč, pa tudi materialno je v obilni meri podpiral društva. Njegovo življenje je bilo trd delovni dan: delal je v rudniku in doma je kmetoval, da je preživel svojo številno družino, saj mu je soproga podarila kar enajst potomcev, od katerih jih živi še sedem. Oral, sejal in sadil je na domačem vrtu, poleg tega pa še na slovenskem kulturnem polju. Njegovo ime in delo bo zapisano v zgodovini naših izseljencev kot vzgled. Bil je velika duša v skromnem telesu.

JEAN SMRKE

Franci Pouh in Marlenka Sajevec-Lorsing iz Freyming-Merlebacha v Franciji rada zapojeta v prijetni družbi. S harmoniko se jima pridruži Karli Škruba

FRANCIJA

DOBRO OBISKAN ČLANSKI SESTANEK

Jugoslovansko pevsko podporno društvo Jadran v Freyming-Merlebachu ima novega pevovodjo, Emila Šinkovca, ki bo našemu pevskemu zboru s svojim strokovnim vodstvom res v veliko pomoč. V nedeljo, 7. novembra je imelo društvo dobro obiskan članski sestanek, na katerem smo sklepali o mnogih pomembnih stvareh. Tako smo sklenili, da bosta zbirali prispevke za pomoč prizadetim po potresu v Posočju Karolina Škruba in Pavla Černigoj. Podrobno smo se pogovorili tudi o proslavi jugoslovanskega narodnega praznika. Določili smo datum proslave — 5. december ob 15. uri in program. Kakor vsako leto so na proslavi poleg našega društva Jadran sodelovali tudi moški in otroški pevski zbor ter recitatorji bratskega Slovenskega delavskega društva iz Aumetza in ansambel društva Triglav iz Merlebacha. Več o proslavi prihodnjič.

ANTON ŠKRUBA

ISKRENO ČESTITAMO!

Dne 11. decembra lani sta praznovala petdesetletnico skupnega življenja naša prizadevna člana Blaž Mrgole in žena Marija. Blaž je bil vrsto let odbornik in pomožni blagajnik našega društva — vse dokler mu je zdravje dopuščalo, žena Marija pa je dolga leta pela v našem pevskem zboru. Ob njunem zlatem jubileju se društvo obema toplo zahvaljuje za dolgoletno zvesto sodelovanje pri društvu in jima želi vse najboljše in še mnogo let zadovoljnega skupnega življenja! Obenem toplo čestitamo tudi hčerki Denis, poročeni Klein, k veselemu dogodku, ki je osrečil družino z ljubkim parčkom: fantkom in deklico. Prav gotovo sta malčka v veselje in ponos tudi dedku in babici.

JUGOSLOVANSKO PEVSKO
PODPORNO DRUŠTVO
JADRAN
FREYMING-MERLEBACH

Poklicni ali amaterski vrtnarji, kadar urejamo svoj vrtiček, sadovnjak ali cvetlični vrt, skušamo dobiti čim več informacij. Iščemo odgovore na vprašanja, kdaj zasadimo okrasni grmiček, kdaj je najboljši čas, da zasadimo drevo. Ko želimo kakšno lepo rastlino prenesti iz kraja v kraj, nas zanima, ali bo prenesla drugačne podnebne pogoje, ali bo tej naši vrtnici ustrezala nadmorska višina, na kateri bo od slej domovala? Ali nam bo drevo, ki smo ga zasadili, pozelenelo, ker je v novem kraju mraz hujši, kot je bil v prejšnjem?

Vrsta vprašanj, vrsta odgovorov in priprav je potrebnih, ko želimo eno samo sadiko, en sam grmiček prenesti v drug kraj. Vse priprave in vse potrebne odgovore bomo zbrali, ker želimo, da bi ta rastlina rastla in se razvijala v vsej svoji lepoti tudi drugje, pri nas in ob nas! Želimo si, da bi cvet ali plod, ki bi ju obrodila rastlina, bila bogatejša in lepša. Želimo si, da doživimo čustva ponosa, ki nas navdajajo ob pogledu na tisto, čemur smo s svojimi rokami in skrbjo prispevali, da je pognalo korenine v drugem tujem okolju.

Kaj pa mi? Človek, ki se zapelje z vlakom, avtobusom ali letalom v drugo okolje? Odločimo se za odhod, ne vemo pa osnovnih podatkov o deželi, kamor gremo. Ali pa se odpravimo le z minimalnimi podatki, ki nam jih pove znanec, prijatelj, fant ali dekle. Presajamo sami sebe ali druge osebe, in ne pomislimo, da bo potreben daljši čas prilagajanja. Predvsem pa, da se ljudje med seboj razlikujejo v tem, koliko časa potrebujejo, da se prilagodijo novemu okolju, pa čeprav jih vežejo še tako močna čustva ljubezni.

»S Francijem sva se pred tremi leti odpravila v Belgijo. Še ko sva bila fant in dekle, se je on odpravil v tujino. Takrat sva se domenila, da bova odložila najino poroko. Zdelo se nama je, da je pametno, da gre on sam prej, ker mu je nek njegov dober prijatelj uredil, da je dobil službo. Res je po enem letu ugotovil, da je tam, kjer je,

POMENKI NEUSPELA PRESADITEV

lepo. Pogrešal me je, vsaj tako je takrat govoril. Sklenila sva, da se poročiva in se oba preseliva tja, v Belgijo — oziroma, da še jaz pridem z njim. Rečeno, storjeno! Še nekaj časa po poroki sem bila doma, ker je on ta čas urejal stanovanje.

Doma sem imela službo, saj sem pred poroko končala prvo stopnjo študija. Moram reči, da sem službo, ki sem jo opravljala, imela rada. Večkrat sem pomislila, da jo bom pogrešala. Toda tolažila sem se, da bom že našla tudi jaz službo v Belgiji, ko bom malo bolj obvladala jezik.

In res, ne dolgo za tem, ko sem prišla, se mi je ponudila možnost, da se zaposlim, celo v nekem podjetju, ki je poslovalo z našo deželo. Toda, moje zadovoljstvo ni dolgo trajalo. Kmalu sem zanosila. Mož je predlagal, obema pa se je zdel predlog povsem razumljiv, da jaz po porodu ostanem doma in gospodinjim ter vzgajam otroka. O tem sva premišljala z vseh strani in ugotovila, da se nama to splača tudi ekonomsko, saj bi bilo predrago, da bi otroka vozila zelo daleč v varstvo. Živela sva lepo mirno družinsko življenje. Kuhala sem in skrbela za hišo ter čakala moža, da pride iz službe, da mu

lahko postrežem, naredim domače vzdušje prijetno, da se po napornem delu spočije. Dve leti je bil star najin sin, ko sem začutila določene spremembe pri možu. Ni več prihajal domov s takšnim veseljem kot včasih. Še za takšno malenkost je bil siten in zadirčen. Večkrat sva se sprla. Očital mi je, da se z menoj nima kaj pogovarjati, da ne vem, kaj se dogaja okrog nju. Skratka, dal mi je vedeti, da nekako nisem dorasla njemu in razgovorom. V družbi me je doživljal kot nekakšen priveseček, ki se ne zna obnašati tako, kot bi bilo treba. Tako je pred nami razgrinjala svoje življenje mlada ženska, tri leta svojega zakonskega življenja in življenja v tujini, da bi nam le povedala, zakaj je zdaj tu v domovini, sama z otrokom.

»Nekako sva preživljala tiste čase. Vedela sem, da ni vse tako, kot bi bilo treba. Tolažila sem se, da bo že bolje, čeprav sem čedalje bolj čutila, da bom težko vzdržala, saj sem se morala odreči nečesa, za kar sem se usposabljala — svoje službe. Ne, nisem bila ustrezen partner možu, ki je bil skozi delo bolj povezan z življenjem zunaj doma. Tudi v meni je začetna navdušenost splahnela. Začela

sem se spraševati: Koliko časa bom še samo gospodinja in vzgojiteljica za zaprtimi stenami štirih zidov našega stanovanja? Kljub možu in otroku sem se čutila osamljeno. Življenje se nam je spremenilo tistega dne, ko je prišla moja sestra s svojo prijateljico na obisk.

»Grom iz vedrega neba« je bila ljubezen, ki jo je moj mož začutil do sestrine prijateljice. To je bilo preveč. Še nekaj mesecev je minilo, dokler ni v meni dozorela odločitev, da odidem. Saj brez ljubezni nimam kaj iskati tukaj. Zaradi ljubezni do moža sem bila v tujini, zaradi ljubezni do družine sem žrtvovala svojo službo, poklic. Zdaj ni bilo več razloga, da bi samo sebe žrtvovala nečemu, oziroma tistemu, kateremu nisem bila potrebna. Odšla sem z otrokom. Zdaj sem tukaj. Zaposlila sem se, otroka mi pomaga vzgajati teta pri kateri živim. Tu doma, sem že osem mesecev.»

Med tem časom je mož pisal, da bo tudi on prišel nazaj v domovino. Spoznal je, da je tudi ta zaljubljenost bila nekaj, kar je hitro minilo, nekaj, kar je bilo posledica krize, v katero sta padla mlada zakonca, ko sta se »presajala« v drugo okolje, ne da bi pomislila na posledice. Predvsem pa ne na to, da sta oba rasla v domovini, kjer mož in žena stopata vštric, kjer mož in žena želita vsak na svojem delovnem mestu čutiti zadovoljstvo, da lahko z drugimi skupaj ustvarjata in delita skrbi in zadovoljstvo dela. Tisti, ki raste v kakšnem družbenem okolju že od majhnega, težko sprejema nove življenjske pogoje, v katerih je žena doma, gospodinja in mati. To je potem tisto nasilno »presajanje«, o katerem ne premišljujemo dovolj še prej, preden storimo določene korake. Namesto pričakovane rasti in nadaljnega zorenja naše osebnosti doživljamo utesnjenost, zakrnelost. V drugačnih življenjskih razmerah »pozebejo« naša čustva, da jih še tako vroča ljubezen ne ogreje.

AZRA KRISTANČIČ,
DIPL. PSIHOLOGINJA

O, kako je resničen ta izrek našega velikega pesnika! Mnogokrat mi je ta stavek šel skozi misli za časa mojega bivanja v tujini... Vse materialne dobrine Združenih držav Amerike niso mogle odtehtati zaklada mojega srca — moje rojstne domovine Slovenije! Moram pa reči, da nismo vsi Slovenci enako ustvarjeni. Po mojih izkušnjah so večini naših ljudi več vredne materialne pridobitve teh njihovih novih domovin, kot pa njihova rojstna domovina in njen narod! Jaz sem prepričan, da ako bi moral živeti vse življenje v tujini, da bi bilo moje življenje popolnoma zavrženo! Zato sem se s svojo osemletno hčerko Julijano lansko leto dvignil in priletel preko Atlantika nazaj v najlepšo deželo na svetu — v Slovenijo!

Tu v domovini imam še mamo, ki me je med mojim obiskom doma vprašala, če bi hotel prevzeti njeno posestvo. Rekel sem, da rad, samo da moram iti nazaj v ZDA po hčerko Julijano. Šel sem na-

Jože Peterkel s hčerko Julijano

DOMOVINA TI SI KAKOR ZDRAVJE

zaj in srečno pripeljal moj najdražji zaklad v domovino svojih staršev! Ni mi žal te posebne poti čez Atlantik! Hčerka mi je hvaležna za to

mojo pot. Hvaležnost izraža s pridnostjo pri učenju slovenskega jezika in drugih gih predmetov na osnovni šoli v Žireh. Po enajstih mesecih

bivanja v Sloveniji govori skoraj brezhibno slovensko! Ima samo še nekaj težav, kot so sklanjanje samostalnikov in drugi elementi slovnice. Tudi to bo v bližnji bodočnosti premagala.

Moram reči, da mi ni žal, ker sem se vrnil v rojstno domovino! Res je, da se dnevno soočam s stvarnostjo. Menim pa, da bom s pridnostjo in z bistrim umom v par letih dosegel isti življenjski standard, kot sem ga imel v ZDA! Na kmetiji moje mame se nameravam posvetiti kmečkemu turizmu. Seveda se bom držal vsaj delno tradicij t. j. gojil bom živino, prideloval bom krompir, koruzo, repo, zelje itd. Želeti bi bilo, da bi me mnogo naših izseljencev posnemalo! Tako bi propadu zapisane kmetije ponovno zaživele v dobro lastnikov samih in v dobro naše narodne skupnosti!

Zaključujem ta moj sestavek z izrekom pesnika Župančiča: »Sveta si zemlja in blagor mu, komur plodiš!«

J. PETERKEL

Okrog vasi je bilo vse zeleno. Bil je lep, sončen, majski dan. Oče mi je rekel: »Mila, letos boš pa ti za pastirja, Ivan se bo učil košnje in drugih opravil.«

Zatem je oče odvezal krave in mi dal leskovo šibo in rekel: »No, kar odženi jih.«

Prejšnje leto sem večkrat skupaj z bratom gnala krave na pašo. Zato sem vedela za vsak pašnik. Zdaj pa mi je srce močnejše utripalo, ker sem bila sama za pastirja. Krave so skakale sem in tja po vaški poti, ko pa so zagledale travo, so se začele pasti.

Takrat mi je bilo devet let. Od tistokrat sem pasla naše krave vsa leta, dokler sem bila doma. Zjutraj sem jih gnala na zagrad, kamor ni bilo daleč. Popoldne pa na bolj oddaljeno Pleče. Zelo težko je bilo vstajati zgodaj zjutraj. Mati me je zjutraj poklicala: »Mila, vstani, ura je že šest!« Pa je bilo včasih komaj pol šestih. Tisto poletje je dobila naša Siva telička.

KAKO SEM KRAVE PASLA

Očeta sem vprašala, ali ga bomo imeli doma, ali ga bomo prodali. Rekel je, da ga bomo imeli doma. Tega sem bila vesela. Teliček je lepo rasel in se redil. Imenovala sem ga Miško. Kadar sem bila doma sama, sem ga spustila iz njegovega zgrajenega kota v hlevu k materi Sivi, da se je napil mleka. Potem sem ga le s težavo spravila spet nazaj. Bil je močan in me je kar nosil po hlevu, da sem bila umazana od gnoja. Pozneje smo ga učili piti mleko. Jaz sem mu s prstom najprej namazala smrček z mlekom potisnila smrček v skledo z mlekom. Težko je šlo in oba z očetom sva bila včasih vsa mokra od mleka.

Ko je Miško zrasel in se po-

redil, pa se je oče odločil, da ga bomo prodali. Meni je bilo hudo, očitala sem mu, da je obljubil, da ga bomo obdržali doma. A oče je rekel, da je treba plačati davke in tudi sena ni bilo pri hiši za živino. »Prodali bomo jabolka in krompir, oče, naj ostane Miško pri hiši,« sem moledovala in kar na jok mi je šlo. Ni mi uspelo. Mislila sem, kako lepo bi bilo, če bi Miško ostal. Čez leto ali dve bi bil že za vprego. Orali bi sami z našo kobilo in Miškom in ne bi nam bilo treba hoditi k Škofu izposojat konja, kar sva morala z bratom odslužiti, da sva sosedu pomagala saditi krompir, oče pa je kosil njegove travnike. Kako naporno je bilo, ko smo iz

loke v dolini vozili v hrib seno. Vsakih nekaj korakov sta konja obstala, da sta se oddahnili, jaz pa sem tedaj hitro podložila kamen pod kolo, da voz ni zdrčal navzdol. Objela sem telička, se naslonila na njegovo sivo dlako in zajokala na ves glas.

Pritekla je sosedja in razburjena vprašala, če me je morda krava brenila. Odkimala sem in jokala kar naprej. Morda je uganila, zakaj jočem. Pa me je okregala: »Sram te bo, di, da se tako dereš,« in je odšla.

Moje solze in moja žalost niso nič zalegli. Oče je telička prodal. Kakor jaz je tudi Siva žalovala za njim, zato je nekaj časa nisem nič tepla, čeprav mi je pri paši uhajala v škodo.

Še zdaj tu v Avstraliji večkrat sanjam o tistih dnevih, ko sem doma pasla naše krave. Vselej se spomnim tudi Sivinega telička Miška, ki ga je oče moral prodati, preden je zrasel v volička.

M. D. AVSTRALIJA

OTROCI BERITE

TRIJE UMETNIKI

Mama je odšla na trg in dolgo je ni bilo domov.

Preden je šla, je rekla:

»Danes je mraz, zato boste šli samo popoldne, ko se bo otoplilo, za eno uro na dvorišče. Zdaj se pa lepo igrajte.« Zunaj je bilo zares mraz. Tako mraz je bilo, da še snežiti ni moglo. Le kdaj pa kdaj je zaplesala po zraku samotna snežinka, ko da se je izgubila od jate pod nebom.

Pika je primaknila stol k oknu in se zagledala na prazno, zamrznjeno dvorišče. Bilo ji je pusto. Alenka in Igor sta igrala pri mizi šah.

Takrat je priplesala mimo šipe drobna bela zvezdica. In tamle še ena. In še ena. Začelo je snežiti gosteje.

Piko je to razveselilo, da je zaploskala.

Alenka in Igor sta komaj povzdignila oči in se spet zamislila v igro.

Pika je obsedela pri oknu in naslanjala brado med dlani.

Zašepetala je:

Snežinke, snežinke lete,
lete čez goré,
preko poljan,
in rožic ni več.
Otroci se vesele.

Prevzelo jo je tako veselje, da ni mogla odnehati. Nič več ni videla snežink, zagledala se je nekam daleč, daleč... in videla zelen travnik, poln cvetk. In že se ji je dvignila iz srca in splahutala z ustnic druga pesmica:

Pisana cvetka,
majhna si še,
zvončki zvonijo,
trobentice trobijo —
in za konec še zapela:
tra-ra-ra-ra,
ra-ra-ra-ra,
tra-ra,
ra-ra-ra-ra!

Takrat so se ji ustavile oči na črni postavi, ki se je premikala po strehi nasprotne hiše, in zagledala je dimnikarja, ki je previdno stopal po slemenu strehe in vlekel za seboj omele. In brž si je izmislila:

Dimnikar je majhen,
pa vseeno pometa strehe.
Spomnila se je, kako so nekoč šolarji nagajali dimnikarju, in dodala:

Otroci mu nagajajo,
on se pa smeje.

»Kaj praviš?« je vprašala Alenka in dvignila glavo od šaha.

»Nič. Pesmice zlagam.«

»Še meni povej kakšno.«

Pika se je zamislila in ponovila pesmico o dimnikarju. Videla je, da je sestri in bratu pesem všeč. Posebno brat jo je gledal z občudovanjem.

»Ampak dimnikar ne pometa streh,« je pripomnila Alenka.

»Saj je samo pesmica,« se je branila Pika.

»V pesmi lahko pometa strehe,« je menil Igor, ki je hodil že v četrti razred. Popustila je tudi Alenka. Vzela je celo papir iz predala pa rekla:

»Še enkrat jo povej, da si jo zapišem.«

Pika je narekovala, Alenka pisala. Napisala je tudi pesmico o snežinkah in tisto o pisani cvetki.

Potem je rekla Alenka: »Tudi jaz sem si nekaj izmislila. Napisala bom povestico.« Takoj se je lotila pisanja.

In medtem ko je Pika spet gledala skozi okno in šepetala pesmice, Alenka pa pisala povestico, se je spomnil Igor flavte. Ustopil se je na sredo kuhinje, nastavil flavto na ustnice, globoko zajel sapo, da je kar belo pogledal, in dvignil prste leve noge.

»Ena, dve,« je štel v mislih, potem pa zaigral. Zaigral je skalo navzgor in navzdol, vzel note in ponavljal prvo vajo. Z nogo si je dajal takt, prsti so pritiskali na luknjice in iz piščalke so prihajali tako čudoviti glasovi, da so se vsi spraševali, od kod se sploh jemljejo.

V tem je tudi Alenka končala svoje pisanje in rekla:

»Zdaj pa poslušajte povest!« Pika in Igor sta bila rado-

vedna, kakšna je ta povest, ki je bila tako hitro napisana, in sta se pripravila k poslušanju.

Alenka je brala:

STRIC LOJZE IN HLAČE

Nekoč je živel stric in ime mu je bilo Lojze. K njemu je prišla na počitnice deklica, ki ji je bilo ime Alenka. Alenka je prosila strica Lojzeta: »Stric, stresi mi hruško!« Stric se je obesil z obema rokama na vejo. Takrat pa se mu je utrgal pas in skoro bi izgubil hlače. Alenka se je zasmejala. Tudi ljudje na travniku so se smejali. Bilo je zares smešno.

K O N E C

Pika je zaploskala: »Krasno!« Igor se je zamislil, in ko je presodil, je rekel:

»To bi bilo pa skoraj za čitanko.«

Alenka se je sama čudila, kako lepo povest je napisala. Rekla je, ko da se ji je posvetilo v glavi:

»Saj res! Ne bom šivilja, rajši bom pisala povesti.«

»Jaz pa bom skladala pesmi,« je rekla Pika.

»Jaz pa ne bom vozil avtobusa, rajši bom igral na flavto,« je rekel Igor.

In prav takrat, ko so se vse tako lepo zmenili, so se odprla vrata in vstopila je mama. S trga je prinesla polno mrežo — kruh, mleko, solato. In tudi jabolka so rumeno gledala iz mreže.

»Kaj ste pa delali?« je vprašala mama.

»Jaz sem skladala pesmice,« je povedala Pika.

»Jaz sem napisala povest!«

»Jaz sem igral na flavto!«

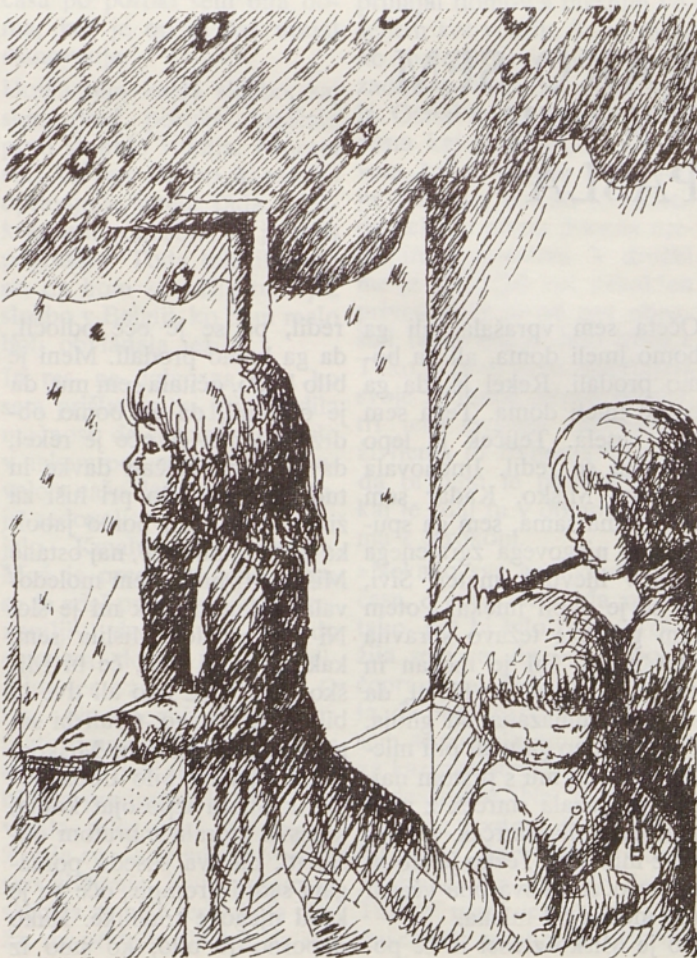
»To ste bili pa zares pridni,« je rekla mama in dala vsakemu jabolko.

CVETKO ZAGORSKI

NAŠI PRAZNIKI

Januar je prvi mesec v letu; in prvi dan v januarju je prvi naš večji praznik, saj začnemo tedaj vse na novo, boljše, lepše, srečnejše. Zunaj je zima, zunaj je mraz, mi pa sedimo v topli sobi, se sladkamo s poticami in drugimi dobrotami in se veselimo novih dni, ki so pred nami.

Da bi jih preživel zdravi, srečni in veseli!

PESEM
NOVEMU LETU

Kot vesela pesem v srcu
novo leto k nam gre v svate,
s smehom se spreha v polju,
da pšenice bodo zlate.

Gre po polju, gre v gorice,
da bo trta dobro obrodila,
da bo kaplja vinska kaplja
se v jeseni pozlatila.

Gre čez reke in potoke,
da vodá se bo nabralo
da bo hidroelektrarne
kot orjak močan pognalo.

Gre med stroje, gre v
tovarno,

ki nam nove čase kuje,
kjer se tisoč isker kakor
zlatih zvezd pred nas usuje.

Naj le pride novo leto
k nam, naj srečo nam
pripelje —
dobro leto, mlado leto,
zdravje in veselje!

VOJAN ARHAR

UGANKA

Nemirna, mokra brata,
zapreta dvojna vrata.
Zapreta ju brez špranje,
pogrezneta se v spanje.

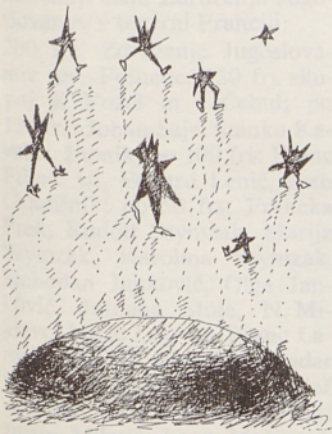
NEŽA MAURER

ZVEZDE SE LOVIJO

Bele iskricice pršijo
izpod neba;
tam se zvezdice lovijo.
Vsaka teče, kar le zna,
po srebrni Rimski cesti.
Izpod drobčenih peta
z belim srebrom obloženih
bele iskricice pršijo
prav do nas
na rjava tla.

Kmalu zemlja bo podobna
Rimski cesti, narejeni
iz drobcev belega srebra.

*

KROŽEK MLADIH
DOPISNIKOV

Pastelna risba Cvetke Žibek iz 6. r. slovenske šole
v Reutlingnu

MOJ NAJLJUBŠI
PRIJATELJ

Moj najljubši prijatelj je Blagoje iz Bajine Bašte v Srbiji. Stanuje na podstrešju. Malo je starejši od mene in zelo dobro se razumeva. Pri vselitvi v sobe sva si pomagala. Obešala sva slike in prevlekla stene. Oba imava rada moderno glasbo. Blagoje posebno rad trenira karate. Ko pride zvečer s treninga tudi mene marsičesa nauči. Tudi pri učenju si pomagava. Pri matematiki pomaga on meni, jaz njemu pa pri angleščini. Tudi mojemu očetu je pomagal, ko je bilo treba znositi ozimnico v klet. Blagoje je dober in priazen fant. Zelo bi ga pogrešal, če bi se preselil drugam. Moja želja je, da ostaneva zvesta prijatelja tudi takrat, ko se za vedno vrneva v domovino.

BORUT ŽEKŠ,
7. RAZRED SLOV. ŠOLE,
SINDELFINGEN

DAN VARČEVANJA

Tudi v tujini imamo slovenski otroci dan varčevanja. Takrat učenci varčevalci pri Ljubljanski banki prinesejo v šolo svoje prihranke v ljubkih pikapolonicah. S ključem, ki je shranjen pri Ljubljanski banki, odpiramo hranilnike, iz katerih se vsujejo potem različni kovanci. Na tihem tekmujejo med seboj, kdo je več prihranil. Privarčevano vsoto zapišemo v hranilno knjižico posameznega varčevalca. Ves denar preštejemo, sortiramo, zapišemo v blagajniško knjigo in ga spravimo v glavno blagajno Ljubljanske banke, ki

naše skromne prihranke visoko obrestuje. Varčevanje je najboljše pot do uresničenja različnih želja, ki se porajajo v mislih nas mladih varčevalcev.

MAJA RABUZA,
7. RAZRED SLOV. ŠOLE,
SINDELFINGEN

POGLED
SKOZI OKNO

Zjutraj so me zbudili sončni žarki in pogledala sem skozi okno. Videla sem, kako se je sonce trudilo prodreti skozi oblake, da bi zbudilo še druge otroke po svetu. Pred oknom so se preletavali drobni vrabčki in čivkali. Na sosedni strehi pa sta sedela dva golobčka in grulila. Tudi njima je bil ta dan všeč. Po cesti so že vozili prvi avtomobili. Hiteli so kot rakete. Tu in tam so zacvilile zavore, ko so jih vozniki ustavili. Vesela sem bila lepega dneva, še bolj vesela pa bi bila, če bi me prijazno sonce zbudilo v domovini. Tam bi bil sončen dan zame še dosti lepši.

ROZI ŠUŠTERŠIČ,
7. RAZRED SLOV. ŠOLE,
REUTLINGEN

MOJA SESTRA
SABINA

Moja sestra Sabina je leto in pol mlajša od mene. Ima kratke temne lase. V gimnaziji je odlična učenka in zaradi tega sem zelo ponosna nanjo. Večkrat mi pomaga pri nalogah ali pa mi razloži novo snov. Po navadi se zelo dobro razumeva. Skupaj

igrava tenis, se voziva s kolesi ali pa hodiva na sprehode. Na žalost se pa tudi večkrat skregava, ker se Sabina zelo hitro razjezi. V najhujši jezi me tudi udari, jaz seveda pa njo nazaj. Potem sva si pa kmalu zopet dobri.

Včasih se skregava tudi zato, ker hoče Sabina vedno vse boljše vedeti kakor jaz in nobena od naju ne more dati drugi prav. Takrat sem zelo jezna na Sabino. Kadar je pa ni doma, jo pa zelo pogrešam in si mislim, kako bi bilo hudo, če sploh ne bi imela sestre. Zvečer ko greva v posteljo se dostikrat dolgo pogovarjava. Probleme skupaj rešujemo in vse si zaupava.

BLANKA CILENŠEK,
8. RAZRED SLOV. ŠOLE,
NAGOLD
POGLED SKOZI OKNO

POGLED
SKOZI OKNO

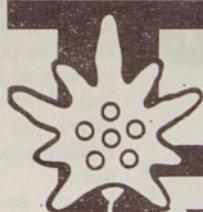
Popoldansko sonce je prijetno posijalo skozi moje okno. Pogledala sem ven. Zlatožareči žarki so obarvali daljne hribe. Prijeten mir sta motila le dva vrabčka pred oknom, ki sta skakljala z veje na vejo in si nekaj dopovedovala. Bila sta ljubka in razigrana. Eden je bil bolj nagajiv in je kljuval drugoga. Vreščanje je postalo precej glasno. Odletela sta in se potem spet vrnila in sedla na drobno vejico v grmu. Naenkrat sta vrešče odletela. Zgledala sta sosedovo muco Minko, ki je bila skrita pod grmom. K sreči sta ji pravočasno pobegnili. Muca Minka si je jezno obliznila smrček. Ostala je brez dobre malice. Leni se je odplazila domov. Sonce je še toplo sijalo in razlivalo svoje zlato po vrtu. Naenkrat sem se zavedala, da me je pogled skozi okno povsem premamil in sem pozabila, da sedim pri domači nalogi.

MARJANCA CEROVŠEK,
7. RAZRED SLOV. ŠOLE,
REUTLINGEN

TA ŠKRAT!

Nagajivi tiskarski škrt je v 12. številki pod dopisom »Spet imamo slovensko šolo« pohrustal podpis dopisnika. To je naš mladi sodelavec Borut Kokalj iz Torkenweillerja pri Ravensburgu, kjer so po dveh letih v veliko veselje otrok in staršev, spet dobili slovensko šolo. Več o tej šoli, šolarjih in novi učiteljici bomo povedali prihodnjič.

Uredništvo

JILANIKA

Kranj

ženska - moška otroška - športna obutev

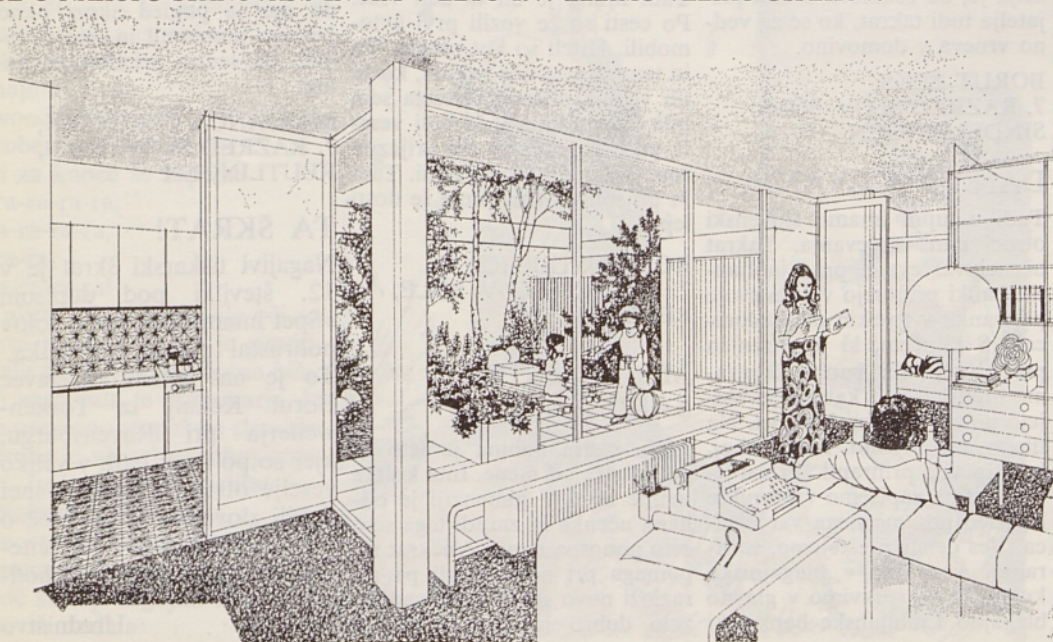
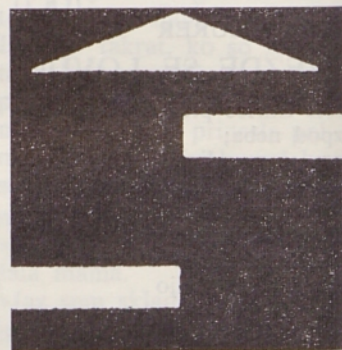
STANOVANJA VSEH VELIKOSTI

V SODOBNO UREJENIH IN OPREMLJENIH NASELJIH V LJUBLJANI,

STANDARD-INVEST

STANDARD-INVEST, LJUBLJANA, CELOVŠKA C. 89, TEL. 57 477, 55 475.

NAŠIM ZDOMCEM IN IZSELJENCEM NUDIMO BREZPLAČNO VSE POTREBNE INFORMACIJE O NAKUPU STANOVANJ IN JIM V LETU 1977 ŽELIMO VELIKO USPEHOV.

PRISPEVKI ZA POSOČJE

FRANCIJA

Naši zavedni rojaki v Franciji tudi nikoli ne pozabijo svoje rojstne domovine, kadar se zgrnejo nad njo težave. To vemo že iz prvih povojnih let, ko so naši rudarji iz Pas de Calaisa in drugod pridno zbirali za nakup visokep eči za naše železarne. V ta namen so mnogi prispevali tudi po enega ali celo več ših-tov. In tako je končno železar-na na Jesenicah dobila drago-ceno darilo — visoko peč. Ro-jakom darovalcem so se jeseniški železarji skromno oddolžili s tem, da so jih vsako leto, ko so z družinami prihajali v do-movino na svoj letni oddih, na jeseniškem kolodvoru pričakali s svojo delavsko godbo in jim zaigrali v pozdrav. Tudi v kata-strofalnem potresu, ki je pred leti razdejal Skopje, so se tudi naši rojaki v Franciji odzvali v pomoč z lepo nabirko. In tako so se tudi zdaj ob katastrofalnem potresu, ki je pred meseci prizadel naše Posočje, pridružili našim ljudem v Avstraliji, ZDA, Kanadi in drugod izven meja domovine tudi rojaki iz Franci-je s svojo nabirko za pomoč prizadetim.

Predsednik združenja Jugoslo-vanov v severni Franciji Justin Čebul nam je sporočil, da so za prizadete naši rojaki zbrali 4132 frankov in ta znesek odposlali na naslov Rdečega križa Slovenije v Ljubljano. Priložil je tudi seznam posameznih da-rovalcev s pripombo, da se pre-cej darovalcev ni podpisalo s polnim imenom in naj torej oprostite, če ne bodo prav, od-nosno sploh ne bodo omenjeni. (V kolikor bi ti, ki morda v se-znamu ne bodo omenjeni, to želeli, naj nam to sporočite v uredništvo in bomo naknadno radi objavili.)

V pomoč žrtvam potresa v Slo-veniji in Benečiji so darovali naslednji člani Združenja Jugo-slovanov v severni Franciji:

200 frs. Združenje Jugoslova-nov sev. Francije, 130 frs sku-paj K. Vozel in J. Čebul; po 120 frs: Johan Saje, Stanko Ka-valar, župnik; po 100 frs: Franc Filipič st., Edvard Lenič, Ivan Gradišnik; po 50 frs: Francka Prek, Rudolf Szymzak, Marija Szymzak, Karolina Szymzak, Slobodan Janković, Olga Jan-ković, Julijana Stojce, N. Mi-klavec, Ignac Lajovic, Franc La-jovic, Cistar Cislak, Leander Kopač; po 40 frs: Anton Judež in Alojz Razložnik; po 30 frs: Justin Miletič, Leon Macieusc,

Vozel-Kotar, Terezija Kozole; po 25 frs: Jozef Zorko; po 20 frs: Anton Cigan, Franc Raz-ložnik, Ivanka Chevalier, Janko Janc, Violete Andrie, Marija Centrih, Jožef Centrih, Pavla Žibert, Jožef Žibert, Jožef Ba-bič, Jožef Skubic, Viktor Fak-tor, Ivana Guzelj, Henrik Zu-pan, Ivan Vrankar, Sajovic-Zakozewaki, Franc Mlakar, Michel Perche, Martin Brodar, Valentina Kuhar, Anton Vidas, Jožef Filič, Olga Blatnik, Jean Grodecki, Jožef Simončič, Alojz Kurent, Marija Mlinar, N. Kovač, Anton Mustar st., Anton Mustar, Vinko Razlož-nik, Zorko-Jaraskiewicz, Zor-ko-Gričar, Rudolf Zupančič, Milan Cistar, Martin Zorman, Jožef Pezdevšek, Terezija Udouč; Po 15 frs: Artič-Zlo-binski, Kralj-Poželj; Po 10 frs: Marko Anicotte, Claude Bou-lard, Gueva-Zorko, Jean Jagod-zinski, Albina Pušnik, Martin Ribič, Gabos-Zorko, Vinko Mlinar, Marija Mlinar, Marija Rahle, Rahle-Pruvost, Karolina Vozelj, Anton Vozelj, Franc Cehte, Guy Razboršek, Beti Hribovšek, Franc Saje st., Franc Saje Silvo Gumzaj, Edu-ard Valetič, Ivana Šinkovec, Franca Rus, Ivan Klavžar, Pa-vel Merkonje, Zofi Zunančič, Franc Cerjak, Vozniak-Naverš-nik, Jožefa Naveršnik, Jožef Erat, Alojz Umek, Justina Sku-bic, Jean Viski, Ernest Rahle, Jožef Petričič, Ljudmila Žafran, Madeleine Jordan, Ivan Dragaš, Ema Kunaj, Louis Ri-chars, Paul Rahle, Valentin Mi-klavec, Leon Richard, Adolf Vahtar, Ana Seničar, Beauval-Tomšič, Alojz Tomšič, Kepa-Bučar, Matilda Zupanc, Zofija Gaberšek, Eduard Rataj, Ivan-ka Lečnik, Vilko Lečnik, Leč-nik-Gilles, Anton Jager, Karol Zupančič, Marija Pintar, Ivan Vozelj, Villi Zupan, Gradimir Nedeljković, Ivan Rahle, Pavla Pistotnik, Louis Kurent, Andre De Smith, Franc Burnik, Ga-briele Vresk, Marija Pernišek, Mici Martinčič, Polona Gomil-šek, Marja Dolinar, Lovri Fili-pič, N. Bukal, Emle Križ, Jo-han Tome, Vencel Miklavec, Andrej Jerej, Jožef Trebše, Jo-žef Čanžek, Vačje-Brodnik, Franc Mihevc, Tone Podgor-šek, Fani Podlunšek, Kristina Sršen, Ivan Podlunšek, Martin Kolenc, Angela Konže, Ivan Rahle, Alojzija Eahle, Marija Zizek, Ivan Druič, Anton Vosi-lo, Štefan Gradišnik, Janine Zorko, Jožef Šustar, Augusta Potrpin, Gregor Potrpin, Janko Jazbentič, Gjideva, Jazinski, Anton Jedrejewski, Jožef Brvar, Jean Brodar, Stanko Bastič,

Ana Pirc, Aneta Guzelz, Ivan Guzelj, Ivan Lindič, Hugo Di-be, Štefanija Vozel, Poulet-Somac, M. Vidmar, Jožef Žibert, Amici, Ana Cistar, J. Kadionik, Sonja Rozman, Ernest Umek, Gračner, Poznič Janko, Jean Vidmar, Brogniez, Bachelet-Gračner, Bernard Dube, V. Že-leznik, Patrik Vozel, Janez Demšar, Tony Demšar, D. Le-rouse, Danijel Quin, Mi-chel Menet, Marija Zvonar, Ju-stina Geofrey, Mira Ciszewski, Danijel Zorko; po 7 frs: Vencel Vozel; po 5 frs: R. Camus, J. Flahaut, Michel Demarez, Grandys, Petar Mutnik, Franca Selan, Ana Grahek, Anton Bas-tič, Franca Furlan, Franc Ci-ca, Angela Sedlar, Marija Ko-vač, Štefanija Brvar, Rozalija Vozel, Ivan Dacar, C. J., Al-fonz Kramer, Sluzarek-Kos, Marjeta Bučar, Lucija Breza, Lojza Suhadolčan, Michel Bon-deause, Todor Kacmarek, Pier-re Richard, Franca Zupančič. Vsem darovalcem kakor tudi pridnim zbiralcem prispevkov v imenu prizadetih iskrena za-hvala.

BELGIJA

Člani društva sv. Barbare iz Eisdena so zbrali v pomoč po potresu prizadetim v Posočju 10.000 belgijskih frankov. Prispevali so naslednji rojaki: 4000 Bf Lavrič; 300 Bf Lindič; 200 Bf Trkaj, 185 Bf Neimenovani; po 100 Bf: Fmrke, Rak, Radič, Tanjšek, Mesojedec, Ravinšek, Breznikar, Kodeh, Pezdevšek, Pezdevšek I., Erdela; po 50 Bf: Lorbeg, Roffare, Kukovčič, Jakelj, Bekers, Žnidar, Korelc, Globevnik, Jurca, Štifter, Kres-se, Ramšak, Sinkovič- Ledinek, Omerzu, Cvelbar, Pečar, Oset Tisnikar, Božič; 40 Bf Doboš; po 20 Bf: Golob, Kaplar, Strk, Doboš I., Čatar, Mrakič, Gobe-ca, Percia, Kadušar, Društvo sv. Barbare v Eisdenu je prilo-žilo iz svoje blagajne 6465 Bf. Iskrena hvala!

KANADA

Vse nas je presenetila vest o po-tresu na Tolminskem. Seveda je že pet mesecev, od kar se je to zgodilo. Med tem časom je že spet ponovno rušilo, kar ste obnovili in drugo. Čutimo dolž-nost pomagati svojim v domo-vini. Zato je naše društvo »Sim-on Gregorčič« organiziralo nabiralno akcijo za pomoč pri-zadetim na Tolminskem. Skoraj vsi člani našega društva in pa še drugi prijatelji so pri-spevali svoj dar za pomoč po-trebnim. Želja društva »SG« in prav tako vseh darovalcev je, da bi se ta vsota, ki smo jo na-

brali, vložila v najbolj potrebne objekte. Predvsem je naša želja, da bi se pomagalo starim lju-dem, mogoče imate v planu starostni dom ali podobno. Pre-pričani smo, da bo vaš odbor poskrbel in uredil, da bo za vse prav.

Vsi vam želimo veliko uspeha in požrtvovalnosti. Iskren po-zdrav vsem na Tolminskem

V imenu društva

»SIMON GREGORČIČ«

Štefan Humar

Seznam vseh, ki so prispevali za pomoč od potresa prizadetim na Tolminskem:

Društvo »Simon Gregorčič« — čisti dobiček od piknika 29. 8.: \$ 833.—

Po \$ 100.—: Š. Humar, Janez Senica;

po \$ 75.—: Semru Vinko;

po \$ 50.—: M. Serazin, I. Hu-mar, Adolf Škrl, Vičič Ivan, Uršič Anton, Dr. Mihič, Pra-protnik, Kofol Anton, Myro-njuk Slavka-nik, Fidel Alojz, Smrdelj Ciril, Bostjančič Frank, Paradis Roman, D. Jančič, J. Kopač, Kodila Štefan, Princ Alojz, Gabršček Mirko;

po \$ 40.—: Viktor Grlj, M. Bi-težnik, Gerbec Cvetka;

po \$ 35.—: P. Humar;

po \$ 30.—: Udovič Ivan, Zu-mič Janko, J. Štefančič, J. Ma-ligoj;

po \$ 25.—: S. Saksida, Dr. F. Porovne, Tomšič Dora, I. Do-lenc, T. Blaskovich, L. Movrin, Tiskarna »Belič«, J. Počkaj, Furlan Vida, Koren Franc, Bu-cik Roza, Žgavec Franc;

po \$ 20.—: D. Lovišček, Olga Saksida, Bratina Milan. Lipi-čar Marica, I. Jagodnik. B. Ber-ce, B. Pahor, I. Jope, J. Rotar, J. Kanalec, M. Gorjup, A. Pregelj, A. Slavo Klemenčič, J. Su-štar, F. Seljak, O. Boštjančič, Vida Grlj, M. Jaksetič, J. Volk, S. Skrt, A. Zabukovec, B. Ces-nik, J. Gorjup, I. Sankovič, O. Hull, S. Jaklič, F. Karmel, Ivan Premrl, Elizabet Tanko, I. Zi-gon, J. Kersnik, I. Nemanič, L. Fister;

po \$ 15.—: S. Zadel;

po \$ 10.—: J. Kavčič, J. Milan-nov, E. Cetrič, Andrej Leban, Zidar Jože, Knez Jože, R. Pan-gos, F. Boštjančič, N. Bevk, Ja-nez Premrl, J. Skibin, D. Dro-zina, A. Frank, J. Vitez, A. To-mazič, S. Kirn, L. Svetina, Mar-garet Sheeham, M. Hrejak, T. Majdič, A. Sumandl, C. Skočir, R. Murovec, L. Ženko, A. Ne-manič, A. Fale;

po \$ 5.—: A. Sednjak, Vojan Mozetič, P. Chiveh, M. Čeligoj, R. Kavčič, S. Batič;

po \$ 1.—: F. Prelc (Cleveland USA), D. Kofol;

skupaj \$ 3500.— can. dolarjev

Tudi to pot se bomo pogovarjali o dognanjih in spoznanji profesorja Paternosta o trenutnem stanju in usodi slovenske jezikovne in narodnostne skupine v Minesoti v Ameriki.

Predvsem mu moramo biti hvaležni za precej izčrpen in gotovo strokovno zelo neoporečen zapis besednega zaklada, glasovja in stavčne skladnje tamkajšnjih slovenskih naseljencev prvega, drugega, tretjega in četrtega rodu. Sodobna sociolingvistična delovna metoda mu je omogočila, vsestransko razgrnitev vprašanj, ko soodločajo pri oblikovanju, razvoju in premikih jezika v razmeroma osamljeni narodnostni skupini.

Ko so prvi naši naseljenci prišli v večjem številu v isti kraj, so se že iz samoobrambnih razlogov v nastopih navzven zelo strnili, da niso ravnali kot posamezniki, temveč kot skupina in si tako kolektivno pridobili nekaj življenjskega prostora v tujem jezikovnem okolju, po drugi strani pa so se — spet iz življenjsko razumljivih razlogov — kot posamezniki poskušali jezikovno, človeško in strokovno znajti v tekmi z drugimi.

Tak skok v vodo — v prišpodobi povedano — je za jezikoslovca posebno zanimiv in dragocen, saj mu nekaj takih zapisov in primerjava pojavov pokaže, da so rezultati, bodisi isti ali različni, s tem pa nakaže zakonitosti, mimo katerih ne more ob primerjavi posameznih jezikov.

Tako so na primer izredno dragocene Paternostove ugotovitve o slovenskem glasovju v prevzetih besedah. Prevladujejo namreč dolgi ozki samoglasniki, ne le v predzadnjih, tudi v zadnjih in edinih zlogih, čeprav so bili in so v angleški predlogi ponekod kratki ali široki samoglasniki, na primer *lójer* (lawyer, bójs (boys), *pésport* (passport), *bék* (bag).

Ta ugotovitev je zanimiva v primerjavi s sorodnimi jezikovnimi pojavi v domovini. Tu se čuti večja skrb in prizadevanje za približevanje tuji jezikovni predlogi v vseh njenih odtenkih, torej tudi v

MATERINŠČINA

JE KAJ

TRDEN MOST

širini ali dolžini vokalov, na primer džez (jazz).

To priča o večji prilagodljivosti v domovini kot med Angleži ali Američani. Od kod to izvira? Deloma si mogoče pomagamo z ugotovitvijo, da v domovini pridejo v stik s tujim izrazom najprej šolani ljudje, ki tuj jezik vsaj v osnovi poznajo in se hočejo s tem tudi postaviti. Poskušajo se mu torej v izreki kar najbolj približati, ker s tem pokažejo, da ga res poznajo. V zavesti takih ljudi je torej obramba tujega izraza v vsej njegovi »nedotakljivosti«, da bi tudi v naših ustih ostal še naprej spoznaven, še naprej nepokvarjen otrok svojega jezika, in da bi sami veljali za inteligentne ljudi, ki tuji jezik znajo, vedo za njegove glasovne zakonitosti in jih znajo praktično uporabiti pri posameznih izrazih.

Čeprav bi človek pričakoval, da bo postopek ravno obraten, se je vendar zgodilo — in se ponekod še zmeraj dogaja — tako, da so se naši rojaki v Minesoti manj prilagajali angleškemu glasovnim posebnostim, kakor se jim prilagajamo ob prevzemanju angleških besed v domovini, se pravi, da so bili naši rojaki ne glede na boj v tujem okolju jezikovno suverenejši, ponosno neprilagodljivi, nagonsko »slovenski«, in uveljavljali imanentne, vrojene glasovne slovenske značilnosti tudi na prevzetem angleškem jezikovnem blagu, narobe pa smo v domovini bolj hlapčevski, bolj ustrezljivi tujcu, bolj v skrbi za neiznakaženo tujo jezikovno podobo, manj odločni v obrambi slovenskih glasovnih značilnosti in posebnosti.

Ob povsem glasoslovnih vprašanjih, ki so v tem pogledu bistvena, je treba pri tem upoštevati vsaj še vprašanje spola in števila posameznih

besed v izvirnem jeziku in pri naših rojaki iz Minnesote, na primer *nova kara* (new car), *naša bala* (our ball), *tiste bile* (those bills), vendar *moj tok* (my truck), *glavni štrit* (the main street), *njegov ofis* (his office). Tudi tu se kaže precej suvereno ravnanje, ki se odloča povsem dosledno le glede samostalnikov na -a, da so ženskega spola, glede drugih pa po občutku, se pravi samostalniki na soglasnik so večinoma moškega spola, čeprav se v slovenščini ponuja samostalni ženskega spola, na primer *glavni štrit* (the main street) glavna cesta, glavna ulica.

Kako je s tema pojavoma po drugih krajih? Mogoče lahko malo prisluhnemo svoji in sosebovi govornici in o priložnosti kaj sporočite vsaj v pismu na Rodno grudo, če se že ne morete ali ne utegnate odločiti za kakšen obširnejši članek ali celo študijo o jeziku v svojem okolju. Kolikor več bomo namreč dobili podatkov v tem pogledu in iz kolikor več različnih okolij bodo (kako se na primer ti pojavi uveljavljajo v španskem, portugalskem, nemškem, švedskem, angleškem, italijanskem jezikovnem okolju), tem lažje bo potem najti nekakšne prevladujoče zakonitosti slovenščine, ki se uveljavljajo mimo naše volje in tako rekoč podzavestno udarjajo na plan, in sicer ne samo doma, temveč tudi v tujini ali kakor sem ravnokar rekel: v tujini celo izraziteje kakor doma.

Tu bi se v podobi lahko vprašali: Je kaj trden most? Je kaj trdna naša jezikovna zavest, da ostane neomajna ob stiku in spopadu s tujim jezikom, ob prehodu tujega jezika skozi našega, ob prenikanju tujih jezikovnih pojavov skozi naše.

JANKO MODER

ZAHVALA!

Po dolgi in mučni bolezni nas je lani 18. oktobra za vselej zapustila naša ljuba nepozabna hčerka in sestra Toni. Dne 21. oktobra ste jo spremlili do njenega večnega doma v tako lepem številu, kakor nismo pričakovali. Z vašo navzočnostjo ste nam lajšali našo grenko žalost. Ker nam ni mogoče, da bi se zahvalili vsakemu posebej, sprejmite po Rodni grudi vsi najlepšo zahvalo!

DRUŽINI TRKAJ —
BERTRAND
MAASMECHELEN

ČESTITKE OB ZLATI POROKI

V novembru sta v Euclidu pri Clevelandu v ZDA praznovala zlato poroko Charles in Mary Žele. Charles je doma iz Opatije, Mary pa iz Loškega potoka, iz prijazne vasi Hrib, iz velike kmečke družine, ki je dala luč življenja štirinajstim otrokom. Ob zlatem zakonskem jubileju jima iskreno čestitajo in želijo še mnogo srečnih, zdravih let sestre Tona, Johana, Neža, Karlina in drugi sorodniki iz domovine.

HIŠA NA VINICI
PRODAM HIŠO Z VRTOM
ENODRUŽINSKO
NA VINICI
PRI ČRNOMLJU
NASLOV:
PODGORELEC JURIJA,
KRŽIČEVA 6
61000 LJUBLJANA

TRANSTURIST TRAVEL LIMITED

JE SLOVENSKA POTNIŠKA
AGENCIJA, KATERE
LASTNIK JE TONY VRŠIČ.
UKVARJA SE Z
ORGANIZACIJO REDNIH IN
CHARTERSKIH POLETOV
V JUGOSLAVIJO IN PO VSEM
SVETU.
OGLASITE SE PRI NAS,
VAŠE POTOVANJE VAM
BOMO UREDILI PO VAŠIH
ŽELJAH!
TRANS — TOURIST
TRAVEL LIMITED
1004 BURNHAMTHORPE
ROAD
EAST MISSISSAUGA
ONTARIO,
CANADA L4Y 2X6
(1/2 MILE WEST OF DIXE RD.)

Jesenska opravila so pojenja-
la. V miselnih pripravah na
bližajočo se zimo je možake
nenadno prijetno vščipnilo v
prsih, saj se nakazuje najlepši
čas vsega leta: klanje praši-
čev, pripravljane klobas za
božične in novoletne prazni-
ke.

Gospodinje so se rano vrača-
le iz mesta s klaframi posu-
šenih črev, jih spirale, žlema-
le, s čebulo namakale in bá-
rile, ješprenj in kašo za krva-
vice, bele in jetrnice. Potem
je po vaseh od svetega Urha
do svetega Primoža nehalo
prašičje cviljenje, kot bi se
klavci dogovorili za dan in
uro... Ko je bil tudi ta opravek
za njimi, so si sprali kos-
mate lakti, odvihali rokave,
se rešili hodnih 'birtahov', in
kateri so se le količkaj na
'štremence' spoznali, so se
zbrani v ujemajočo 'štremen-
no' družčino trobente, 'klene-
ta' in morda še 'fremonike'
odpravili koledovat po šir-
nem Ljubljanskem polju, ki
je bilo za preproste trdne
kmete obširno kot za katere
starejše komaj 'barnica', kad,
mavtarka, kadar so se pro-
stranosti spominjali tisti, ki so
se še pod Radeckim peš ožu-
ljeni prerivali proti prostrani
Lombardiji, na kar slišijo še
zdaj iz svojih otrok otrok ust
priznanje: ... še pri Kustoci
se nisem bal, ... 'ali mlajši, ki
so, po Bozni zlati, kjer so vsi
kosmati, ker se nič ne brijejo'
Turke preganjali in kdaj trpci
Turke preganjali in kdaj
trpcih užili ob stiku ohla-
čanih, do prepadenih oči za-
strtih in skrivnostnih 'bul'.

V tem Ljubljanskem kotlu,
ograjenim s Kamniškimi pla-
ninami, Šmarno goro, Gra-
dom, Svetim Urhom, Debnim
vrhom, Jančami, Svetim Mi-
klavžem in božjepotno Lim-
barsko goro, sta iz jutranjih
meglá kipeli kolovška in Ško-
bernetova graščina, mengeška
baharija in samotni krtinasti
Hômec ter sramežljiva cerk-
vica v Rovih, koder se je pri-
petilo, kot pripovedujejo,
postavim, tista Levstikova le-
genda o živopiscu in Mariji,
ki je v 'pogruštaní' cerkvi
Mater božjo 'malal', pa se mu
je pod nogami 'grušt' zamajal
in preden je podobarju tal
zmanjkalo, mu je pravkar
upodobljena Marija iztegnila

BESEDA IN PESEM

HINKO WILFAN

KOLEDNIKI

roko in nje se je med pa-
danjem oprijel.

Ta z znamenji posejana do-
movina kozolcev, rezárjev,
veščih kolarjev in kovačev ter
ličarjev, ki so znali umetelno
ustvarjati operesene mlekar-
ske vozičke in peresno lahke
zapravljivčke, ki so jim na
sosednjem Štajerskem 'flajš-
vagen', tudi 'ajnšpanigar' ali
kar 'federvogen' rekli; koder
so v zimskih dneh ženice iz
ržene slame pletle kite za
domžalsko tovarno slamnikov
in same iz barvanih kit pletle
znamenite cekarje z začetni-
cama naročnice na eni, a na
drugi plati z obveznim 'svah-
kim imenom Jezus', brez
kakršnega ni videti nobene
narodne noše, in koder so pri-
šli na svet najmanj trije slavni
možje; v Beričevem skladatelj
Jurij Flajšman, v Ihanu, Slo-
venčev gospod doktor Anton
Brenzik, jezikoslovec in slov-
ničar, ter podobar Mrčun, ki
je križeve pote po zidanih
znamenjih od Polja do Most
'malal' je doživljala viхро ne-
naklonjene zgodovine do da-
našnjih dni.

To ravnino so teptale noge
rimskih kohort in se na Tro-
janah nekoč tedne in tedne
nezadržno teple z nenehno
vdirajočimi trôpi barbarov, da
je obležalo čez 30.000 mrli-
čev na obeh straneh, kar se
je do tega stoletja smatralo za
najhujšo bitko vseh časov;
čez te kraje so prodirali bar-
bari v Italijo, koder se — kot
so slišali — cedi med in mleko
in vino raste; to smejavo rav-
nino sta prečkala brata Kon-

stantin in Metod, ko sta kri-
voverstva zatožena morala z
Velike Morave iti pred pape-
ža zagovarjat svojo slovansko
besedo božjo. Cirila so tam
pokopali. Bradati in možati,
umni Metod se je vrnil ribat
se z nemškimi 'kolegi', dokler
ni omagal, zakaj 'veliko psov
je gvišna zajčja smrt'. Učenci
so ubrali krajšo pot proti
jugu, koder so pričakovali
poslušna ušesa za svoje be-
sede in kjer so upali na mašno
vino, ki da tam doli raste.
Vdirali so Turki. Razredčeni
prebivalci so iz zavetij vide-
vali vračajoče se turške tolpe,
obremenjene z naropanim
blagom in vrstami zvezanih
sužnjev ... ne jih pa slišali;
če bi jih, bi se kdaj čudili ra-
zumljivi govorici ... nadalje
Napoleonove Francoze; s si-
jajnim spremstvom se je tod
prevažal cesar in se iz Trsta
vračajoč na Vrh pri Sveti
Trojici srečal z Martinom
Krpanom; na ljubljanski kon-
gres sta se pripeljala tu čez
cesar in ruski car, ki se je
žejen ustavil v gostilni — ta-
krat še ne — pri Ruskem
carju imenovani; armada Su-
vorova je tu skozi marširala
dol v Lombardijo in še dlje;
pod Taborom pri Črnuškem
mostu so Francozi bili zad-
njo 'bitvo vročo'; tu je Sava
rezala dve krvavi državi, in
Sava je odnašala trupla —
žrtve črnorokcev.

Iz vasi v vasi so prihajali to-
plo opravljeni koledniki v tež-
kih burnusih, obaltnih škor-
njih, pod polhovkami, zavi-
hane muštac, babe zasledu-

jočih pohotnih pogledov, se
ustavili, se okorno prestopili,
se naravnali, se obližnili, na-
stavili 'štremence' — srednji
je pobesil rami, stresel z glavo
— pa so jo rezali. Seveda je
bil vsak 'štikeljc' marš — od
Radeckega do Mi smo vojaki
korenjaki, navajeno so pre-
metavali prste, bliskali z
očmi, češ: bo-li kaj? Če se
niso z bleskom in žvenketan-
jem dinarjev in kovačev pri-
mah šrečali, ... če je bilo
treba dolgo čakati, se je sred-
nji oglašil:

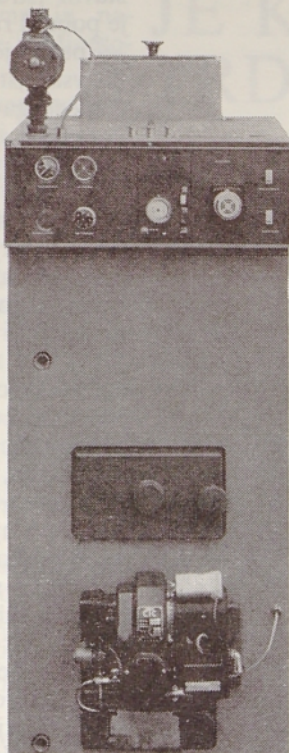
Od,šišē do ,šišē hodimo,
novo leto voščimo;
zdravja in sreče želimo,
da bi bilo, kot je bilo.

Če je po njihovi presoji bore
malo padlo, so se namrdnili,
skoporito stisnili 'štremence'
pod pazduho in krenili k so-
sednji 'šiši' nadaljevat spored
in ponovitev ... ponavljat od
jutra do večera, v globokem
snegu, dežju ali suhem mra-
zu, ali skrivaj obujat nevščē-
ne spomine na belokrajinska
koledovanja še v časih, ko so
tam doli rezáрили. Tam so sli-
šali:

Staro leto smo sprevodili,
novega dočakali.
Voščim vam, voščim
veselo novo leto,
ki ste ga zdravi
in veseli dočakali.
Da bi ga več let,
vam iz srca želim,

če se še prav spomnim, si je
kdo s težkim zdihom pral
dušo.

Kod so jih ponudili s frake-
ljinom brinjevca ali sadjevca,
redko kje povabljeni sedli za
obloženo mizo, toda zvečer
'koder buh roko ven moli'
rekli, se stepli, koga natepli,
kakšno pametno rekli, se spo-
rekli, se stepli, koga natepli,
kdo koga njih, kdo 'štremen-
t' pomečkal ... Ja, potlej je s
koledovanjem — namesto, da
bi se do pusta zavleklo —
bilo fuč, in se buhve s ka-
tero pretvezo naježeni vrnili
domov, zlovoljni zlezli za
peč, molče togoto prespat.
Kadar na zapreke in poraze
naleteli niso, je bilo do konca
leta bahanja do sitega, toda
oporekali poslušalci, kaj šele
žene, niso. Kako neki! Saj
zraven bili niso.

KOMPLETNO OPREMO ZA CENTRALNO KURJAVO (KOTLE NA ELEKTRIKO, TRDO, TEKOČE IN PLINASTO GORIVO, GORILNIKE, ČRPALKE, RADIATORJE IN VSO DODATNO OPREMO) TER

GOSPODINSKE APARATE: PRALNE POMIVALNE, SUŠILNE, LIKALNE STROJE, STEDILNIKE, NAPE, SESALNIKE, VENTILATORJE, KOSILNICE, KAKOR

APARATE ZA OSEBNO NEGO (SAVNE, MASAŽNE APARATE, VIŠINSKA SONCA I DR.)

ZNANIH EVROPSKIH FIRM:

CTC, CANDY, SILE, CORDES, NEUMOD I DR.

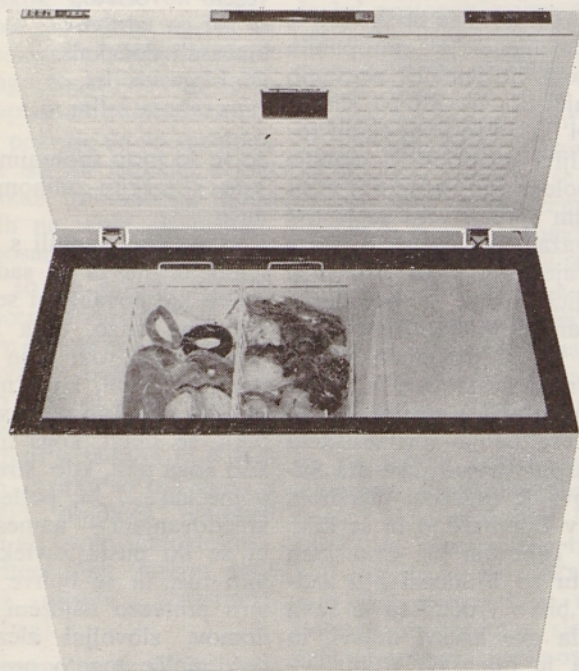

NUDI

tehno union

LJUBLJANA,
ZASTOPSTVO TUJIH FIRM P. O.
LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 5, TEL. 320-855
S PREDSTAVNIŠTVI V
BEOGRADU, SARAJEVU, SKOPJU, SPLITU,
ZAGREBU

LOŠKE TOVARNE HLADILNIKOV
ŠKOFJA LOKA
VODILNO PODJETJE ZA HLADILNO TEHNIKO

ZA GOSTINSTVO:
FUNKCIONALNI TOČILNI PULTI
HLADILNE OMARE

ZA KMETIJSTVO
NAPRAVE ZA HLAJENJE MLEKA

ZA SODOBNA GOSPODINJSTVA:
ZAMRZOVALNE SKRINJE
ZS-200, ZS-300, ZS-380, ZS-530

KUPCEM DAJEMO BREZPLAČNI PRIROČNIK O ZAMRZOVANJU, 10 %
POPUST ZA NAKUP Z DEVIZAMI.

Lth Lth Lth Lth Lth Lth

PROMETNO PODJETJE

SAP

LJUBLJANA

TOZD

TURBUS

AVTOBUSNI PROMET S SVOJIMI POSLOVNIMI ENOTAMI LJUBLJANA, BREZICE, CERKNICA, FIESA, IDRIJA, KOČEVJE, TRBOVLJE, TRŽIČ, ZAGORJE OB SAVI, BEOGRAD, ZAGREB, HRASTNIK IN SEVNICA, OPRAVLJA Z MODERNIMI AVTOBUSI PREVOZE V TU IN INOZEMSTVU, GOSTINSKE IN TURISTIČNE STORITVE ZA DOMAČE IN TUJE GOSTE.

PREDNO SE ODLOČITE ZA NAKUP RADIATORJEV, OBISČITE NASO INDUSTRIJSKO TRGOVINO NA IGU OZIROMA SE POZANIMAJTE ZA KIG RADIATORJE IN OSTALE NASE IZDELKE V VSEH SPECIALIZIRANIH TRGOVSKIH HIŠAH, KATERIH DEJAVNOST JE PRODAJA GRADBENO-INSTALACIJSKEGA MATERIALA.

IZ NAŠEGA PROIZVODNEGA PROGRAMA VAM NUDIMO:

- JEKLENE RADIATORJE BONIG
- ALUMINIJASTE RADIATORJE
- DEKORATIVNE STROPNE OBLIGE
- KOVINSKE OMARE
- DIMNISKA VRATICA IN DRUGO
- KOVINSKE POLICE ZA ŠIROKO POTROŠNJO

RADIATORJI BONIG ODGOVARJAJO VSEM ZAHTEVAM STANDARDA JUS M. E6 050 — 1966 IZDELANI SO PO NAJSODOBNEJSEM TEHNOLOŠKEM POSTOPKU IZ JEKLENE PLOČEVINE DEBELINE 1,25 mm. NAMENJENI SO ZA OGREVANJE S TOPLO VODO Z NAJVEČJIM DOVOLJENIM PRITISKOM 7 ATM. V KOLIKOR SO RADIATORJI OBREMENJENI Z NAJVIŠJIM DOVOLJENIM PRITISKOM, MORA KUPEC TO PRI NAROČILU POSEBNO NAVESTI. ZUNANJA STRAN RADIATORJA JE ZAŠČITENA Z OSNOVNO BARVO. RADIATORJE IZDELUJEMO V BATERIJSKIH SESTAVIH OD 3 DO 20 ČLENOV. VSAKA BATERIJA IMA Z ENE STRANI NAVOJNE PRIKLJUCKE DIMENZIJE 1/4" ZAPRTE S PLASTIČNIMI ČEPI, KI ŠČITIJO NOTRANJOST RADIATORJA PRED VLAGO.

RADIATORJE STA TESTIRALA:

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA STROJNISTVO
LABORATORIJ ZA OGREVALNO IN SANITARNO TEHNIKO
IN
INSTITUT ZA ELEKTROPRIVREDU
LABORATORIJ ZA TOPLINSKA MERENJA, ZAGREB

KOVINSKA INDUSTRIJA
IG PRI LJUBLJANI

TELEFON: (061) 76-060
TELEX: 31180 Yu ki ig
POŠTA: IG 61292

EDSTAVNIŠTVO BEOGRAD
ALBANSKIH SPOMENICA 20
TELEFON: (011) 764-937

KREDITNA BANKA KOPER

NUDI ŠIROKE MOŽNOSTI, DA V NJENIH POSLOVNIH ENOTAH V LJUBLJANI, NA REKI TER NA PRIMORSKEM IN NOTRANJSKEM

- ODPRETE DINARSKE IN DEVIZNE HRANILNE VLOGE IN TEKOČE RACUNE
- NABAVITE AVTOMOBIL, POHIŠTVO IN DRUGE INDUSTRIJSKE IZDELKE S POTROŠNISKIM KREDITOM BANKE
- NAJEMATE KREDITE ZA POSODOBITEV IN RAZVOJ OBRTI IN DRUGIH ZASEBNIH GOSPODARSKIH DEJAVNOSTI
- IN SE LAHKO POSLUŽUJETE RAZNOVRSTNIH BANČNIH STORITEV.

NASVETE O VSEH DENARNIH ZADEVAH LAHKO DOBITE V POSLOVNIH ENOTAH

KREDITNE BANKE KOPER

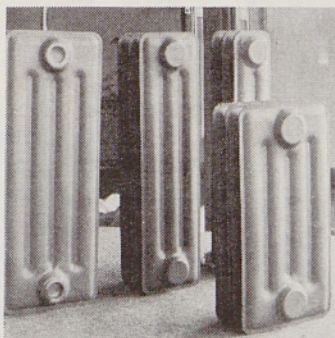
exotherm
64001 kranj
jugoslavija

KEMIČNA TOVARNA

ŽELI VSEM IZSELJENCEM MNOGO SREČE IN USPEHOV
V LETU 1977

Dimenzije rad. členov			Površina m ²	Teža	kcal/h
A	B	C			
200	250	300	0,160	1,70	67
500	110	600	0,140	1,43	63
500	160	600	0,205	2,06	85
500	220	600	0,285	2,88	112
900	110	1000	0,240	3,48	106
900	160	1000	0,345	2,43	140

JEKLENI RADIATORJI

Skupnost jugoslovanskih PTT je dala v prodajo 27. novembra poslednjo lanskolletno izdajo, že tradicionalno serijo šestih priložnostnih znamk »Umetnost v Jugoslaviji skozi stoletja«. Na znamkah so reproducirana umetniška dela z zgodovinskimi motivi naših slikarjev XIX. in XX. stoletja in sicer:

1.20 din — Đura Jakšić »Boj Črnogorcev« (Galerija Matice srbske v Novem Sadu). Đura Jakšić (1832 do 1878) je glavni predstavnik romantike v Srbiji. Rodil se je v Srbski Crnji v Banatu. V šolo je hodil v Budimpešti, pozneje pa je obiskoval akademijo v Münchnu in na Dunaju. V Srbijo je dokončno prišel leta 1857. Bil je učitelj risanja do leta 1872, ko je dobil mesto korektorja v Državni tiskarni. Slikal je portrete, zgodovinske kompozicije in ikone. Reproducirana slika predstavlja eno izmed najizrazitejših kompozicij romantike v Srbiji;

2.10 din — Oton Iveković »Nikola Šubić Zrinjski pri Sigetu« (Zgodovinski muzej v Zagrebu). Oton Iveković (1869—1939) je predstavnik zgodovinskega žanra na Hrvatskem, v katerega je vključil tudi določeno impresionistično noto. Učil se je na Dunaju, v Münchnu in Karlsruheju, nato pa je služboval kot profesor risanja. Naslikal je veliko kompozicij iz hrvaške zgodovine po letu 1918 pa tudi iz srbske (Čez Albanijo, Preboj solunske fronte itd.) Slika na znamki kaže najbolj vznemirljiv trenutek obrambe Sigeta, ko se Šubić z nekaj branilci izpostavlja smrti;

3.20 din — Uroš Predić »Hercegovski begunci« (Narodni muzej v Beogradu). Uroš Predić (1857—1953) je pomemben predstavnik realizma v Srbiji. Študiral je na dunajski akademiji, ko se je vrnil v domovino, pa je slikal moralizatorske in socialne motive ter portrete. Pozneje se je posvetil cerkvenemu slikarstvu. V zadnjih letih pa je slikal v glavnem portrete in tu in tam kakšno sliko zgodovinskega žanra (na pr. Sv. Sava, Kosovka devojka).

FILATELIJA

UMETNOST SKOZI STOLETJA

»Hercegovski begunci« pripadajo zgodovinskemu žanru, toda ne predstavljajo nekega določenega dogodka temveč eno izmed stotih podobnih scen;

5.— din — Borlo Lazeski »Razlovečka vstaja« (Zgodovinski muzej Makedonije v Skopju). Borko Lazeski (1917—) je študiral v Beogradu in v Sofiji, od leta 1946 do leta 1948 pa tudi v Parizu. Poleg oljne tehnike se je ukvarjal z monumentalnim slikarstvom in je narisal nekaj večjih stenskih slik v freski in mozaiku v Domu JLA, Zgodovinskem

muzeju in železniški postaji v Skopju z motivi iz osvobodilnega boja makedonskega naroda. »Razlovečka vstaja« predstavlja zapleten spopad, izpolnjen z dinamiko figur, ki je manj osredotočena na trdno obliko, bolj pa na osnovni koloristični kontrast: belo barvo makedonske in modro barvo turške obleke, ki ju dopolnjuje dramatično rdeče nebo;

6.— din — Gojmir Anton Kos »Ustoličenje slovenskega vojvode na Gosposvetskem polju« (Izvršni svet Slovenije v Ljubljani). Anton Gojmir Kos (1896—1970) je študi-

ral na Dunaju in v Berlinu, bil pa je profesor na srednjih šolah in na Akademiji upodobljajočih umetnosti v Ljubljani. Kosov slog je bil pod vplivom secesije, slovenskega impresionizma ter kubizma. Obdeloval je portret, tihožitje in zgodovinsko kompozicijo. Bil je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti in Prešernov nagradjenec v letih 1947 in 1950. Reproducirana slika predstavlja simetrično razporeditev figur, ki nas spominja na kompozicijo gotških ali romanskih slikarjev;

8.— din — Veljko Stanojević »Preboj solunske fronte« (Vojaski muzej JLA v Beogradu). Veljko Stanojević (1892—1967) je študiral v Beogradu in Parizu. Po vojni je bil pod močnim vplivom kubizma. Obdeloval je vse vrste motivov, od monumentalnih zgodovinskih kompozicij do portretov, figure, predelov in tihožitja. V poznejšem razvoju se je Stanojević približal neki vrsti klasicizma, podobni takratni orientaciji v pariški šoli. »Preboj solunske fronte« pripada malemu številu zgodovinskih kompozicij iz novejših dobe, ko je Stanojević obdeloval v glavnem motive iz prve srbske vstaje.

Motive za serijo je izbral dr. Pavle Vasić, univerzitetni profesor iz Beograda. Po fotografijah Vladimirja Popovića je motive grafično obdelal za tisk znamk Andrija Milenković, akademski slikar iz Beograda. Znamke je natisnila nizozemska tiskarna »Jon. Enschede en Zonen«, Harlem, v večbarvni heliogravuri v običajnih prodajnih polah po 9 kosov. Naklada prvih treh znamk je po en milijon, naslednjih dveh znamk po 500.000 in poslednje 250.000 kosov. Velikost znamke je 51 x 36 mm, slike na znamki pa 48 x 33 mm. Zobčane so grebenasto. Na dan izdaje serije je Biro za poštna znamke SJPTT dal v prodajo tri ovitke prvega dne po 2.50 din za kos.

Znamk se niso razveselili samo zbiralci znamk v Jugoslaviji marveč tudi zbiralci reprodukcij umetniških del in zgodovinskih motivov.

Vokalno-instrumentalna skupina »Pepel in kri«, ki je lani zastopala jugoslovanske barve na evrovizijskem festivalu v Stockholmu, je sredi novembra odpotovala na enomesečno turnejo po Sovjetski zvezi. S celovečernimi koncerti bodo nastopili v vseh večjih mestih evropskega dela SZ, prav tako pa so v dogovoru za snemanja na tamkajšnji televiziji.

VESELA JESEN '76

Na jubilejnim, že desetem festivalu narečnih popevk »Vesela jesen« v Mariboru, je dobila največ glasov občinstva in tudi strokovne komisije popevka Cenerja Deziderja »Roraš Karči«, ki jo je v prekmurskem narečju zapel Karli Arhar. Star znanec mariborskega festivala Berti Rodošek in njegovi »Muzkontrari« v izvedbi New Swing Quarteta so osvojili drugo nagrado, »Vinjska cejsta« Jožeta Krežeta, ki jo je pel Franci Rebernik, pa je pristala na tretjem mestu. Kljub odsotnosti najbolj priljubljenega pevca mariborskega festivala Alfija Nipiča (z Aveniki je bil ravno tedaj na turneji), je tudi letošnja »Vesela jesen« postregla z vrsto prikupnih viž, ki jih mlado in staro navdušeno žvižga in prepeva.

ZA POSOČJE

Klicu solidarnosti za potresno prizadeto Posočje so prisluhnili tudi nekateri slovenski ansambli in pevci. Tako so Aveniki že nakazali na solidarnostni sklad svoj honorar z nastopa na vinski trgatvi v Vipavi, ansambel Lojzeta Slaka bo namenil Posočju samostojen koncert, veliko akcijo s serijo solidarnostnih nastopov pa pripravlja še več drugih. Tako neumorni novogoriški pevec Vladimir Samec organiziral pravcati solidarnostni štab: skupaj s svojimi pevskimi kolegi bo pripravil več koncertov v Novi Gorici, v Tolminu, Šempasu in drugih krajih v Posočju.

Ansambel Toneta Kmetca

PO DOMAČE

ČRNA ZVEZDA

Priljubljeni pevec vedrih not Swing Quartetom), televiziji-Oto Pestner je zaposlen kot že dolgo ne. Poleg nastopov na domačih festivalih (soliističnih ali v družbi z New liko ploščo. »Črna zvezda« ji

Aleksander Mežek

je naslov, na njej pa je poleg naslovne pesmi še enajst popevk. Za ploščo bo pevec, ki trenutno vodi na domači top lestvici s pesmijo z letošnje Slovenske popevke »Vem neke živeti mora«, izdal pri Produkciji plošč in kaset RTV Ljubljana še kaseto z istim naslovom.

TRGATEV TONETA KMETCA

Trgatev in tudi martinovanje je že dolgo mimo, oba vinska praznika pa sta tesno povezana z delovanjem ansambla Toneta Kmetca iz Ptuja. »Veseljaški Tona« — kot kličejo tega razposajenega harmonikarja na Ptujskem — je prav od trgateve do martinovanja posnel 12 novih viž za ploščo, ki bo v kratkem izšla pri Produkciji plošč in kaset RTV Ljubljana. In ker se izid vsake nove plošče čaka nestrpnost kot rojstvo, je Kmetčev ansambel na trnih kot že dolgo ne. Le to so izdali, da se že zdaj pripravljajo na turnejo med našimi rojaki po Združenih državah in Kanadi. Datum še ni določen, po vsej verjetnosti pa bodo odšli enkrat v drugi polovici leta 1977.

»TRMASTI GORENJC«

Tako namreč kličejo Žirovničana Aleksandra Mežka, pevca, ki zdaj že nekaj let pod okriljem slovitega Cliffa Richarda nastopa in snema v Angliji. Med svojim novembrskim obiskom doma je imel Sašo po Sloveniji serijo uspešnih koncertov, nastopil je na televiziji, prav tako pa posnel na radiu nekaj svojih najnovejših skladb. Hkrati je zaupal, da je pred odhodom na turnejo po slovenskih krajih podpisal v Londonu ekskluzivno pogodbo z diskoografsko družbo E. M. I., kar mu zagotavlja najmanj tri single letno in obenem vrsto turnej na Otoku ter v tujini. Povejmo le še to, da nastopa Sašo Mežek v Angliji s svojim umetniškim imenom — kot Aleksander John.

SLOVENSKIM ROJAKOM PO SVETU ŽELIJO
SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1977

NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS
NA AMERIŠKI CELINI JE GLASILO SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

PROSVETA

ROJAKI V ZDA IN KANADI, NAROČITE SVOJ
DNEVNIK »PROSVETA« 166 SHORE DR.,
BURR RIDGE, ILLINOIS 60521 USA

TONY'S POLKA VILLAGE

TONY'S POLKA VILLAGE
TONY PETKOVSEK
591 EAST 188TH ST.
CLEVELAND, OHIO 44119

TRIGLAV

GLASILO SLOVENSKIH DRUŠTEV V AVSTRALIJI
TRIGLAV CLUB LIMITED, SYDNEY
SLOVENSKI KLUB PLANICA, WOLLONGONG
PRIMORSKI SOCIALNI KLUB JADRAN, MELBOURNE
SLOVENSKO DRUŠTVO KARANTANIJA, CANBERRA
NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE:
19 A BIBBYS ROAD,
ST. JOHNS PARK NSW 2176

KANADSKO- SLOVENSKA SKUPINA ZA KULTURNE IZMENJAVE

CANADIAN-SLOVENE GROUP FOR CULTURAL EXCHANGES
P. O. BOX 1094 STATION »B«
MISSISSAUGA, ONT., CANADA L4Y 3W4

YUGOSLAV RADIO PROGRAM »CARAVAN OF FRIENDSHIP«
ON CHIN-FM 101 MONDAY TO FRIDAY 2-3 P. M.
SATURDAYS 2-3, 30 P. M.

CENTRAL NEWS STAND AND VARIETY

YUGOSLAV RECORDS, BOOKS, NEWSPAPERS
PROP. MR. & MRS. STARCHEV
256 AUGUSTA AVENUE TORONTO, CANADA M5T 2L9
BUS. 294—5370
RES. 920—4633

ROJAKI V KANADI IN AMERIKI NAROČAJO TE DNI

SLOVENSKO- KANADSKI DNEVNIK DIARY

MESEČNIK ZA SLOVENSKO KULTURNO IZROČILO IN IZVIR-
NA POROČILA IZ KANADE, AMERIKE IN JUGOSLAVIJE
IZHAJA ŽE OD MARCA 1976
LETNA NAROČNINA: 5 DOL.
NASLOV: 20 BROADOAKS DR., 610, DOWNSVIEW, ONTARIO,
M3J, CANADA
DIARY IS PUBLISHED IN SLOVENE AND IN ENGLISH

IMPORTS FROM SLOVENIA, YUGOSLAVIA
UVOZ IZ SLOVENIJE, JUGOSLAVIJE
6419 ST. CLAIR AVENUE
CLEVELAND, OHIO 44103
TELEFON: 431 5296

TIVOLI ENTERPRISES, INC

HANDCRAFT, BOOKS, TEAS, RECORDS, SHEET MUSIC,
TRAVEL INFORMATION, ROČNA DELA, KNJIGE, ČAJI,
PLOŠČE, NOTE, INFORMACIJE O POTOVANJIH
SPREJEMAMO TUDI NAROČILA ZA SLOVENSKI KOLEDAR,
ILUSTRIRANO REVIJU RODNO GRUDO IN TEČAJ ZA
UČENJE SLOVENSKEGA JEZIKA
NA GRAMOFONSKIH PLOŠČAH —
ZAKAJ NE PO SLOVENSKO — SLOVENE BY DIRECT
METHOD

SLOVENSKI KOLEDAR 1977

JE VAŠ KOLEDAR! VSEBINSKO PESTRA IN SLIKOVNO BOGATO
OPREMLJENA KNJIGA, KI JO BOSTE Z VESELJEM PREBIRALI
VSE LETO, VAS BO SEZNANLA Z ŽIVLJENJEM IN DELOM
ROJAKOV V JUGOSLAVIJI IN PO VSEM SVETU.
NAROČITE KOLEDAR 1977 ČIMPREJ PRI SVOJIH ZASTOPNIKI
ALI PRI NAS! SPOMNITE SE SORODNIKOV, PRIJATELJEV,
ZNANCEV, KI JIM TO ZANIMIVO KNJIGO LAHKO NAROČITE
ZA DARILO!
SLOVENSKI KOLEDAR 1977 STANE 90,00 DINARJEV,
ALI 5,00 USA DOLARJEV OZIROMA ENAKOVREDNOST
V DRUGIH VALUTAH.

O BENEM PRIPOROČITE VSEM, KI JIH IMATE RADI, IN TISTIM,
KI IMAJO RADI SLOVENIJO, NAJ NAROČIJO MESEČNO
ILUSTRIRANO REVILJO ZA SLOVENCE PO SVETU

RODNA GRUDA

PIŠITE NA NASLOV:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
CANKARJEVA 1/II., POŠTNI PREDAL 169
61001 LJUBLJANA — SLOVENIJA
JUGOSLAVIJA

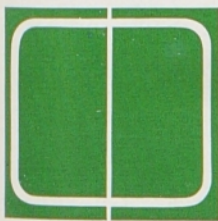
POŠLJITE IZPOLNJENO NAROČILNICO IN TAKOJ VAM BOMO USTREGLI!

NAROČILNICA

DALJE

POŠLJITE REVILJO RODNA GRUDA OD
SLOVENSKI KOLEDAR ZA LETO 1977
NA NASLOV:

PODPIS:

**GRADBENO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE
OBNOVA
LJUBLJANA
TITOVA 39**

PRAZNUJE V LETU 1977 TRIDESETO OBLETNICO SVOJEGA OBSTOJA.
OB NOVEM LETU IN OB TEM VELIKEM JUBILEJU ČESTITA VSEM
ROJAKOM PO SVETU, SVOJIM POSLOVNIM PARTNERJEM IN VSEM
OSTALIM PA ŽELI VELIKO POSLOVNIH USPEHOV.

GRADI IN PRODAJA RAZLIČNE VRSTE STANOVANJ
PROJEKTIRA IN NACRTUJE
GRADI, PROIZVAJA IN SESTAVLJA VSE VRSTE OBJEKTOV
PRODAJA GRADBENE POLIZDELKE

**uspešno
in
zadovoljno
NOVO
LETO '77**

Vam želi

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

REVISTA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS EN EL MUNDO

JANUAR
1977
LETNIK 24

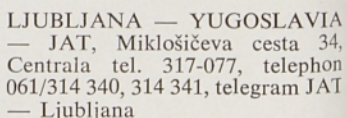
ENGLISH SECTION
PAGES 21-28

COPENHAGEN, Denmark — JAT —
Trommesalen 2, 1614 Kobenhavn V, tel.
12-40-41, 12-52-49, SAS - Sas Building,
Hammerischedgade, tel. 157-333, telegram
SASYSM

100

STUTTGART, German Fed. Rep. —
JAT — Kronenstrasse 20, tel. 259 088,
LH — Königsstrasse 12, tel. 20447

SWISSAIR — Luftreisebüro, Hauptbahnhof, tel. 32-9631, telegram AIR-TICKET

Besides the transport of passengers, JAT and the Ljubljana airport also deal with freight transport.

LETTERS TO THE EDITOR

SLOVENE HERITAGE CENTER

We, as members of the SNPJ Slovenian Heritage Center wish to thank all who helped in sending Dr. Boris Kuhar to the United States. His expertise as Director of the Ethnographic Museum of Ljubljana guided us in organizing and establishing the exhibit which was dedicated on September 19, 1976 at the SNPJ Recreation Center, Enon Valley, Pa.

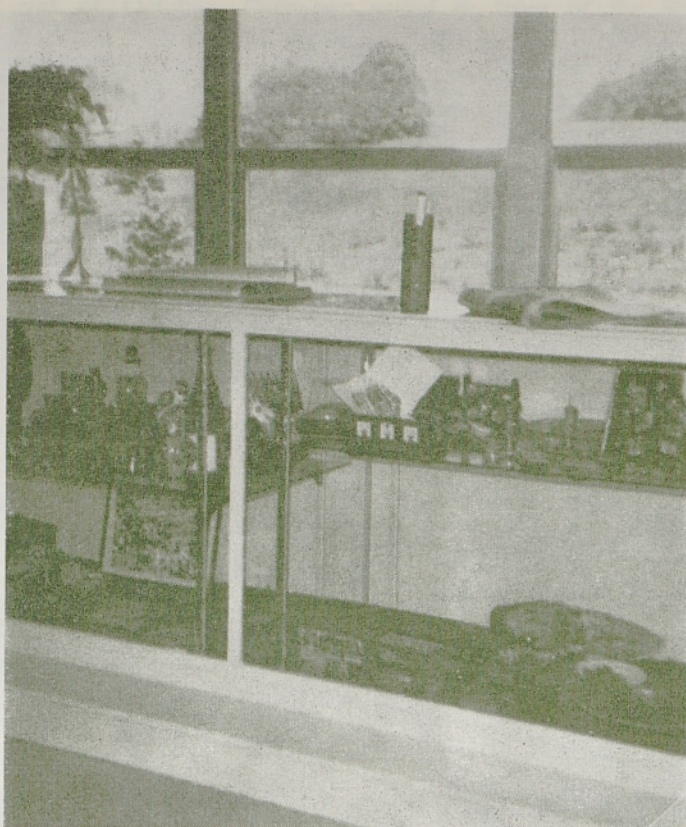
We are happy to report it was a huge success with many in attendance.

Program opened with the National Anthems sung by John Umek, selections by well-known duet of Florence Unetich and Angie Zabjeck accompanied by Gil Dobida of Jadran Singing Chorus, the Pittsburgh Men's Octet, SNPJ Circle 21 directed by Frances Nespor. Master of ceremonies was John Fabec, included were SNPJ national president Frank Groser, Jennie Zaman, Doris Sadar, Ray Klimchuk, special guests were Yugoslav Consul of Cleveland Stane Lenardic, and Dr. Boris Kuhar. Official ribbon cutting marked the opening.

Dr. Boris Kuhar was warmly received by everyone who met him and all were impressed with his vast knowledge pertaining to all facets of Slovene life. His materials were of first quality, and we need more educators like him.

Special thanks to Marjan Osolnik, secretary of Foreign Affairs in Slovenia, and Consul Stane Lenardic for all their help in obtaining the services of Dr. Kuhar.

We must not overlook the donors, the persons who came forth with personal contributions to the displaying, with artifacts and money. The Progressive Slovene Women of America were most generous and have made the Museum one of their projects under the leadership of national president Mary Kobal and national secretary Josie Zakrajsek. Both ladies have

A look to the Slovene Heritage Center in Enon Valley

ENGLISH SECTION

also made personal contributions.

This Museum is the only one of its kind in the United States, and is just beginning. More and more people are becoming aware of the magnitude of this venture which we feel is so important to the perpetuation of our Slovene heritage. The effects of this

Center will continue to grow as a permanent spot for Slovenians, their artifacts, their history, for all Americans of all ages to view, and can become a national point of interest.

More people than ever are traveling and visiting Slovenia, people of all nationalities, people who are eager

Pictured are left to right: Frank Česen, Frank Plut, Joe Valenčič, Dr. Kuhar, Jack Tomsic in Frank Kosich

for additional information about Slovenes, but who here in this country have no place to turn, so that the Museum could be a gathering place for people of similar interests. We appreciate the cooperation of your country in working together with us on this ethnic heritage undertaking and it is our belief that such a facility is important to all who are Slovenians, whether here or across the Atlantic.

Those who served on the national SNPJ Heritage Center Committee and carried out the resolution as adopted at the 1974 SNPJ Convention were national president Frank Groser, Joseph Cvetas, John Fabec, Ray Klimchuk, Mary and Albert Roginski, Doris Sadar, Jennie Zaman.

In closing, we again thank you for your assistance, and understanding, and it is our pleasure to be a part of this combined endeavor. Hvala Lepa, pa Na Svidenje.

DORIS SADAR
JENNIE ZAMAN

THE VOICE FROM CLEVELAND'S DOVŽAN COMITTEE

The Slovene National Benefit Society (S.N.P.J.) with the cooperation of Slovenska Izseljenska Matica, sponsored a concert tour of the Miha Dovzan Ensemble in the United States. There was a total of 11 performances, and all proceeds were for the continuation of the Daily Prosveta. The national committee consisted of Frank Groser, Fannie Smole, Doris Sadar, John Fabec and Henry Bozich.

It was our pleasure, as National Board members, to work along with the local committee to host the group for two concerts in Cleveland, with a combined attendance of some 1500 persons. May 9 was at the Slovene Workmen's Home on Waterloo Rd., and was interrupted by a bomb threat and the audience being briefly evacuated. It is sad that a cultural performance should be marred by such an incident.

May 10 was at the Slovenian National Home, the largest Slovene Home in America, where the performers were warmly received by an appreciative audience. Many floral arrangements representing a number of organizations were presented to the musicians and singers.

May 11 a reception and dinner was held at the Charterhouse Motel in honor of the Dovzan ensemble. They were entertained by some of our leading choral groups of Cleveland, showing that Slovenian culture is still strong in our city. Represented were Zarja, Jadran, Slovan, Dawn, Euclid Button Box Club.

Included in the itinerary of the visit was a tour of the Cleveland downtown area interest points, with stops at Tivoli Enterprises and Tony's Polka Village. We were the guests at a delicious dinner at the Slovenian Country House, proprietor Frank Sterle. The groups visited Yugoslav Consul Stane Lenardic at his office. Early evening was spent at the Slovene Home for the Aged to a receptive group of golden agers. The representatives of Izseljenska Matica were Joze Preseren and Joze Hartman, who led the ensemble through the United States and Canada, and acting in their official capacity left good will with those who worked with them.

The performers in the group brought the sounds of the zither to our people, a new and different approach to our music. The talents of Miha Dovzan were backed by Joze Hribar and Milan Izgorsek, in the Zvon quartet were Leon Marolt, Rudo Kokalj, Joze Benedik, Tomo Blaznik. Commentator was Janez Hovcevar.

The Cleveland committee's Executive Board was comprised of chairman Doris Sadar, Co-chairmen Doug Elersich and William E. Grmek, Jennie Zaman, Martha Meglich, Mary Durn, John Kikol, Louis Kaferle, Al Pestotnik, Frank Cesen, Josie Zakrajsek.

DORIS SADAR
JENNIE ZAMAN

The Hay-rack (Photo: Janez Klemenčič)

services of Dr. Kuhar. We must not overlook the donors, the persons who came forth with personal contributions to the displaying with articles and money. The Progressive Slovene Women of America were most generous and have made the museum one of their projects under the leadership of national president Mary Kobal and national secretary, Josie Zakrajsek. Both ladies have

NEWS IN BRIEF

LJUBLJANA

The High School at Šubičeva Street has been renamed the Ivan Cankar High School. At the celebration held on October 20th, a bust of Ivan Cankar, made by the Academic Sculptor Zdenko Kalin, was unveiled in the main hall of the school. On the pedestal Cankar's words: "My work is a presentiment of the dawn" are engraved. Apart from teachers and students, a number of prominent personalities from our public and cultural life were present at the celebration. The bust was unveiled by the President of the Republic's Committee for Education, Ela Ulrih-Atena, who pointed out in her speech that "the school which bears the name of Ivan Cankar has to be in the centre of life just as Cankar himself always was, since it is only in this way that it will become an organic part of our social reality."

TOLMINSKO

During the last few months the people helping with the reconstruction of the earthquake-hit area have been racing against time and weather, which was often extremely bad. The hard-working builders have been hurrying and working in rain and sunshine, in cold and heat, they have been wading in the deep mud, thinking of only one thing: winter is at the doorstep and the homeless people should be protected and safe houses built for them. At weekends a lot of volunteers joined the workers on the sites. Entire working organizations, including everybody from the director to the apprentice, have agreed to spend their weekends in this way. They were joined by thirty students of the polytechnic schools in Maribor and several others. The works have been proceeding according to the agreed plan. Now, at the

end of October, thirty-two Slovene building firms are making the greatest efforts to fulfil their contractual obligations as soon as possible. According to the contract they are to repair over a thousand houses and build 465 new homes and 40 buildings for common use. Although the new buildings will be pre-fabricated their construction demands quite some time as they all have to have strong foundations and cellars.

CELJE

This year the 10th, jubilee exhibition of jewellery was held at Celje. It was visited by almost 15 thousand people and it was a great success. The exhibits were received with enthusiasm not only because of their beautiful design but also because of their reasonable prices, which made them accessible to less well-off customers as well. The collection of the Celje Jewellers attracted general attention and was particularly praised by experts from Sweden and West Germany. In October the Celje Jewellers exhibited their prizewinning jewellery articles in Munich. A lot of orders for their jewellery come also from Basel, which is, as is well known, one of the centres of Swiss jewellery manufacture.

KRŠKO

Next year the town of Krško will celebrate its 500th anniversary. A special committee has prepared a program of the main events to be organized on this occasion. The jubilee will be celebrated throughout the year; the main celebration will be held on June 5th. By that time a Workers Cultural Home will have been built on the left bank of the Sava. On June 5th a monument to Matija Gubec, one of the last works of the late Academic Sculptor and a native of Dolenjsko, Tone Kralj, will be un-

veiled in front of the new Workers' Cultural Home. Restoration works are to be carried out in the old part of town; the facades of the well-known old buildings such as Valvasor's house, Friderik's Tower, the former grammar-school, and the law-court, are to be redone. A comprehensive almanac, »Krško Through the Centuries« is to be published.

NOVO MESTO

The school of agriculture at Grm is celebrating the 90th anniversary of its foundation this year. This important jubilee was celebrated in the second half of October by a large meeting of agricultural specialists from all over Slovenia. Since it was founded, the Grm school of agriculture has trained over 2500 specialists, a number of whom have occupied or occupy at present important responsible positions. Several young men from the Slovene minority groups in Austria and Italy have received professional training at this school as well.

KOSTANJEVICA NA KRKI

Here an international wine-museum, the first in Yugoslavia and the second in Europe, was opened on October 1st. It was founded by the Bio-technical Faculty, University of Ljubljana, the Ljubljana Exhibition Grounds and the Technical Museum of Slovenia, which has a department of wines, situated in Kostanjevica Castle. The first wine-museum was founded on the Provence island of Bendor, France, in 1958. The wine-museum in Kostanjevica will collect the best wine samples from the International Fair of Wines and Spirits, held annually in Ljubljana, and samples from other international wine fairs, which will be sent by individual producers on the recommendation of professional and scientific institutions.

»THIS IS MY HOUSE AND YET IT IS NOT MINE«

"This Slovene creative word, which has been almost miraculously reborn after more than half-a-century of silence, has already shown its great power of life", wrote Dr. Matjaž Kmecl in the concluding part of his introduction to the anthology of contemporary Slovene literature in Carinthia, which bears a rather unusual title, "Ta hiša je moja, pa vendar moja ni" ("This is my house and yet it is not mine"). The poems and prose works of Slovene authors living in Austrian Carinthia have been collected and edited by dr. Matjaž Kmecl. His statement, quoted above, has undoubtedly been supported by the great interest which the anthology has aroused at the recent press-conference in the Slovene book shop "Naša beseda" ("Our Word") in Celovec (Klagenfurt). The book was published by the Association of Slovene Writers in Austria, the literary club "Mladje" of Celovec, and the "Mladinska knjiga" publishing house, which has included it in its regular book collection series "Kondor".

The anthology of Carinthian poetry and prose, although modest in its scope, has certainly been introduced to the Slovene public on either side of the Yugoslav-Austrian border at the right moment. For us in Yugoslavia it represents a most useful piece of additional information on the so-called "Carinthian question" which is being widely discussed in our newspapers, on the radio and T.V. It will, of course, mean even more to our fellow-countrymen in Ca-

rinthia, who realize that their own cultural creativity is one of the foundations of their struggle for national rights.

In his introduction to the anthology, Dr. Matjaž Kmecl acquaints the reader with the historical background of the current questions concerning the Slovene national minority in Austrian Carinthia and with the Slovene literary tradition. He points out that, in the middle of the 19th century, Celovec was the centre of Slovene cultural life, and discusses the continuation of this tradition before the Second World War, during and immediately after the war, and pays special attention to the most recent literary developments in Carinthia. In addition to this the book includes a critical literary account of all the authors and their important publications. The anthology of contemporary Slovene literature in Carinthia contains the works of 19 Slovene writers in Carinthia, which include 44 poems and 17 prose texts altogether. The editor has divided the literary material according to its subject-matter into four independent sections: "The New Beechers" represented by Neža Strojnik, Katerina Miklav and Anton Haderlap, "On the Eve of the Second World War" (Hani Weiss and Maks Sorgo), "New Slovene Lyrical Poetry" (Milka Hartman, Anton Kuchling, Valentin Polanšek, Miško Maček, Niko Darle, Gustav Januš, Stane Wakounik and Andrej Kokot), and New Slovene Prose, the last and most comprehensive section of the book, (Karel Prušnik-Gašper, Mirko Kumer, Metod Turnšek, Anita Hudl, Florjan Lipuš and Janko Messner).

In the Carinthian anthology "This is my house and yet it is not mine" presents all the important achievements of contemporary Slovene literary production in Carinthia. In this connection special credit should be given to the "Mladinska knjiga" publishing-house for including this anthology in its popular collection "Kondor", which is intended primarily for our teenage readers.

»NATIONAL« STICKERS

Many a visitor to the United States, especially if visiting places with larger settlements of our fellow-countrymen, is surprised to see how much national pride Americans of Slovene descent have. They show growing interest in everything Slovene; the number of courses in the Slovene language, both for the young and for grown-ups, is constantly increasing, souvenirs from Slovenia have a special place in their homes, Slovene music, especially polkas and waltzes have been quite "internationalized", more and more textbooks of the Slovene language for foreigners are available, and the Slovene-English and English-Slovene dictionaries are selling well.

At the emigrants' picnics in their homeland, and even more often at various meetings in their new country, one frequently sees one of our fellow-countrymen wearing a so-called "national" badge, button or sticker. Perhaps the first badge of this kind to appear was "Kiss me, I'm Slovenian", which was soon followed by several others of a more or less serious nature, such as, for instance, "I'm proud to be Slovenian" "I'm the lover of Slovenian polkas", or even »Thank God I am Slovenian«. When returning from a visit to their old country a number of our fellow-countrymen bring along a "YU" car-sign and stick it on their car, next to the American number plate.

Perhaps all this doesn't seem to mean much, but if one looks at it from the point of view of those who know that a lot of Slovenes living abroad are trying to conceal their national identity and to assimilate with the foreigners as much as possible, eliminating every trace of their real origin, then we cannot help congratulating those who openly demonstrate where they come from. And since their number is increasing we can see that Slovenes, in

the United States and in some other countries as well, no longer wish to be anonymous; they want foreigners to know that belonging to the Slovene nation, too, means something in the world. The generations born in the new country are often free from the prejudices of the first emigrants; they have made good economic progress and many of them perform important public functions or own a firm.

Now nobody is ashamed of his descent any more.

All these stickers, badges and souvenirs, all these public demonstrations of national identity can thus contribute a lot to the endeavours being made to prevent our people from getting lost in the sea of foreigners; at the same time, they encourage the others not to renounce their origin.

JOŽE PREŠEREN

THE PORT OF KOPER AFTER TWO DECADES OF OPERATION

EVER-WIDENING DOORS TO THE WORLD

The decision to build a port at Koper was one of those daringly brave and, at the same time, inevitable actions in our recent past. The unnatural borderline between Yugoslavia and Italy, as determined by the London Memorandum, which cut certain places off from their hinterland and others off from their access points to the sea, left us no choice.

The idea, which would have been laughed at before the war when Koper had only seven thousand inhabitants, began to materialize; the small town started to build a new port to replace the one lost in Trieste. In spite of various doubts and warnings by specialists that the sea near the coast was not deep enough, and that ships would rather sail to Trieste, Slovenes were stubborn and persistent in breaking out their own window into the world. They insisted so long that in the end they made it; in October 1958 the first ship, the »Vez«, cast anchor near the then only 160 metres long pier and on December 7th, the first overseas liner, the "Gorica", docked there.

"The port of Koper is of great importance not only for the economy of the Slovene littoral area, but also for the economy of Slovenia, of the Western part of Yugoslavia, and therefore for the Yugo-

slav Economy as a whole. For this reason I consider the reproach that the construction of the Port of Koper is only a capricious demand of the Slovene coastal area in order to be able to compete with neighbouring Trieste, unjustified. The point is that the general geographical position of this area offers great possibilities for the construction of such a port. This port thus enables us to make use of already-existing facilities to the best advantage".

This is what the late Boris Kraigher said during his speech upon the opening of Koper Port. If we look back now, eighteen years later, we can easily say that the port of Koper has been a thoroughly Slovene port. The financial means for its construction have been almost entirely provided by Slovenes themselves. In this connection special mention should be made of the Koper Port working organization which has been with the income created not only supporting itself independently but has also been investing continually in new building projects. Thus Škocjansko Bay has been blocked off and the number of tying-up places greatly increased. More and more ships headed towards the port at Latitude 45° 31', Longitude 13° 40'. It was becoming more and more obvious that the decision to

In the port of Koper (Photo by: Janez Zrnc)

construct the port of Koper was the right one. In spite of the fact that the sea-bed had to be deepened, the location held an important advantage: the seaboard area ascends towards the hinterland on a gentle slope as opposed to the steep hills surrounding the ports of Trieste and Rijeka. Owing to this advantage it was possible to build everything that distinguishes a real sea-port from an ordinary one, i. e. warehouses, huge crude oil reservoirs etc., on the level area nearby. In 1967 a railway-line connecting Koper with the hinterland was built. The demand for a railway-line had rapidly increased during the previous ten years, as goods were piling up in warehouses due to slow transport with lorries.

The Slovene coast line is so short that one is apt to get somewhat confused. Coming from the ancient town of Piran via the luxurious seaside resort of Portorož to Koper, one feels that the change from the bustling tourist centre into the huge port is almost too sudden and unex-

pected. It seems that the expansion of Koper Port can never be stopped; the more the port grows, the greater the plans for its further development get; traffic, which at present amounts to two million tons annually, is to reach over four million tons by 1980. In order to reduce the time which ships have to spend waiting outside the full-up port, ever more up-to-date methods of loading, unloading and storing goods are being introduced. At the beginning of last August the construction of a new, 150-metre long length of docking area for the loading and unloading of containers, and a 20-metre long pier needed for the so-called "ro-ro" system of transport, was finished. In the "ro-ro" system goods need not be first unloaded and then re-loaded; instead, the lorries, together with their load, are put aboard a ferry and thus the goods are directly transported to another port. In the next few years the warehouses are to be enlarged, since it is the storing of goods which makes the

most profit for any port. Plans for the near future include a new refrigerated warehouse for the storing of frozen meat, a seven-hectare open area for the storing of timber, the quantities of which are increasing every day, and new machinery for the loading and unloading. For a long time now, ever since the time when the "iron-curtain" theory was still prevalent in Europe, the border between Italy and Yugoslavia has been considered a good example of an "open" border between two countries with quite different socio-political systems. The Yugoslav-Italian agreement of 1975, which settles various questions concerning a duty-free zone along the border, has further contributed towards good relations between the two neighbouring countries, and forms the basis for real and active cooperation. In view of this, new possibilities have opened up for the Port of Koper and, consequently for Slovenia and Yugoslavia as well. If ever, then now Slovenia has a chance to become a real maritime

country. We should no longer only offer our services to those who make use of the convenient position of our port to transport goods to their own countries, but should make use of this port and the low prices of goods ourselves. In the vicinity of the Port of Koper factories for the processing of various goods are to be developed. The Yugoslav-Italian duty-free zone to be established near Sežana will actually represent the industrial hinterland of the Slovene coast. Within this zone special duty and tax concessions will be valid for every kind of industry. This zone will, of course, only be able to function efficiently if industry for the processing of all kinds of materials grows up there. The first step towards this is the start of the construction of the "Sermin" refinery, where crude oil from Libya will be refined. Agreements are still to be drawn up for the other branches of industry in Slovenia, with ever-increasing rapidity. The Koper »window on the world« will soon become a real door.

CONTINUING FROM THE LAST ISSUE

How to explain the fact that at the Austrian census of 1951 the designation »windisch« was resurrected? The nazi "science" used to rename similarly other peoples to brand them as inferior races without any rights that, like the Slovenes, were destined to be systematically displaced or destroyed by the nazis.

It is safe to claim that these censuses represent an act of discrimination against the Carinthian Slovenes and provide an example of statistical genocide hardly to be found in any statistical procedure elsewhere. Where else in the world, in a territory with a population totalling approximately 110.000 and belonging to two ethnic groups, are the inhabitants broken down into more than 25 artificially constructed and from the professional point of view statistically undefined linguistic groupings. They are, according to the published census results concerning the language of communication as reflected in various Austrian statistical publications.

That the data on the linguistic structure of the population living in the ethnically mixed territories of Carinthia after World War Two could not have been obtained under normal census conditions is borne out by comparisons between figures for individual linguistic groups at the three postwar censuses in some selected municipalities. The anti-Slovene bias displayed at the censuses is revealed through comparative studies of figures of percentages of linguistic groups "deutsch" and "slowenisch" (or "slowenisch" combined with "deutsch") as well as of linguistic groups "windisch" and "windisch" combined with "deutsch".

Except for the municipality of Radiše/Radsberg, in all the eleven selected municipalities (according to the administrative division of 1971)

there was a disproportionately high increase in the relative number of the population entered in the linguistic group "deutsch".

In the municipality of Radiše/Radsberg no explanation is possible of the cause for the changing of the percentage of the population registered in the linguistic group "deutsch". In 1951 in this municipality about 45 per cent of the population were entered in the linguistic group "deutsch", in 1961 the percentage dropped to 11.2 per cent, while in 1971 the percentage of the population registered as belonging to this linguistic group amounted to 41 per cent.

In the municipality of Medgorje/Mieger by no statistical logic can an explanation be provided for the enormous increase of the population belonging to the linguistic group "deutsch". As early as 1951 fewer than 10 per cent of the population had been found to belong to this linguistic group, in 1961 one quarter, and in 1971 as many as 76.4 per cent.

In the municipality of Diekše/diex in 1951 more than half of the population was registered as belonging to the linguistic group "deutsch", in 1961 more than three quarters, and in 1971 already more than 90 per cent. In the municipality of Šmarjeta v Rožu/St. Margarethen i. R. fewer than 25 per cent of the population were entered as "deutsch" in 1951, in 1961 and 1971 this percentage became two thirds of the entire local population. In the municipality of Žitara vas/Sittersdorf in 1951 only about 16 per cent of the population belonged according to the census returns to the linguistic group "deutsch", yet in 1961 and 1971 almost 50 per cent of the population came under this heading.

In two municipalities, located in different areas, at Sele/below the Karavanke/Karawan-

ken and at Medgorje/Mieger on the Eastern Gure/Sattnitz, at the census of 1951 all the population have been divided into the linguistic groups "deutsch", "slowenisch" and "slowenisch" combined with "deutsch". At the next two censuses, in 1961 and 1971, the population was also entered in the linguistic groups "windisch" and "windisch" combined with "deutsch". In the municipality of Vernberk/Wernburg the census takers or commissioners discovered the "windisch" only at the census of 1961, while at the other two censuses none was found. Why the registration of the population in the municipalities Sele/Zell and Medgorje/Mieger in the "windisch" linguistic groups took place only at the 1961 and 1971 censuses, at Vernberk/Weinberg only once, is a matter which can be explained by lack of professional skill and by an anti-Slovene bias of the Austrian official census takers. The best confirmation for this assumption is provided by the municipality of Medgorje/Mieger, where, as already noted, not a single inhabitant was entered in the linguistic group "windisch" in 1951, in 1961 more than 70 per cent, and in 1971 only slightly above 10 per cent. In 1951 in the municipality of Slovenji Plaiherk/Windisch Bleiberg 70 per cent of the population accounted for the "windisch" groups, in 1961 about 45 per cent, and in 1971 only 36 per cent of the population.

The municipality of Globasnica/Globasnitz is one of the rare municipalities where at the census of 1951 the inhabitants were also entered in the unique linguistic group "slowenisch-windisch" and "windisch-slowenisch". Thus in 1951, in that particular municipality, in the linguistic group "slowenischwindisch" was entered more than one third of the total number entered in this category in the entire bilingual territory of Carinthia; and more than the total number of persons so registered in this territory in both linguistic groups at the census of 1971. These figures

on the composition of the population according to the language of communication in the municipality of Globasnica/Globasnitz provides as striking an example as any of the "statistical juggling" with such data that is beneath criticism.

How unreliable are the census data on the language of communication, but always to the detriment of the Slovene population, is clearly shown by the data on the linguistic structure of the population in the Zilja valley/St. Stefan in the Zilja valley/St. Stefan an der Gail. At the census of 1939, under nazism, less than half the inhabitants spoke German as the language of communication, at the census of 1951 the total population, i. e. 100 per cent, spoke German, while at the census of 1961 and 1971 more than 99 per cent were registered as doing so. It is hardly possible for the Slovene speaking population to have died out over a period of twelve years between 1939 and 1951, or even until 1971, in the rather agrarian community which during this time saw no major economic or demographic changes. This is also borne out by the official data on the composition of school children according to their mother tongue gathered by the teachers in this municipality at schools at Št. Štefan/St. Stefan and St. Pavel/St. Pavel in the school year 1954—55. At both schools they counted more than 30 per cent of children using Slovene as their mother tongue. But if one is to believe the statistical data obtained at all the three postwar Austrian censuses on the composition of the population according to the language of communication, the minorities die out within the short span of a decade even in the localities where they predominated.

Equally unreliable are the census data on the linguistic structure for the municipality of Brdo/Egg in the Zilja/Gail valley when compared with the official data on the native tongue spoken by school children in the school year 1954-55. In 1951 in this mu-

nicipality 41 per cent of the inhabitants were counted as belonging to the linguistic group "deutsch", in 1961 there were 75 per cent, and in 1971 more than 91 per cent; however, when the census of school children was taken to determine their mother tongue, almost 80 per cent of speaking were counted as speaking Slovene.

Such data on the linguistic structure of the population obtained through statistical manipulations were used by Austria as a basis for drafting Acts, unacceptable to the Slovenes, on bilingual topographical inscriptions and on the use of the Slovene language in courts.

The objections of the Carinthian Slovenes with the Austrian government against all the discriminatory acts committed at the censuses have elicited no constructive reply. A critical analysis of the handling of all the three postwar censuses by the census commissioners and the Austrian statistical service, especially statisticians who were preparing, following, processing and publishing the statistical materials on the linguistic structure of the population in the ethnically mixed territories of Carinthia, makes clear that neither the Austrian statistical service nor the general social climate, even if an ideal method of taking a census of a special kind were devised, can at present vouch for such census returns that would not be detrimental to the Carinthian Slovenes. Nor is it in such a climate, charged with the anti-Slovene bias felt by a part of the population, thinkable that a census of a special kind would not raise the spectre of an even worse and more dangerous anti-Slovene campaign than those generated by the Austrian postwar censuses. Judging by past experience resulting from unprofessional handling of census data on the linguistic structure of the population by Austrian statisticians and by the Austrian statistical service, there is no certainty that the data obtained through the census of a special kind would not be

similarly manipulated. It is not to be expected that the Carinthian Slovenes would be protected from a new campaign and that the secrecy of the census data would be observed, even if Austria were to entrust specially organised federal institutions with the execution of the census. After all, hitherto the Austrian government has been unable even to ensure the implementation of the Act on bilingual topographical inscriptions.

Minority Schools Problems in Austrian Carinthia

Education in Austrian Carinthia is one of the most delicate areas of minority protection. As far back as the Austria-Hungarian monarchy there existed for the Slovenes the so-called *utraquist* school that was in fact devised to get the Slovene pupil used to the German language and to instill into his mind the German national consciousness. The system of universal primary education was retained by the first Austrian Republic and remained in existence until the *Anschluss*, the incorporation of Austria into Nazi Germany. For all their germanising influence the *utraquist* schools were closed down by the nazis, and so up to the liberation only German primary schools existed in Austrian Carinthia. Among the measures aiming at redressing the wrongs suffered by the Slovene minority, a special bilingual primary school was enacted in the autumn 1945. It was compulsory for both Slovene-speaking and German-speaking pupils. According to available documentation this school proved its worth and strengthened the harmony between the two ethnic groups in Carinthia. That is what the responsible representatives of the Austrian public were also saying until 1955. This was the resistance by the German nationalists in Carinthia, which first appeared as early as 1946, against the existing bilingual school system. However, with the signing of the State Treaty for the Re-Establishment of an Independent

In the winter resort of Kranjska gora

and Democratic Austria on May 15, 1955, a vicious campaign was started in Carinthia and Austria with a view to closing down the existing bilingual schools. Contrary to Paragraph 5, Article 7, of this Treaty, at that time several German nationalist organisations were being revived or newly established with the aim to undo any postwar improvements in the position of the Slovene minority. At last, in 1958, these organisations succeeded, by using undemocratic means and with the support of some political parties, in forcing the chairman of the Carinthian pro-

vincial school board to issue a decree on September 22, 1958, whereby a compulsory bilingual school system was practically abolished. In the subsequent year, this illegal act was ratified by the Vienna parliament.

Mention should also be made of the attacks of the chauvinist organisations against the federal "gymnasium" for Slovene students at Klagenfurt, the only secondary school established so far under the express provision of Article 7 of the Treaty for the Re-Establishment of an Independent and Democratic Austria.

PÁGINA EN ESPAÑOL

Es decir, dividen a los eslovenos que ya por sí mismos están separados en «eslovenos propiamente dichos», los que se preocupan por la consecución de los derechos que implica la nacionalidad y luchan por la igualdad nacional y los así denominados «leales a la patria de adopción». Estos últimos se acomodan simplemente a los hechos y se dejan influir por el nacionalismo alemán!

Con los hechos que ya hemos enumerado arriba se trata así de enumerar lo más posible el valor que implica tener una tierra propia, su región, idioma y costumbres. Trátase de quitar el derecho a la protección de las minorías. Con esto quieren demostrar lo desorganizada y incoherente que es la colectividad minoritaria eslovena en la zona autóctona por origen. Con ello quieren alcanzar se haga ley el recuento, para así saber cuántos descendientes existen!

Esto seguramente para a su vez señalar el por ciento de participantes de la minoría que sirva como condición para hacer valer los derechos de protección minoritaria. La primera vez que apareció este tipo de situación fue en el 1959. En aquel año se llegó a determinar la liberalización de la escuela bilingüe y la participación y actuación a su vez de los descendientes de la minoría en su idioma materno (el esloveno) en los tribunales regionales (que lastimosamente podían actuar en tres de los nueve existentes). En otra oportunidad se repetía esto en la aceptación de la Ley sobre la escritura bilingüe de los carteles y señales de tránsito en Koroška (año 1972). En esa oportunidad también se quiso hacer valer el 20 % de participación netamente eslovena si es que querían tener los carteles en el idioma materno. Pero, como siempre, había entretelones que hacían aparecer a los «eslovenos naturalizados» como austríacos de habla alemana. Esta fue una de las concesiones que quería hacer parecer a las orga-

nizaciones de gobierno y políticas como benefactores de las minorías. Con ello se reducía enormemente el radio de acción de las localidades en las cuales vivían los eslovenos (aprox. 700) a 205. Con esto también rompían asimismo la influencia de la escolaridad bilingüe. A su vez señalan una gran influencia de los eslovenos convertidos al nacionalismo alemán (vindiši) por haber adoptado la nacionalidad austríaca o haberse naturalizado. De ahí la incoherencia de algunas zonas en donde se requieren continuos censos y recuentos. Sin duda esto traerá aparejado un hecho indudable: la discriminación y aprovechamiento de una táctica ya muy usada en esta región: saber cuántos todavía existen! Es decir recuentos y censos del tipo especial para poder controlar a la población minoritaria. Con relación a los años 1959 y 1972, se han tomado en esta última campaña nuevos métodos y procedimientos. Entre ellos el afirmar que se volverán a colocar los carteles demarcatorios y demás en ambos idiomas, si es que se comprueba durante el «recuento» la mínima participación de las minorías existentes, y como condición se habla del 25 %, a veces del 30 %. Como es lógico detrás de esta farsa están el partido nacionalista austríaco y varios políticos del gobierno de KOROŠKA!

Es bien sabido, lo volvemos a repetir, que en el año 1959 fueron aceptados por el gobierno los delegados de las minorías y se les garantizó la adopción de la ley que otorgaba a la colectividad la escuela bilingüe y la participación en los tribunales regionales. La característica de ambas leyes es del tipo restrictiva. Es decir que se limitan enormemente los derechos que por hecho pertenecen al contrato o declaración del gobierno. En el año 1972, se in-

formó a las minorías (indirectamente: prensa escrita) que a los anteriores les seguiría la aprobación de la ley de la escritura bilingüe de los carteles, señales de tránsito, etc. Con la aceptación de esta ley el gobierno austríaco expresó que se cumplía así con todos los requerimientos que se pedían en el art. 7 de la constitución! Como todos sabemos, después de dos días de estar colocados los carteles bilingües comenzaron a producirse cosas raras. Fanáticos nacionalistas de Koroška comenzaron a romper, manchar, arrancar y destrozarse los mismos. Las autoridades en vez de castigar a los culpables los protegía! Es así que después de dos semanas no quedaba un cartel o señal en pie. Esto trajo aparejado que los partidos políticos extremistas pidiesen el recuento de la minoría eslovena para ver «si convenía discutirse este problema de las señales bilingües»! Una de las instituciones que aún hoy día se mantiene a la vera de la influencia extremista es la escuela secundaria de Celovec (Klagenfurt). Esta escuela media comenzó sus clases ya en el año 1957. Ultimamente también esta institución es blanco serio de las provocaciones especialmente dirigidas por el partido nacionalista de Koroška. Los dirigentes dicen que esta escuela maleduca a los jóvenes y que les llena la cabeza con ideas antiaustríacas. Además se han visto últimamente ataques personales y lo que es peor se ha convertido de moda el golpear a los alumnos que salen de este liceo. El 20 de mayo del año en curso el mismo presidente de la Rep. austríaca tuvo que intervenir delante de la escuela durante uno de los ataques en masa que se producían contra los alumnos asistentes!

El hecho que sirve como base para la ley censal el *recuento de las minorías*, hace pensar

seriamente en las declaraciones y pactos que fueran firmados ya antes y después de las dos guerras mundiales. Entre ellas prevalece la ley de paz o tratado del 1955. En este tipo de contrato se ponían de acuerdo ambas partes con las minorías esloveno-croata. Además de éste existían otros acuerdos en los que se trataba a los participantes de estas minorías como ciudadanos austríacos agrupados en minorías que por hablar otro idioma están indirectamente separados de los ciudadanos que son por origen o descendencia alemanes. Justamente una de las partes decía: Nadie puede exigir a un ciudadano de este grupo a expresar su pertenencia con determinada minoría. Además se promete uso de carteles bilingües (en especial donde se determine por lo mínimo un cuarto de población minoritaria!?).

Claro está que no sólo hay que prometer, sino también mantener la palabra y realizar! Es así que hasta ahora no se han cumplido ni con la letra ni con la palabra en cuanto a la ley se refiere. Además la ley determina claramente el uso bilingüe de los idiomas austríaco y esloveno en los carteles, señales de tránsito, cruces, etc. Cómo es que ahora entonces, contrariamente con lo que se determina en la constitución y en la declaración explicadas, se han tomado medidas completamente distintas a las fijadas por la ley escrita y aceptada? Aparte de todo esto no debemos olvidar que Austria se ha comprometido con la ley aceptada no sólo en el plano nacional sino también internacional. Contrariamente con el espíritu de la ley nacional austríaca se está haciendo un recuento que perjudicará a las minorías. No sólo porque no estará representada en el gobierno local sino por la falta de garantías que ofrecen en el futuro todo tipo de conjeturas políticas, ya que se han puesto trabas para que los representantes de las minorías llegasen al gobierno local!

SLOVENSKI KOLEDAR 1977

JE VAŠ KOLEDAR! VSEBINSKO PESTRA IN SLIKOVNO BOGATO
OPREMLJENA KNJIGA, KI JO BOSTE Z VESELJEM PREBIRALI
VSE LETO, VAS BO SEZNANLA Z ŽIVLJENJEM IN DELOM
ROJAKOV V JUGOSLAVIJI IN PO VSEM SVETU.

NAROČITE KOLEDAR 1977 ČIMPREJ PRI SVOJIH ZASTOPNIKIH
ALI PRI NAS! SPOMNITE SE SORODNIKOV, PRIJATELJEV,
ZNANCEV, KI JIM TO ZANIMIVO KNJIGO LAHKO NAROČITE
ZA DARILO!

SLOVENSKI KOLEDAR 1977 STANE 90,00 DINARJEV,
ALI 5,00 USA DOLARJEV OZIROMA ENAKOVREDNOST
V DRUGIH VALUTAH.

OBNEM PRIPOROČITE VSEM, KI JIH IMATE RADI, IN TISTIM,
KI IMAJO RADI SLOVENIJO, NAJ NAROČIJO MESEČNO
ILUSTRIRANO REVILJO ZA SLOVENCE PO SVETU

RODNA GRUDA

PIŠITE NA NASLOV:
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
CANKARJEVA 1/II., POŠTNI PREDAL 169
61001 LJUBLJANA — SLOVENIJA
JUGOSLAVIJA

POŠLJITE IZPOLNJENO NAROČILNICO IN TAKOJ VAM BOMO USTREGLI!

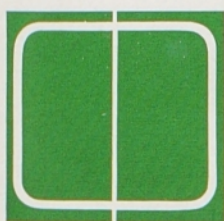
NAROČILNICA

DALJE

POŠLJITE REVILJO RODNA GRUDA OD
SLOVENSKI KOLEDAR ZA LETO 1977

NA NASLOV:

PODPIS:

**GRADBENO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE
OBNOVA
LJUBLJANA
TITOVA 39**

PRAZNUJE V LETU 1977 TRIDESETO OBLETNICO SVOJEGA OBSTOJA.
OB NOVEM LETU IN OB TEM VELIKEM JUBILEJU ČESTITA VSEM
ROJAKOM PO SVETU, SVOJIM POSLOVNIM PARTNERJEM IN VSEM
OSTALIM PA ŽELI VELIKO POSLOVNIH USPEHOV.

GRADI IN PRODAJA RAZLIČNE VRSTE STANOVANJ
PROJEKTIRA IN NACRTUJE
GRADI, PROIZVAJA IN SESTAVLJA VSE VRSTE OBJEKTOV
PRODAJA GRADBENE POLIZDELKE

**uspešno
in
zadovoljno
NOVO
LETO, '77**

Vam želi

